

Bodhisatvas dzīvesveida ceļvedis

Āčārja Šāntideva

Sanskritā: Bodhisatvačarjāvatāra

Tibetiešu: Byang.chub.sems.dpai'.spyod.pa.la.jug.pa

Tulkojums angļu valodā no Tibetiešu avotiem: Stephen Batchelor (Gelong Jhampa Thabkay),
publicēts: Library of Tibetan works & archives, Dharamsala.

Tulkojums latviešu valodā: Edgars Līvmanis

Godbijību izrādot visiem Budām un Bodhistavām!

Pirmā nodaļa Bodhičitas cildinājums

1.

Ar Dharmakāju¹ apveltītiem Sugatām²
Un viņu Dēliem Cildajiem³,
Un visiem tiem, kuri pielūgsmes cienīgi,
Visdziļāko cieņu paužot, izpildu dandavat pranāma⁴.

Šeit izskaidrošu to,
Kā Budas Dēlu zvērestu uzņemties,
Kura nozīmi, balstoties rakstos,
Šeit apkopojis esmu.

2.

Es vārdos izcils neesmu,
Un viss, ko vēstīšu, jau iepriekš izskaidrots.
Tamdēļ bez domām, ka tas līdzēs citiem,
Šo rakstu, izpratne lai rastos pašam man.

3.

Iepazīstot to, kas vērtīgs,
Manas ticības spēks var pieaugt uz brīdi.
Bet, ja šeit teikto iepazīs citi, kuru veiksmē līdzinās manējai,
Tas var būt derīgi viņiem.

---

¹ Dharmakāja (sansk. - Dharmas, patiesības jeb realitātes ķermenis) – viens no budas trim ķermeņiem (trikāja), pārējie divi ir – sambhogakāja (svētlaiemes ķermenis) un nirmānakāja (iemiesošanās ķermenis). Dharmakāja apzīmē budu apziņas augstāko stāvokli, absolūto realitāti, tā piemīt visiem budām, un tāpēc viņi visi ir vienlīdzīgi. Dharmakāja, iemiesojoties nirmanakājas formā, bija izpaudusies, piemēram, Budas Šakjamuni jeb Sidhārtas Gautamas veidolā.

² Sugata – viens no apskaidrotā, budas epitetiem. Jebkurš, kas sasniedzis apskaidrību (sansk. - *bodhi*), ir buda. Pirms Šakjamuni Budas bija vismaz seši budas. Tāpēc arī šeit apzīmējums *Sugatas* lietots daudzskaitlī.

³ Sugatu jeb Budu Dēli – epitets, kas apzīmē bodhisatvas jeb tos, kuri devuši zvērestu sasniegt apskaidrību visu dzīvo būtņu labā.

⁴ Dandavat pranāma (sansk. *dandavat* – burtiski “miets”; *pranāma* – “cieņas izrādīšana”) – īpašas cieņas izrādīšanas žests, kuru fiziski izpilda pilnā augumā skaroties grīdai, t.i. - ar pieri, krūtīm, gurniem, ceļgaliem un kāju pirkstgaliem, savukārt rokas izstieptas uz priekšu pie budas vai skolotāja pēdām. Šāntideva sava teksta 1.pantā izrāda cieņu Trim Dārgumiem – Budam, Dharmai (Budās mācībai) un Sanghai (Budās mācību praktizējošo kopienai), kā arī visiem, kuri ir pielūgsmes cienīgi.

4.

Brīvības un devumus⁵ ir ļoti grūti iegūt;
Un tā kā tie ļauj sasniegt pilnību,
Ja izdevību šādu tagad palaidīšu garām,
Vai kādreiz tāda iespēja vēl būs?

5.

Kā zibens uzplaiksnījums tumšā mākoņainā naktī
Uz mirkli visu izgaismo,
Tā arī Budas spēka virzīta šai pasaulē,
Tik reti vien uz brīdi doma cilda parādās.

6.

Tā kā cildais izpaužas tik reti
Ļaunā spēks ir ārkārtīgi liels.
Kurš no tikumiem, ja vien ne Bodhičita⁶,
To uzveikt vispār spēs?

7.

Visi Budas diženie, kas daudzas kalpas⁷ veltījuši apcerei,
Zina Bodhičitas vērtību.
Tā ātri neskaitāmām būtnēm ļaus
Gūt svētlaimi visaugstāko.

8.

Tie, kas nosacītās dzīves ciešanas grib izbeigt,
Tie, kas visām būtnēm daudzus priekus baudīt vēl,
Un tie, kas vēlas īstu laimi piedzīvot,
No Bodhičitas nedrīkst atteikties nekad.

---

⁵ Saskaņā ar Patrula Rinpoče darbu "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") cilvēka nenovērtējamā dzīvība ietver astoņpadsmit brīvības un devumus: 8 brīvības no dzimšanas kādā no nelabvēlīgiem stāvokļiem, 5 personiskos devumus un 5 devumus, kas atkarīgi no apstākļiem. 8 brīvības ietver brīvību no piedzimšanas par: (1) elles iemītnieku, (2) izsalkušo garu, (3) dzīvnieku, (4) mežoni, (5) dievu-ilgdzīvotāju, (6) cilvēku ar maldīgiem uzskatiem, (7) cilvēku, kas piedzimis laikā, kad nav budu, (8) mēmo (ar prāta trūkumiem). 5 personiskie devumi ir šādi: (1) piedzimt par cilvēku, (2) piedzimt vidus valstī (kur piekopj Dharmu), (3) būt apveltītam ar pilnvērtīgiem sajūtu (uztveres) orgāniem, (4) uzturēt cienījamu dzīves veidu, (5) uzturēt ticību Dharma. 5 devumi, kas atkarīgi no apstākļiem ir šādi: (1) Budas ierašanās, (2) Buda sludina Dharmu, (3) Dharma pastāv, (4) Dharmai seko (pareiza Dharmas ievērošana), (5) līdzcietīga Skolotāja esamība.

⁶ Bodhičita (sansk. *bodhi* – "apskaidrots", *čita* – "apziņa", "prāts") – uz apskaidrību vērstis prāts; Mahājānas tradīcijā ar Bodhičitu apzīmē tiekšanos sasniegt apskaidrību visu dzīvo būtņu labā.

⁷ Kalpa (sansk. lit – "formācija") - visuma laika posms, kosmiskā laika vienība, parasti saistīta ar visuma dzīvesciklu. Kalpas iedalās mazajās, vidējās un dižajās. Viena dižā kalpa sastāv no 80 mazajām un divām vidējām kalpām.

9.

Kad Bodhičitu sevī atmodina
Važās kaltie, vājie, kuri dzīvo samsārā,
Tos godāt sāk par Sugatu Dēliem,
Un izrāda cieņu tiem dievi un cilvēki.

10.

Tā ir kā brīnum-eliksīrs, kas zeltu rada,
Jo pārvērš mūsu piesārņoto ķermeni
Par nenovērtējamu dārgakmeni – Budas Ķermeni.
Tāpēc stingri turieties pie Bodhičitas!

11.

Ar neizmērojamu prātu apveltītais pasaules šīs Padomdevējs Vienīgais⁸,
Bodhičitas vērtību caur meklējumiem atklājis.
Tamdēļ visiem, kas no pasaulīgās dzīves atbrīvojoties alkst,
Jāturas jo cieši pie nenovērtējamā dārguma šī - Bodhičitas.

12.

Visi citi tikumi - kā plantānkoks⁹,
Tie, augļus devuši, iet bojā.
Bet Bodhičitas mūžam dzīvais koks,
Vienmēr zeļ un augļus dod.

13.

Kad bailēs lielās nonāku, sevi uzticu drosmīgam vīram,
Ja Bodhičitai sevi uzticēšu, es atbrīvi sasniegušu ātri pat tad,
Ja lielu ļaunumu darījis esmu.
Tad kāpēc jūs, apzinīgie, sevi neveltāt tai?

14.

Gluži kā uguns, kad nāk kalpas beigas,
Bodhičita acumirkļi visu ļaunumu izskauž.
Tās neizmērojamās iespējas viedais Maitreja
Savam māceklim Sudhanam skaidroja.¹⁰

15.

Bodhičita, īsi sakot,
Mēdz būt divu veidu:
Prāta dziņa, kas uz apskaidri tiecas¹¹,
Un praktiska rīcība dziņu šo piepildot¹².

---

⁸ Buda.

⁹ Plantāns – banānu dzimtas augs.

¹⁰ Gandavjūha sūtrā aprakstīts kā Budas dižais reģents Maitreja skaidro guvumus no bodhičitas bagāta tirgotāja dēlam Bodhisatvam Sudhanam.

¹¹ Nolūka Bodhičita – nolūks sasniegt apskaidrību visu dzīvo būtņu labā.

¹² Rīcības Bodhičita – Bodhičitas pielietošana praktiskā darbībā. Rīcības Bodhičitai ir divi aspekti – nosacītā Bodhičita un absolūtā Bodhičita.

16.

Kā tiek starpība saprasta
Starp nolūku doties un īstenu iešanu.
Tā viedais starpību saprot uzreiz
Starp abām šīm Bodhičītām.

17.

Kaut arī nolūka Bodhičīta
Dod dziļus augļus samsārā,
Tikai no rīcības Bodhičītas
Nepārtrauktu nopelnu plūsma nāk.

18.

Tam, kurš visā pilnībā
Bodhičītu pieņēmis un apņēmis jo stingri,
Nekad neatteikties atbrīvot no samsāras
Visas neskaitāmās dzīvās būtnes,

19.

Ar brīdi šo,
Pat, ja viņš aizmidzis vai ļāvis domām brīvi kļīst,
Nopelnu spēks nepārtraukti radīsies,
Tik liels kā debesis.

20.

Domājot par tiem,
Kam nosliece uz Hīnajānu¹³,
Pats Tathāgata¹⁴ to skaidri izklāstīja
Subāhu-paripriča sūtrā¹⁵.

21.

Ja pat doma dzīvās būtnes
Atbrīvot no galvassāpēm vien,
Ir tiešām nolūks cēls,
Kas nebeidzamu svētību var dot,

22.

Ko tad teikt par vēlmi

---

¹³ Hīnajāna – budisma mācība, kuras mērķis ir apskaidrības sasniegšana pašam sev. Salīdzinājumam Mahājāna, kuras mērķis ir apskaidrības sasniegšana, lai palīdzētu sasniegt apskaidrību un atbrīvoties no samsāras visām dzīvām būtnēm.

¹⁴ Tathāgata – viens no budas epitētiem. Gautama Buda to lietoja, kad apzīmēja pats sevi vai citus Budas.

¹⁵ Subāhu-paripriča sūtra jeb Subahu uzdotā jautājuma sūtra – Buda pasniedza šo sūtru atbildot uz vienu jautājumu, kuru viņam uzdeva bodhisatva Subahu: Kādām īpašībām jāpiemīt bodhisatvam, lai sasniegtu pilnīgu apskaidrību? Tad Buda aprakstīja kā praktizēt sešas pāramitas.

Kliedēt viņu milzu ciešanas,
Tiecoties, lai katrs sasniedz
Neizmērojamas īpašības cildās?

23.

Vai tēviem, mātēm ir
Tāds nolūks cēls un cildens?
Vai dieviem, praviešiem tāds ir?
Un vai pat pašam Brahmam¹⁶?

24.

Ja būtnes šis pat iepriekš sapņojušas nav
Par to kā savā labā nolūku šo izmantot.
No kā tad rasties nolūkam
Par labu citiem kalpot?

25.

Šis nolūks svētību nest visām būtnēm,
Kurš citos nerodas pat sava paša labumam,
Ir prāta dārgums neparasts,
Tā rašanās ir brīnums neredzēts.

26.

Vai varam aptvert dziļumus
Šim prāta dārgumam,
Šim līdzeklim, kas remdē sāpes,
Un rada visu prieku pasaulē?

27.

Pat tā kā cildens nolūks vien
Jau Budu godāšanu pārspēj,
Tad ko gan teikt par centieniem
Laimīgu ikkatru būtni darīt?

28.

Lai arī brīvas tās no ciešanām grib būt,
Dzīvās būtnes pašas sevi tajās grūž.
Lai arī tās tik ļoti laimi vēlas,
Dēļ savas neziņas kā naidnieks pašas sagrauj to.

29.

Tiem, kas nesekmīgi meklē laimi
Un daudzu bēdu nomākti,

---

¹⁶ Brahmā – viena no vadošajām dievībām (devām) un Brahmas debesu sfēras (Brahmaloka) valdnieks.

Var visus priekus Bodhičita dāvāt
Kā arī kļiedēt visas ciešanas,

30.
Un aiznest prāta apmulsumu prom.
Vai pastāv vēl kas līdzīgs šādam tikumam?
Vai pat ar draugu to var salīdzināt?
Kas cits var radīt tādus nopelnus?

31.
Jebkurš, kas labu atdara ar labu,
Uzslavas ir pelnījis.
Tad ko gan teikt par Bodhisatvu¹⁷,
Kas dara labu, kaut to viņam lūdzis nav neviens?

32.
Pasaulē par tikumīgu godā
To, kurš reizēm nevērīgi dažām būtnēm pasniedz
Nedaudz maltītes visvienkāršākās,
Kuras pietiek pusei dienas.

33.
Tad ko gan teikt par to,
Kurš bezgalīgam skaitam dzīvo būtņu
Sugatu svētību augstāko dāvā bez mitas,
Tādējādi piepildot viņu cerības visas?

34.
Buda teicis tā: jebkurš, kam ļaunas domas prātā
Par tādu labdari kā Bodhisatva,
Tas nonāks ellē uz tikpat daudzām kalpām
Cik viņam bijis ļauno domu.

35.
Savukārt, ja attieksme dzims cēla,
Tad guvumi no tās arvien tik augs.
Ja Bodhisatva saņem ciešanas, viņš ļauno nevairo,
Tā vietā viņa tikums tikai pieaug.

36.
Es dziļi paklanos tā priekšā,

---

¹⁷ Bodhisatva (sansk. *bodhi* – “apskaidrība”, *sattva* – “būtne”) – būtne, kas tiecas uz apskaidrību. Mahājānas tradīcijā bodhisatva ir tas, kurš devis zvērestu sasniegt apskaidrību citu dzīvo būtņu labā; tas, kurš sevī radījis bodhičitu.

Kurš sevī dzimdinājis svēto Bodhičitu.
Es patvērumu¹⁸ pieņemu šai prieka avotā,
Kurš laimi nes pat tiem, kas viņam kaitē.

---

¹⁸ Patvērums (sansk. *śarana*). Patvēruma pieņemšana – iesvētības rituāls budisma tradīcijā, pieņemot Trīs Dārgumus – Budu (skolotāju), Dharmu (mācību) un Sanghu (praktizējošo kopienu). Dodot patvērumu, skolotājs dod savu svētību, vadību un aizsardzību.

Otrā nodaļa

Radītā ļaunuma apzināšanās

1.

Lai Bodhičitu iegūtu,
Es godbijīgi sniedzu dāvājumus Tathāgatām,
Mirdzošajam dārgumam - Dharmai svētajai
Un pilnības okeāniem - Budu Dēliem¹⁹.

2.

Visus ziedus un augļus, kādi tik pastāv,
Un visa veida zāles dziednieciskās,
Visus dārgakmeņus sastopamos pasaulē šajā
Un visus iespējamus spirdzinošos ūdeņus tīros.

3.

Arī dārgakmeņiem klātus kalnus,
Meža birzis, klusas vietas, kas priecē,
Skaistiem ziediem rotātus paradīzes kokus
Un kokus, kam zari zem augļu smaguma līkst.

4.

Debesu valstības aromas, vīrakus,
Dārgumu kokus un vēlmes pildošos kokus²⁰,
Ražu, kas izaug pati no sevis²¹,
Visas rotas, kuras var kalpot kā dāvājums.

5.

Dīķus un ezerus ziedošiem lotosiem,
Savvaļas zosu kliezienus skaistos,
Visu, kas telpā ir bezgala plašajā,
Un nevienam kas nepieder šobrīd.

6.

Iztēlojot prātā šīs lietas,
Augstākajām būtnēm, Budām, viņu Dēliem tās dāvāju.
Ak, Līdzcietīgie²², žēlsirdīgi esiet,
Dāvājumus manus pieņemiet.

---

¹⁹ Šāntideva norāda, ka Bodhičitas radīšanai nepieciešams sniegt dāvājumus Trīs Dārgumiem - Budam, Dharmai un Sanghai. Ar Tathāgatām šeit tiek saprasti visi Budas. Savukārt, ar Buddu Dēliem šeit tiek saprasta Bodhisatvu kopiena jeb Sangha.

²⁰ Vēlmes piepildošais koks (sansk. *kalpavriksha*) – mītisks koks, kura stumbrs un saknes atrodas *asuru* (pusdievu) pasaulē, bet augļu un ziedu pārpilna lapotne atrodas *devu* (dievu) pasaulē.

²¹ Mītiskajā ziemeļu kontinentā (sansk. *Uttarakuru*) aug labība, kuru nekad nav jāsēj.

²² Tekstā lietoti dažādi epitēti, apzīmējot Budas – Līdzcietīgie, Aizbildņi, Uzvarētāji, Varoņi, Pilnības Okeāni, Tie, kas Rāda Ceļu, Dziednieki utml.

7.

Bez uzkrātiem nopelniem, esmu es nabags
Un citu dāvājumu nav man ko sniegt.
Jūs, Aizbildņi, kas domājat kā palīdzēt citiem,
Manai svētībai, lūdzu pieņemiet tos.

8.

Mūžam dāvāšu visus ķermeņus savus
Uzvarētājiem un viņu Dēliem.
Lūdzu, mani pieņemiet, Jūs, Diženie Varoņi.
Godbijīgi esmu gatavs jums kalpot.

9.

Esot pilnīgā gādībā jūsu,
Bez bailēm no samsāras visiem labumu nesīšu,
Savu agrāk darīto ļaunumu pilnībā uzveikšu
Un nekad no jauna to sev vairs neļaušu.

10.

Uz peldes istabām tvanošām saldi,
Ar mirdzošām kristāla grīdām,
Ar baldehīniem, kuros mirdz pērles,
Un pīlāriem grezniem, kas dārgakmeņiem laistās.

11.

Tathāgatas un viņu Dēlus aicinu lūdzoši,
Dziesmu un mūzikas pavadībā
Nākt un apmazgāt augumus savus
Ar kārdinošiem, tvanošiem ūdeņiem no krūkām dārgakmeņiem rakstītām.

12.

Lai viņu augumus vislabākajiem audekliem
Smaržīgiem un tīriem susinu,
Un tad šīm Būtnēm Svētajām,
Svaigas drānas toņos skaistākajos dāvāju.

13.

Neskaitāmos rotājumos
Un gludinātos smalkos tērpos
Ārjas²³ - Samantabhadru, Maṇḍzugošu, Avalokitešvaru
Un visus pārējos²⁴ es ietērpju.

---

²³ Ārja (sansk. "cildens") – Mahājānas tradīcijā, tas, kurš izpratis šūnjatu (tukšumu).

²⁴ Samantabhadra – viens no astoņiem Mahājānas dižajiem bodhisatvām, dāsnuma iemiesojums; Maṇḍzugoša jeb Maṇḍzušrī – viens no astoņiem Mahājānas dižajiem bodhisatvām, vieduma iemiesojums; Avalokitešvara – viens no astoņiem Mahājānas dižajiem bodhisatvām, līdzcietības iemiesojums.

14.

Gluži kā pulējot zeltu - izsmalcinātu, tīru
Starojošos Budu augumus ieziežu
Ar viszmeklētākajām smaržām,
Kuru aromāts miljonus pasauļu jūtams.

15.

Dāvājumu saņēvējiem cildajiem,
Es sniedzu virtenes grezni kas pītas.
Vēl arī liliju, jasmīnu, lotosu
Brīnišķos, lieliskos smaržīgos ziedus.

16.

Tāpat es dāvāju vīraka mākoņus,
Kuru saldaiss aromāts jūsmīna prātu,
Kā arī visus gardumus dievišķos -
Ēdienus, dzērienus dažnedažādos.

17.

Dārgakmeņiem rotātus gaismekļus dāvāju,
Uz zelta lotosu ziediem kas likti.
Pār zemi, kas ar smaržīgu ūdeni slacīta,
Es ziedlapas izkaisu liegas un maigas.

18.

Līdzcietīgajiem es dāvāju pilis,
Kurās skaistas himnas skan,
Kas gaismotas smalki iekārtām pērlēm un akmeņiem dārgiem,
Kas telpas bezgalību rotā.

19.

Visiem Budām dāvāšu vienmēr
Dārglietām rotātus izslietus augšup
Zelta rokturiem, smalkiem rakstiem uz malām
Saulsargus daiļus, kas brīnišķīgi grezni.

20.

Un vēl, lai daudzie dāvājumi,
Skaistām, patīkamām dziesmām skanot,
Kā mākoņi, kas visas ciešanas remdē,
Paliek tik ilgi, cik vien tas vajadzīgs.

21.

Un lai nerimstoši nolīst
Ziedu, dārgakmeņu lietus
Pār relikviju krātuvēm²⁵, pār atveidiem
Un visiem Dharmas dārgumiem.

---

²⁵ Ar relikviju krātuvēm domātas stūpas – kulta celtnes, kas simbolizē Budu apskaidroto prātu, un kurās parasti tiek glabātas relikvijas – reliģiskas godināšanas priekšmeti.

22.

Tāpat kā Mandžugoša, un kā citi
Veica dāvājumus Uzvarētājiem,
Arī es sniedzu dāvanas Tathāgatām,
Aizbildņiem, to Dēliem, visiem pārējiem.

23.

Slavinājumu nebeidzamām vārsmām
Es Pilnības Okeānus cildinu,
Lai šo liego dziedājumu mākoņi
Ik mirkli nonāk viņu augstumos.

24.

Ar tikpat ķermeņiem,
Cik atomu visumā,
Es veicu dandavat pranāma visiem triju laiku Budām,
Dharmaī un Augstākajai Sanāksmei²⁶.

25.

Tāpat es veicu dandavat pranāma
Visām relikviju krātuvēm un Bodhičitas pamatiem²⁷,
Skolotājiem, klosteru priekšniekiem,
Kā arī visiem, kas praktizē.

26.

Līdz neesmu apskaidrības būtību sasniedzis,
Es patvērumu²⁸ meklēju Budās.
Tāpat es patvērumu meklēju Dharmā
Un Bodhisatvu Sanāksmē.

27.

Sakļāvis delnas,
Es pielūdzu Bodhisatvas un Budas,
Kas mīt visos debesu virzienos,
Un kuriem līdzcietība dižena piemīt.

28.

Visas bezgalīgās samsāras laikā,
Šajā dzīvē, un arī iepriekšējās,
Neziņas dēļ ļaunas darbības veicu,
Kā arī citiem liku tās darīt.

---

²⁶ Dandavat pranāma tiek veikts Trim Dārgumiem – Budam, Dharmaī un Sanghai. Par Augstāko jeb Svēto Sanāksmi (sansk. *ārjasangha* – “dižciltīgā sangha”) tiek saukti tie, kas sasnieguši apskaidrību. Sīkāk par dandavat pranāma sk.atsauci pie 1.nodaļas 1.panta.

²⁷ Trīs bodhičitas pamati jeb balsti – dharmā, skolotājs un pielūgsmes vietas, kurās bodhičita tiek attīstīta.

²⁸ Par patvērumu sk. 1.nodaļas 36.panta atsauci.

29.

Neziņas maldu apmāts
Par darīto izjutu prieku.
Tagad, redzot šīs kļūdas,
No sirds tās atklāju Budām.

30.

Jebkuru ļaunumu ar runu, ķermeni un prātu,
Ko savā apmātībā nodarījis esmu
Trim patvēruma dārgumiem, kā arī skolotājiem,
Saviem vecākiem un visiem citiem,

31.

Un visas rupjās kļūdas manis pieļautās,
Tik nekrietnas un ļaunas.
Es savas neskaitāmās kļūmes atzīstu
To priekšā, Kuri Ceļu Rāda Pasaulei.

32.

Bet varu aiziet bojā es
Pirms mani ļaunie darbi attīrīti.
Tamdēļ, lūdzu, sargiet mani tā,
Lai pilnībā un ātri tieku brīvs no tiem.

33.

Nāves dievs, kam uzticēties nedrīkst,
Negaidīs līdz darbus pabeigšu vai atturēšos veikt;
Vai esmu sasirdzis vai vesels,
Nestabils ir plēnējošā mūža ilgums.

34.

Visu atmetot, prom jādodas man vienam.
Nesapratis to līdz šim,
Visdažādākās ļaundarības pastrādājis esmu
Savu draugu, kā arī ienaidnieku dēļ.

35.

Naidnieki mani kļūs par neko,
Draugi mani kļūs par neko.
Pats es kļūšu par neko.
Tieši tāpat viss pārējais kļūs par neko.

36.

Gluži kā sapnis,
Par atmiņām kļūs
Jebkuras man tīkamās lietas.
Viss, kas pagājis, vairs neatgriezīsies.

37.

Pat šīs īsās dzīves laikā
Daudzi naidnieki un draugi zuduši,
Bet ļaunums neciešamais, ko pastrādāju viņu dēļ,
Tas mani priekšā gaida.

38.

Tādējādi nesapratis,
Ka mana dzīve pēkšņi pārtrūks,
Pieķeršanās, neziņas un dusmu dēļ
Tik daudz ļauna nodarījis esmu.

39.

Ne dienu nepaliekot tā, ne nakti,
Dzīve vienmēr paslīd garām,
Nepagarinās tā nekad.
Kāpēc gan lai nāve nenāktu man pakaļ?

40.

Guļot savā gultā,
Lai arī stāv apkārt mani tuvinieki, draugi,
Sajūtas kā pārtrūkst dzīve,
Man vienam jāpiedzīvo būs.

41.

Kad mani sagrābs nāves vēstneši,
Ko labu draugi, radi varēs dot?
Tad tikai paša nopelni būs tie, kas mani pasargās,
Bet nebiju es paļāvies uz tiem līdz šim.

42.

Ak, Aizbildņi! Es, būdams vienaldzīgs,
Un neapzinoties šo biedu,
Esmu ļauna uzkrājis tik daudz
Šīs īslaicīgās dzīves labad.

43.

Sastindzis no šausmām cilvēks,
Kuru tagad velk uz moku kambari.
Sausu muti, baisi iekritušām acīm.
Viss viņa izskats pārvērties.

44.

Ko sacīt tad par milzu bezcerību,
Par dziļu paniku, kas pārņem,
Kad biedējošie nāves vēstneši
Sagrābuši tevi cieši tur.

45.

Kurš no šīm šausmām lielajām
Mani īsteni pasargāt var?
Meklēšu pārbīli atplestām acīm
Patvērumu visos virzienos četros.

46.

Bet patvērumu nemanot nekur,
Es slīgšu bezcerībā drūmā.
Un ja jau aizsardzības nav,
Tad ko gan iesākt varu?

47.

Patvērumu tāpēc tagad meklēju
Es Budās, kuri sargā pasauli,
Kas tiecas visas dzīvās būtnes paglābt,
Ar milzu spēku visas bailes izskaust.

48.

Tāpat to meklēju es Dharmā,
Ko dzīvē ieviesuši Budas,
Un kura atbrīvo no bezgalīgās pārdzimšanas bailēm,
Kā arī Bodhisatvu Sanāksmē.

49.

Trīsot bailēs,
Samantabhadram dāvāju sevi,
Un tāpat Mandžugošam
Savu ķermeni dāvanā sniedzu.

50.

Pie Aizbildņa Avalokitešvaras,
Kurš līdzcietīgs vienmēr rīcībā savā,
Es vēršos ar sērpilnu vaidu:
"Lūdzu, pasargi mani – kas darījis ļaunu!"

51.

Patvērumu meklējot,
No visas sirds es vēršos
Pie Ākāšagarbhas, Kšitigarbhas²⁹
Un visiem Līdzcietīgiem Aizbildņiem.

---

²⁹ Ākāšagarbha – viens no astoņiem dižajiem Bodhisatvām; viņa vārds nozīmē – visuma kodols Viņš tiek asociēts ar elementu – telpa (sansk. *ākāša*), un viņam piemīt tāds pats viedums un zināšanas kā Mandžušrī. Kšitigarbha – viens no astoņiem dižajiem Bodhisatvām, kurš pieņēma zvērestu nekļūt par Budu pirms viņš būs izglābis no ciešanām visas dzīvās būtnes.

52.

Un patvērumu meklēju es Vadžrapānī³⁰,
Ko redzot visas kaitnieciskās būtnes -
Kā nāves vēstneši un citas,
Bēg bailēs visos virzienos.

53.

Agrāk neieklausījos es jūsu padomos,
Bet tagad redzot šīs šausmas milzīgās,
Es dodos patvērumu lūgt pie jums,
Lai bailes manas izzustu bez pēdām.

54.

Ja klausu ārsta padomam
No slimībām parastām bīdamies,
Tad ko gan teikt, ja sirgstu ar mūžsenām,
Ļaunām dažādām kaitēm - kā vēlmes un citas.

55.

Un ja visus pasaules cilvēkus,
Pat viena no kaitēm šīm uzveikt spēj,
Un ja nekur šajā visumā
Nav citu zāļu, kas dziedēt tos var,

56.

Tad rīcība pretēja padomam,
Ko Visu-Zinošs Dziednieks tev sniedz,
Kas izskaust jebkuras ciešanas spēj,
Nicināma ir un bezgala aplama.

57.

Ja man jābūt uzmanīgam
Netālu no mazas kraujas,
Tad cik piesardzīgam jābūt
Pie kraujas simtiem jūdžu dziļumā.

58.

Nav gudri sevi izklaidēt ar domu,
Ka nāve šodien neatnāks,
Jo neizbēgams ir tas laiks,
Kad tapšu par neko.

59.

Kas bezbailību var man dāvāt?
Kā varu svabads būt no tā?
Kā varu atslābt un būt gandarīts,
Ja neizbēgami es tapšu par neko.

---

³⁰ Vadžrapānī – Viens no galvenajiem bodhisatvām un idamiem, Likuma sargs, simbolizē garīgo spēku, kas spējīgs novērst apziņas tumsu.

60.

Kas vairs tagad palicis
No kādreiz piedzīvotā?
Savas milzu pieķeršanās dēļ,
Savu skolotāju padomiem pretēji rīkojies esmu.

61.

Atstājot šo pasauli
Un visus draugus, radus,
Ja vienam pašam jāaiziet,
Tad kāpēc radīt naidniekus un draugus?

62.

“Kā varu brīvs no netikuma būt,
Kas visu bēdu avots?”
Šī lieta vienīgā, par kuru dienu nakti
Man būtu jādomā bez mitas.

63.

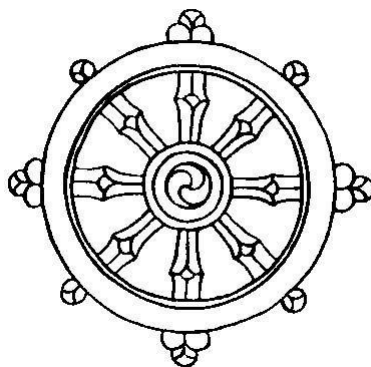
Lai ko es esmu darījis
Dēļ neziņas un maldiem,
Vai tas ir solījuma pārkāpums,
Vai rīcība, kas aplama pēc dabas,

64.

To visu pazemīgi nožēloju
Aizbildņu priekšā saliktām delnām,
Izpildu dandavat pranāma vēl un vēl,
Šausmās no nākamām ciešanām.

65.

Lūdzos visus, Kas Pasaulei Ceļu Rāda,
Ļaunās darbības manas un kļūdas pieņemt.
Tās aplamas bija un tāpēc,
Nekad tādas neveikšu turpmāk.

Trešā nodaļa Bodhičitas visaptveroša pieņemšana

1.

Es priecājos par tikumu,
Kas laimē ciešanas pārvērš,
Un no ciešanām atbrīvo visus,
Kuri nelaiemes sfērās³¹ atrodas.

2.

Es priecājos par uzkrāto tikumu,
Kas apskaidrībai³² kalpo par cēloni,
Un par dzīvajām būtnēm es priecājos,
Kuras pilnībā brīvas no samsāras ciešanām.

3.

Es priecājos
Par Budu apskaidrību
Un katru gara pakāpienu,
Ko viņu Dēli sasniedz.³³

4.

Es priecājos par nebeidzamo tikumu,
Ko rada Bodhičita, kuras nolūks - visu dzīvo būtņu laime.
Es priecājos par rīcību,
Kas labumu šīm būtnēm dod.

5.

Salicis rokas pie sirds,
Visu debespušu Budām es lūdzos,
Ar Dharmas lāpu ceļu izgaismot visiem,
Kuri prāta tumsas ciešanās maldās.

6.

Uzvarētājus, kuri vēlas prom doties³⁴,
Lūdzos, salicis rokas pie sirds,
VĒL neskaitāmas kalpas³⁵ palikt
Un dzīvās būtnes neatstāt tumsā.

---

³¹ Trīs zemākās sfēras – elles, izsalkušo garu un dzīvnieku pasaules.

³² Šāntideva šajā pantā uzsver, ka viņš līdzpriecājas par tikumu, ko uzkrāj Hīnajānas praktiķi, jo tas viņiem ļauj atbrīvoties no samsāras ciešanām. Par Hīnajānu sk. 1.nodaļas 20.panta atsauci.

³³ Šāntideva izsaka savu prieku par to, ka budas sasnieguši pilnu apskaidrību, un par katru no apskaidrības desmit pakāpēm (sansk. *bhūmi* – “pamats”), ko sasniedz bodhisatvas (Budu Dēli).

³⁴ Šāntideva izsaka lūgumu budām nedoties nirvānā un palikt šajā pasaulē, lai varētu palīdzēt samsāras ciešanās esošajām būtnēm.

³⁵ Kalpa – sk. atsauci pie 1.nodaļas 7.panta.

7.

Lai nopelni no visa tā,
Ko esmu paveicis,
Ikkatras dzīvās būtnes sāpes
Aizslauka bez pēdām prom.

8.

Lai esmu ārsts un medmāsa, un zāles,
Ikvienam, kas sirgst šajā pasaulē,
Tik ilgi līdz bez izņēmuma katrs,
Pilnībā top izdziedēts.

9.

Lai nolīst ēdiena un padzēriena lietus
Un izbeidz izsalkumu, slāpes.
Lai pārvēršos par ēdienu un padzērienu pats
Es ilgo bada kalpu³⁶ laikā.

10.

Lai trūcīgajiem visiem kļūstu
Par dārgumu krātuvi neizsīkstošu.
Lai par jebko, kas tiem vajadzīgs, pārtopu,
Un lai vienmēr esmu tiem blakus.

11.

Bez mazākās nožēlas atsakos
No ķermeņa sava un priekiem,
No saviem trīs laikos³⁷ uzkrātiem nopelniem
Visu dzīvo būtņu labā.

12.

No visa atsakoties, uzveikšu skumjas,
Manā prātā bēdām nebūs vairs vietas.
Pareizāk - tagad dzīvām būtnēm visu atdot,
Tāpat kā būs jāatdod viņšaulē aizejot.

13.

Es atdodu ķermeni savu
Visām dzīvām būtnēm par prieku.
Lai viņas dara ar to, ko vien vēlas -
Sīt, pazemo, atņem tam dzīvību.

---

³⁶ Ar bada kalpām domātas trīs pilnīga bada starp-kalpas: (i) slepeno ēdēju starp-kalpa, kurā ēdiena ir tik maz, ka tas tiek uzskatīts par slēpjamu dārgumu, (ii) karošu ēdēju starp-kalpa, kurā ēdiena devas tiek sadalītas mazās karotītēs, (iii) izbalējušu kaulu ēdēju starp-kalpa, kurā vienīgais ēdiens ir mirušo atliekas.

³⁷ Pagātnē, tagadnē un nākotnē.

14.

Pat, ja ķermeni manu nopels un izsmies,
Vai to par spēļmantu izmantos,
Tā kā citiem to atdevis esmu,
Kamdēļ lolot man ķermeni savu?

15.

Tāpēc ļaušu citiem ar ķermeni manu,
Darīt visu, kas viņiem nekaitē pašiem.
Un ikkatram, kurš mani satiek,
Lai tas vienmēr izvēršas jēgpilni.

16.

Ja tajos, kas mani sastop,
Naida doma vai ticība rodas,
Lai tā uz mūžiem par cēloni kļūst,
Kas viņu vēlmes piepilda visas.

17.

Lai visi, kas velta vārdus man sliktus
Vai nodara ļaunumu citādu,
Un arī tie, kas mani izsmej un apvaino,
Apskaidrību pilnīgu sasniedz.

18.

Lai esmu aizstāvis, kam tāda trūkst
Un pavadonis ceļiniekiem,
Un tiem, kas vēlas šķērsot ūdeņus,
Lai esmu kuģis, laiva, tilts.

19.

Lai esmu sala tiem, kas grib to sasniegt,
Un lāpa tiem, kas gaismas alkst,
Lai esmu gulta tiem, kas vēlas atpūtu,
Un visiem kalps, kam nepieciešams kalps.

20.

Lai esmu brīnumakmens es un burvju vāze,
Spēkpilna mantra, dziedējošas zāles,
Lai esmu vēlmes piepildošais koks
Un pārpilnības govs šai pasaulei.³⁸

21.

Tāpat kā telpa, elementi dižie³⁹,
Kalpo dzīvībai par pamatu,
Lai arī es par tādu kļūstu
Visām neskaitāmām dzīvām būtnēm.

---

³⁸ Vāze, vēlmes piepildošs koks, pārpilnības govs u.c simboli budisma tradīcijā, kas nodrošina turību, pārticību, veselību utt.

³⁹ Četri dižie elementi – zeme, ūdens, uguns un gaiss.

22.

Un visām sfērām, kurās mīt
Visdažādākās dzīvās būtnes,
Lai avots dzīvībai es esmu
Līdz atbrīvojas tās no ciešanām.

23.

Tāpat kā Sugatas⁴⁰ pirms manis
Bodhičitu radīja
Un secīgi tie pildīja
Visas Bodhisatvu prakses,

24.

Tā es arī visu dzīvo būtnu labā
Bodhičitu sirdī radīšu,
Un arī pildīšu
Šīs visas prakses secīgi.

25.

Tiem saprātīgajiem,
Kas Bodhičitu jau šādi ieviesuši dzīvē,
Lai arī turpmāk viņa augtu,
No šodienas tā jāslavina šādi:

26.

Dzīve mana šodien radījusi augli,
Man cilvēka dzīvība⁴¹ piemīt,
Esmu dzimis Budas ģimenē,
Un tagad esmu viens no Budas Dēliem.

27.

Tāpēc turpmāk no šī brīža
Rīkošos kā piedien manā ģimenē.
Neapkaunošu un neaptraipīšu nekad
Šo nevainojamo un dižciltīgo dzimtu.

28.

Kā aklajam, kam atrast paveicies
Dārgakmeni atkritumu kaudzē,
Tā kādas sakritības dēļ
Bodhičita manī dzimusi.

29.

Tā - dievu dzēriens dižākais,
Kas nāvi uzveic vareno.
Tā – neizsīkstošs dārgums,
Kas nabadzību izbeidz pasaulē.

---

⁴⁰ Sugata - sk.1.nodaļas 1.panta atsauci.

⁴¹ Cilvēka nenovērtējamā dzīvība - sk.1.nodaļas 4.panta atsauci.

30.

Tā – izcilākās zāles,
Kas pasaules slimības uzveic.
Tā – koks, kura pavēnī atpūsties var
Visas samsārā klīstošās gurušās būtnes.

31.

Tā – visu veidu tilts,
Uz brīvību kas ved no nelaimīgām sfērām.
Tā – prāta mēness austošs,
Kas klievē klešu⁴² nestās mokas.

32.

Tā – dižā saule,
Kas beidzot klievē pasaules neziņas miglu.
Tā – kvintesences sviests,
Kas Dharmas pienu kuļot rodas.

33.

Visiem tiem ciemiņiem,
Kas ceļo pa samsāras takām un laimes veltes piedzīvot vēlas,
Tā viņiem prieku dāvās
Un augstākajā svētlaimē iecels.

34.

Šodien, klātesot Aizbildņiem⁴³ visiem,
Es aicinu pasauli ciemos
Uz laicīgā un nebeidzamā prieka svētkiem.
Lai līksmojas dievi, pusdievi un pārējie visi!

---

⁴² Klešas (sansk.) – apziņas stāvokļi, kas aizmiglo prātu un rada ciešanas. Klešas mēdz saukt par prāta indēm. Pastāv trīs galvenās klešās – (1) neziņa, (2) alkātība jeb pieķeršanās un (3) nepatika jeb naidis, kā arī virkne papildus klešu.

⁴³ Budas, ko Šāntideva šeit piesauc kā lieciniekus.

Ceturtā nodaļa Apzināšanās

1.

Nostiprinājis sevī Bodhičitu⁴⁴ šādi,
Uzvarētāja Dēls⁴⁵ vairs nedrīkst pieļaut šaubas.
Viņam jābūt uzcītīgam vienmēr,
Lai nenovirzītos nekad no savām praksēm.

2.

Ja neapdomīgi vai pārsteidzīgi
Pie kādas lietas esmu ķēries klāt,
Pat tad, ja esmu solījumu devis,
Jāapsver - vai tiešām vērts to darīt?

3.

Taču kā gan varu atkāpties
Jebkad no tā, ko Budas un to Dēli
Pārbaudījuši ar dižu viedumu,
Un arī pats es neskaitāmas reizes?

4.

Ja devis šādu solījumu,
To neieviešu dzīvē,
Es katru dzīvo būtni būšu pievilis
Tad kādu pārdzimšanu sarūpēšu sev?

5.

Ja jau Buda reiz ir teicis,
Ka tas, kurš neatdod pat lietu mazāko,
Ko reiz bija iecerējis atdot,
Par izsalkušo garu pārdzims⁴⁶,

6.

Tad, ja es visas būtnes pieviltu
Pēc tā, kad aicinājis tās uz svētlaimi visaugstāko,
Vai tad iegūt varētu
Es pārdzimšanu laimīgu?

---

⁴⁴ Bodhičita – sk.1.nodaļas 6.panta atsauci.

⁴⁵ Bodhisatva – sk.1.nodaļas 31.panta atsauci.

⁴⁶ Izsalkušie gari (sansk. *preta*) cieš nepanesamu badu un slāpes. Savā darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") tās autors Patruls Rinpoče norāda, ka galvenie cēloņi pārdzimšanai šajā pasaulē ir skopums un sīkstulība.

7.

Tikai Viszinošais tādu rīcību spēj atpazīt,
Kad kāds no Bodhičitas atsakās,
Bet tomēr sasniedz atbrīvošanos.
Ikdienišķam prātam izprast to nav dots.

8.

Bodhisatvam šāda atteikšanās,
Būtu pārkāpums vissmagākais,
Jo tādā gadījumā ciestu
Visu būtņu labklājība.

9.

Un, ja citi kaut uz mirkli
Viņa cildos darbus traucēs,
Tādējādi labklājību visiem mazinot,
Bezgalīgi pārdzims viņi zemākajās pasaulēs.

10.

Pat iznīcinot vienas būtnes prieku,
Jau pasliktinājis savu dzīvi būšu.
Tad ko gan teikt, ja sagrauts prieks
Būs visām neskaitāmām būtnēm.

11.

Tādējādi tie, kas Bodhičitu pielieto,
Un tad atsakās no tās,
Tie pārdzimšanu aplī riņķot nepārstās
Un Bodhisatvu pakāpes vēl ilgi nerasnīgs⁴⁷.

12.

Tāpēc godbijīgi rīcību es savu
Pieskaņošu tam, kā esmu solījis.
Ja no šodienas es nepielikšu pūles
Tad slīgšu sfērās arvien zemākās.

13.

Kaut arī neskaitāmi Budas nākuši,
Lai palīdzētu katrai dzīvai radībai,
To rūpes saņēmis vēl neesmu,
Iemesls tam – manis paša trūkumi.

---

⁴⁷ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" teikts: "... tiem, kuri vienā brīdī veic smagu bodhičitas pārkāpumu un citā brīdī dedzīgi to (bodhičitu) praktizē, un tā turp un atpakaļ, būs ilgstoši liegta iespēja sasniegt bodhisatvu pakāpes, nemaz nerunājot par dižo un pilnīgo apskaidrību." Skaidrojot šo citātu, Dzogčens Khenpo Čoga par bodhisatvu pakāpēm jeb desmit līmeņiem (sansk. - *bhūmi*) norāda: "Pēc tam, kad tiek sasniegts pirmais bodhisatvas līmenis, pilnīgas apskaidrības sasniegšana ir droša. Daži bodhisatvas progresē ātrāk kā citi izejot desmit līmeņus un piecus ceļus. Taču pirmo līmeni sasniegušais vairs nevar pazaudēt ceļu uz pilnīgu apskaidrību. Tādējādi, sasniegt bodhisatvas pirmo līmeni ir izšķiroši svarīgi."

14.

Un, ja šādi turpināšu dzīvot,
Tad vēl un vēl man nāksies pārciest
Slimības un asins izliešanu, verdzību un brūces,
Bēdu pilnās pasaulēs.

15.

Ja Tathāgatas ierašanās,
Ticība un spējas darīt cildo,
Kā arī dzimšana par cilvēku - tik retas,
Tad, kad vēl iespēja būs šāda?

16.

Lai arī šodien esmu vesels
No bēdām brīvs un paēdis,
Bet dzīve - mājīga un īsa,
Un ķermenis - uz mirkli palienēta lieta.

17.

Šādi dzīvojot,
Cilvēka ķermeni man vēlreiz neiegūt.
Bet, neiegūstot šādu dzimšanu,
Tik ļauno darīt spēšu, bet ne cildo.

18.

Ja jau tad, kad cildu dzīvi varu dzīvot,
Nav cilda mana rīcība,
Tad ko gan darīt spēšu būdams
Zemākajās sfērās apjucis no ciešanām?

19.

Un, ja neveikšu tur krietnus darbus,
Bet uzkrāšu vēl ļauno,
Miljoniem tad kalpu⁴⁸ ilgi,
Vārdus "dzīve laimīga" pat dzirdēt nebūs lemts.

20.

Tieši iemesla šī dēļ reiz Buda teicis:
Par cilvēku ir tik pat ārkārtīgi grūti piedzimt
Kā savu kaklu izbāzt bruņurupucim caur sakām,
Kuras milzu okeānā peld.⁴⁹

---

⁴⁸ Kalpa – sk.1.nodaļas 7.panta atsauci.

⁴⁹ Patrula Rinpoče darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" skaidrots, ka iespēja piedzimt par cilvēku ir vēl mazāka kā iespēja aklam bruņurupucim, kas no okeāna dibena uznirst virspusē reizi simts gados, trāpīt ar galvu koka sakās, kuras mētā pa okeāna viļņiem.

21.

Ja jau acumirkļa ļaunums
Uz kalpu ellē dziļākajā novest var,
Tad ļaunums uzkrātais kopš pirmlaikiem,
Pat domu nepieļauj par sfērām laimīgām.

22.

Taču piedzīvojot pārdzimšanu ellē,
Atbrīvošanos man nerasniegt,
Jo kamēr iziešu tam visam cauri,
Jaunu ļaunumu jau būšu pārpilnībā radījis.

23.

Ja ieguvis es šādas brīvības⁵⁰,
Nenoskaņoju uz cildo sevi,
Tad tie ir maldi lielākie,
Un arī neprāts lielākais.

24.

Ja apzinājies to,
Es, padodoties muļķībai, arvien vēl slinkot turpinu,
Tad sitot nāves stundai,
Manī milzu skumjas modīsies.

25.

Ja ķermenis mans ilgu laiku
Degs nepanesamajās elles ugunīs,
Tad neizbēgami, ka prātu manu,
Smagu nožēlu liesmas svilinās.

26.

Neticamas veiksmes dēļ, šo labvēlīgo stāvokli,
Tik grūti sasniedzamo, esmu ieguvis.
Ja tagad, būdams spējīgs aptvert,
Es atkal ļaujtos ellēs krist,

27.

Tad gluži vai kā burvju varas sapīts,
Zaudēšu es spēju spriest.
Pat jausmas nav, kas manī apjukumu rada,
Kas iemājojis manī?

28.

Lai arī roku, kāju nav,
Ne arī gudrības, ne drosmes,
Tādiem naidniekiem kā iekāre un naidis,
Kā izdevies par vergu mani padarīt?

---

⁵⁰ Par brīvībām sk.1.nodaļas 4.panta atsauci.

29.

Kamēr šie abi manā prātā mājō,
Tie kaitē man par prieku sev,
Taču pieciešu tos pacietīgi un bez dusmām,
Kaut šāda pacietība nosodāma ir un nevietā.

30.

Pat, ja visi pusdievi un dievi
Pretim stātos man kā naidnieki,
Tie nevarētu mani ieogrūst
Liesmās dunošajās dziļākajā ellē.

31.

Turpretim klešas⁵¹ – naidnieks varenais
Var šajās liesmās ieogrūst acumirkļī,
Un tajās nodegs viss, pat dižākais no kalniem,
Tā, ka pāri nepaliks pat pelnu.

32.

Neviens no naidniekiem tik ilgi
Nav spējīgs dzīvot kā to spēj
Klešas – mani ilgtermiņa naidnieki,
Kam nav ne sākuma, ne gala.

33.

Ja citus godāšu un veltīšu tiem sevi
Tas dos man labumu un laimi.
Ja klešām sevi nodošu,
Tās radīs tikai ciešanas un sāpes.

34.

Kā priedāties un nebaidīties, atrodoties samsārā,
Ja sirdī savā radu vietu
Šiem mūžīgajiem naidniekiem,
Kas visu kaitniecisko audzē.

35.

Un kā lai laimi sasniežu,
Ja manā prātā austos pieķeršanās tīklos
Samsāras cietuma apsardze mīt,
Kas ellē kļūst par maniem mocītājiem, bendēm.

36.

Tamdēļ līdz nebūšu par klešu nāvi drošs
Neatstāšu centienus ne mirkli.
Lepnīgie par sīku kaitējumu dusmās aizsvilstas uz citiem,
Līdz ienaidnieks nav uzveikts, viņi nespēj aizmigt.

---

⁵¹ Klešas – sk.3.nodaļas 31.panta atsauci.

37.

Iesaistīti nežēlīgā kaujā ar karstu vēlmi uzveikt tos,
Kam pašu klešas nāves laikā mokas radīs,
Tie neievēro šķēpu, bultu dūrienus
Un neatkāpjas uzvara līdz sasniegta.

38.

Ja tagad tiecos uzveikt klešas –
Īstos naidniekus, kas rada ciešanas,
Tad nedrīkstu būt slinks un bailīgs
Pat, ja simtiem grūtību man jāpieredz.

39.

Pat, ja rētas, kuras nenozīmīgs ienaidnieks ir cirtis,
Nēsātas uz ķermeņa kā rota tiek,
Tad kāpēc man, kurš dižo mērķi sasniegt tiecas,
Ciešanas lai būtu kaitējums?

40.

Ja zvejnieki, mednieki, zemnieki
Gan svelmi, gan aukstumu piecieš
Vien par iztiku domājot savu,
Kāpēc lai neesmu pacietīgs, ar to priecēdams pasauli visu?

41.

Kad apsolīju visas būtnes,
Kas dzīvo bezgalīgās telpas desmit virzienos,
Atbrīvot no viņu klešām,
Es pats no savām nebiju vēl brīvs.

42.

Vai neprāts nebija to solīt,
Pat nesaprotot savu spēju robežas?
Bet, ja reiz apsolīts, tad vienmēr rīkošos es tā,
Lai savas klešas uzveiktu.

43.

Un apsēsts būšu tik ar to,
Tām kaujā stāšos pretim ar lielu neiecietību.
Šī kleša sagrauj citas klešas,
Tāpēc uz kādu laiku paturēšu to.

44.

Labāk ļautu savu galvu nocirst,
Nokaut sevi, sadedzināt sārtā,
Nekā visur mītošo
Klešu priekšā jekad klanītos.

45.

Parasts ienaidnieks, kad izraidīts no valsts,
Atkāpjas un patvērumu atrod citur,
Tad atjaunojis spēkus, atgriežas.
Taču klešas manas šādi nerīkojas.

46.

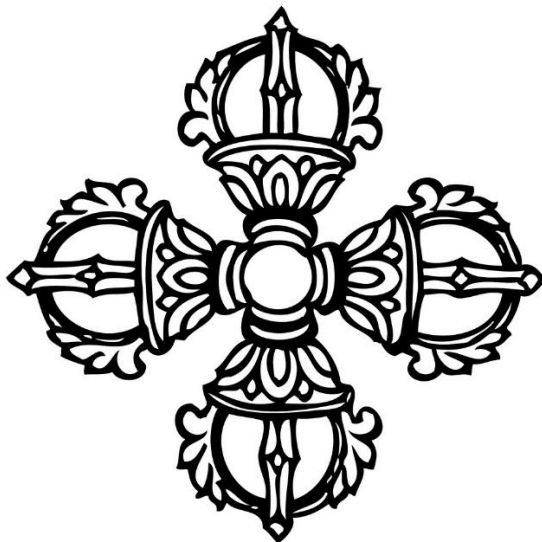
Klešas šķietamās! Kurp dosieties,
Kad vieduma acs atstumtas un patriektas no mana prāta?
Kur mājosit, lai kaitētu man atkal?
Bet būdams prātā vājš, es palaižos un nepielieku pūles.

47.

Ja klešas atrodamas nav ne objektos, ne jutekļos, ne vidū tiem, ne jel kur citur,
Tad kur gan pastāv tās, un pasaulei kā kaitē?
Tās ir kā šķitums – tāpēc bailes jāizdzēš no manas sirds un nelokāmi jātiecas uz viedumu.
Kamdēļ bez pamatota iemesla man ellē jācieš mocības?

48.

Tāpēc apdomājis labi visu,
Centīšos likt lietā priekšrakstus kā skaidrots šeit.
Jo kā gan slimnieks izdziedēties var ar savām zālēm,
Ja neņem vērā ārsta norādes?

Piektā nodaļa Modrība

1.

Lai saglabātu savas prakses,
Prāts jāuzrauga ļoti cītīgi.
Jo tas, kurš neuzrauga prātu,
Tās nebūs spējīgs saglabāt.

2.

Nepakļāvīgie un trakie ziloni
Kaitējumu tādu nodarīt nav spējīgi,
Kā neiegrožots prāta zilonis,
Kas elles mokas radīt spēj.

3.

Bet, ja mana prāta zilonis
Apzinātības virvēm ir viscaur cieši sasiets,
Visas bailes izšķīdīs un zudīs,
Visi tikumi tad manās rokās nāks.

4.

Lauvas, lāči, tīģeri, ziloni,
Čūskas, kā arī visa veida naidnieki,
Elles vārtu sargātāji,
Ļaunie gari, kanibāli,

5.

Sasaitēti visi tiks,
Sasaitējot tikai manu prātu vien,
Un pakļauti tad visi tiks,
Pakļaujot tik manu prātu vien.

6.

Cildais Skolotājs⁵² ir parādījis skaidri,
Ka šādā veidā visas bailes,
Kā arī visas bezgalīgās ciešanas
No pašu prāta rodas.

---

⁵² Tekstā Buda tiek apzīmēts dažādiem epitetiem: Cildais Skolotājs, Varenais, Zinošais Īstenību u.c.

7.

Kurš radījīs šos visus moku rīkus,
Lai nonākušos ellē spīdinātu?
Un liesmojošās grīdas dzelzs?
No kurienes šīs visas sievietes te ellē⁵³?

8.

Varenais ir teicis – visas lietas šīs
Ir ļauna prāta radītas,
Un tāpēc trijās sfērās⁵⁴
Jābīstas tik prāta, nekā cita.

9.

Ja devīguma pāramita,
Pasauli no nabadzības atbrīvo,
Tad tā kā dzīvās būtnes badu cieš vēl šobaltdien,
Kā gan iepriekšējie Budas praktizēja to?

10.

Par devīguma pāramitu teikts,
Ka tā ir doma citām būtnēm atdot visu,
Tai skaitā augļus, kas no šādas domas dzimst.
Līdz ar to, tas ir - vien prāta stāvoklis.

11.

Nekur nav izskausta
Ne zivju, ne citu būtņu nokaušana.
Kad sasniegta tiek doma atteikties no šādām lietām,
To sauc par tikumības pāramitu.

---

⁵³ Savā darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") tās autors Patruls Rinpoče apraksta elles pasaules, tajās esošos iemītniekus un viņu mocības. Apskatot elli, kas saucas *Dzelzšņaino lapu dzelzs koku kalns*, autors piemin sievietes – netikļu un celibātu pārkāpušo mūku agrākās mīļākās: "Šeit nokļūst netikļi un celibāta solījumu pārkāpuši izvirtušie mūki. Kad karmas spēks viņus aizved pie Dzelzs Koku šausmīgā kalna, viņi redz, kā agrākās mīļākās sauc viņus no kalna virsotnes. Taču, kad viņi sāk kāpt augšup kalnā, visas dzelzs koku lapas krīt un caururbj viņus."

⁵⁴ Trīs sfēras (sansk. *tridhātu*) – sfēras, pa kurām apziņa klejo samsārā: (1) vēlmju sfēra (sansk. *kāmadhātu*), (2) formu jeb materiālā sfēra (sansk. *rūpadhātu*) un (3) formu neesamības jeb nemateriālā sfēra (sansk. *ārūpyadhātu*). Vēlmju sfēras iemītnieki dzīvo kaisles varā, tās ir: elles, pretu (izsalkušo garu), dzīvnieku, cilvēku, asuru (pusdievu) un devu (dievu) pasaules. Vēlmju sfērā neietilpst augstāko dievu pasaules – formu un bezformu sfēras. Formu sfēra saskaras ar fizisko, materiālo realitāti, tās iemītnieki dzīvo meditātīvā (sansk. *dhjānas*) stāvoklī, viņu ķermenis veidots no smalkas substances un nav redzams vēlmju sfēras iemītniekiem. Bezformu pasaule neatrodas fiziskajā pasaulē, tās iemītnieki atrodas augstākās meditācijas stāvoklī, kas tomēr nav nirvāna, un tāpēc šī sfēra arī pieskaitāma pie samsāras.

12.

Kaitniecisku būtņu skaits ir bezgalīgs kā debesis,
Nav iespējams tās visas uzveikt.
Bet, ja kaut vai savas dusmu domas uzvarēšu,
Tas pielīdzināms uzvarai pār visiem naidniekiem.

13.

Kur varētu es atrast tik daudz ādas
Ar kuru visu zemeslodi pārklāt?
Ādu valkājot uz savu kurpju zolēm,
Tas pats - kā ar to pārklāt zemeslodi.

14.

Tāpat es arī nevaru
Sev pakļaut lietu norisi,
Bet, ja es apvaldīšu savu prātu,
Kamdēļ vairs pakļaut visu pārējo?

15.

Lai arī piedzimt Brahmas sfērās⁵⁵ iespējams,
Tik tad, ja attīstīta dziļa koncentrēšanās,
Taču rīcība ar ķermeni un runu neļaus sasniegt to,
Ja prāts būs vārgulīgs.

16.

Ir teicis Īstenību Zinošais:
Pat ilglaicīgi skaitot mantras, praktizējot askēzi,
Tam visam jēgas nebūs,
Ja prāts ir novērsies uz citām lietām.

17.

Pat tie, kas laimi atrast vēlas un brīvi būt no ciešanām,
Maldīsies bez mērķa un bez jēgas,
Ja izpratuši nebūs prāta noslēpumu -
Dharmas būtību visaugstāko.

18.

Tam esot tā,
Es savu prātu stingri turēšu un modri pieskatīšu.
Ja nepieskatīt savu prātu,
Tad kāda jēga visām pūlēm pārējām?

---

⁵⁵ Brahmāloka – viena no augstāko dievu sfērām, atrodas formu sfērā (par sfērām sk.atsauci pie šīs nodaļas 8.panta).

19.

Tāpat kā būtu uzmanīgs un rūpīgs
Es nevaldāma pūļa vidū, sargot savu rētu,
Tāpat man vienmēr prāta vājās vietas jāsargā,
Kad atrodos starp nekrietniem un zemiem ļaudīm.

20.

Un, ja jau rūpējos tik ļoti es par rētu,
Baidoties to viegli ievainot,
Tad kāpēc nesargāju sava prāta vājās vietas
Bailēs, ka tās satrieks elles kalni⁵⁶?

21.

Ja būs man šāda izpratne,
Tad esot necienīgu ļaužu vidū
Vai pat starp sievietēm⁵⁷,
Bez mitas sevi turpināšu kontrolēt.

22.

Labāk zaudēt bagātību,
Godu, iztiku un miesu,
Ļaut drīzāk izzust visām citām lietām vērtīgām,
Nekā mazināties prāta tikumībai ļaut.

23.

Jūs, kas gribat savus prātus sargāt,
Es delnas salicis pie krūtīm lūdzu,
Dariet visu iespējamo,
Lai vienmēr saglabātu apzinātību un modrību.

24.

Ļaudīm, kurus uzveikusi slimība,
Nav spēka darīt jel ko vērtīgu,
Arī tie, kam prātā sajukums,
Neko lietderīgu spējīgi nav veikt.

---

⁵⁶ Apskatot elli, kas saucas *Salasīšanas un sagraušanas elle*, darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") tās autors Patruls Rinpoče raksta: "Visi apkārtējie kalni pārvēršas par to dzīvnieku galvām, kurus tie kādreiz ir nogalējuši: aļņu, antilopu, kazu, aitu utml. Šie dzīvnieki sitas viens pret otru ar ragiem, no kuriem uzgail liesmas. Karmas spēks dzen šajās sadursmēs neskaitāmus elles mocekļus, un viņi iet bojā. Kad galvas-kalni pašķiras, būtnes atdzīvojas, taču tikai tāpēc, lai atkal aizietu bojā."

⁵⁷ Šāntideva šo tekstu pasniedza vīriešu kārtas mūkiem, un līdz ar to arī šo konkrēto norādi par sievietēm adresēja tieši viņiem. Autors aicina nepārtraukti kontrolēt savu prātu gan atrodoties vidē, kas var izraisīt agresiju, gan modināt vēlmes.

25.

Tie, kuru prātos modrība iztrūkst,
Gluži kā ūdeni plīsušā vāzē,
Nespēs saglabāt atmiņā savā
To, kas klausīts, pārdomāts, meditēts.

26.

Pat tie, kuri bagāti zinībām,
Kam neatlaidība piemīt un ticība,
Sevi netikumiem aptraipīs,
Ja zaudēta būs modrība.

27.

Modrības trūkums – ir iespēja zagļiem,
Kuri ierodas apzinātībai krītot,
Tie nozags pat droši uzkrātos nopelnus,
Nogrūžot zemākās pasaulēs mani.

28.

Šie daudzie zagļi - manis paša klešas⁵⁸,
Meklēs katru mazāko iespēju,
Un raduši to, nozags tikumus manus
Un sagraus iespēju pasaulē laimīgā dzīvot.

29.

Tāpēc nekad neļaušu apzinātībai pamest mana prāta ieejas durvis.
Ja tomēr tas notiks,
Es atsaukšu atmiņā zemāko pasaulu ciešanas,
Un nelokāmi atjaunošu apzinātību sardzē.

30.

Apzinātība vairošies viegli
Veiksminiekos, kuri praktizē cieņpilni,
Ar garīgajiem skolotājiem kopā esot,
Klausot klostera galvas norādēm un izjūtot bailes⁵⁹.

31.

“Visi Budas un Bodhisatvas,
Kas vienmēr apveltīti
Ar redzējumu tīru,
Arvien ir līdzās man.”

---

⁵⁸ Klešas – sk.atsauci pie 3.nodaļas 31.panta.

⁵⁹ Šāntideva aicina baidīties no negatīvajām sekām, kas var rasties no modrības un apzinātības trūkuma.

32.

Šādi domājot, es apzināti
Attīstīšu kauna, cieņas un baiļu sajūtu⁶⁰.
Tam pateicoties, Buda
Aizvien nāks manā atmiņā.

33.

Kad apzinātība ar nolūku
Ir likta sargāt prāta vārtus,
Tad atnāks arī modrība, un atgriezīsies viss,
Pat tas, kas bija zudis.

34.

Kad esmu gatavs rīcībai,
Bet redzu - prāts mans aptraipīts,
Tai pašā mirklī jāpaliek
Kā baļķim nekustīgam.

35.

Ar izklaidīgu skatienu bez iemesla
Es apkārt nevēršos nekad.
Ar prātu apņēmīgu
Man vienmēr jātur acis lejup.

36.

Uz īsu brīdi tomēr jāpaveras apkārt,
Lai atslogotu skatienu,
Un, ja kāds nācis manā redzes laukā
Es skatoties uz viņu teikšu: "Laiņi lūgts!"

37.

Lai pārbaudītu vai ir kādas briesmas ceļā,
Arvien man jāraugās uz visām četrām pusēm.
Lai atpūstos, man galva jāpagriež
Un jāpaskatās atpakaļ.

38.

Pārbaudījis to, kas priekšā un aiz muguras,
Es vai nu palieku vai dodos tālāk.
Man šādi jārikojas vienmēr,
Saprotot cik svarīga ir apzināta modrība.

---

⁶⁰ Iepriekšējā (31) pantā teikts, ka budas un bodhisatvas pastāvīgi ir mums blakus, un līdz ar to redz visu mūsu rīcību. Aiz cieņas pret budām un bodhisatvām mums jābūt neērti viņu klātbūtnē darīt ko nelāgu. Tāpat mums arī jābaidās no savas rīcības negatīvajām sekām.

39.

Reiz būdams gatavs rīcībai ar domu šādu:
“Ķermenis mans paliks šajā stāvoklī”,
Tad ik pa laikam vien man jāpārbauda,
Kā ķermeņa šis stāvoklis tiek saglabāts.

40.

Ar rūpību vislielāko man jāskatās
Vai trakais mana prāta zilonis nav aizklīdis,
Bet piesiets atrodas pie dižā pīlāra –
Pārdomām par Dharmu.

41.

Tiem, kas tiecas apgūt koncentrēšanos,
Nebūtu ne mirkli jāmaldās.
Savu prātu stingri pārtraugot,
Jādomā: “Kā prāts mans uzvedas?”

42.

Ja tomēr svinību vai baiļu brīdī
Spējīgs neesmu tā darīt, tad – vienkārši ir jāatslābinās.
Tāpat ir ticis mācīts, ka dāvāšanas laikā,
Pieļaujamas atkāpes no dažiem tikumiem⁶¹.

43.

Ja esmu nolēmis veikt kādu darbu,
Tad noskaņošu savu prātu tik uz to.
Līdz nebūšu šo darbu paveicis,
Ar citām lietām prātu nenodarbināšu.

44.

Šādi darot, viss tiks labi paveikts,
Bet rīkojoties citādi, neizdosies it nekas.
Tāpat, tad arī nepalielināsies blakus klešas⁶²,
Kuras no modrības trūkuma aug.

45.

Ja gadīsies būt klātesošam man
Pie bezjēdzīgām sarunām
Vai iespējas, kad varu vērot aizraujošu izrādi,
Es atteikšos no pieķeršanās tām.

---

⁶¹ Lai, piemēram, izglābtu kāda dzīvību (dzīvības dāvājums), ir pieļaujams neievērot godīguma tikumu un pateikt nepatiesību.

⁶² Blakus jeb papildus klešas (sansk. upakleša). Papildus galvenajām klešām (sk.atsauci pie 3.nodaļas 31.panta) pastāv virkne papildus klešu, kā piemēram, skaudība, augstprātība, liekulība, skopums, slinkums u.c.

46.

Ja bez mērķa noteikta es sākšu
Zāli plūkt vai zemi rakt, vai zīmēt rakstus zemē,
Tad atcerējies Budas padomus
Es bailēs tūdaļ pārtraukšu to darīt.

47.

Kad vien man vēlme rodas
Pakustināt ķermeni vai kaut ko pasacīt,
Vispirms es pārbaudīšu savu prātu,
Un tad ar pārlicību pienācīgā veidā rīkošos.

48.

Jelkad, ja pieķeršanās manā prātā,
Vai kādā brīdī dusmas nāk,
Man jāatturas jebko darīt vai ko teikt,
Un jāastingst kā koka bluķim.

49.

Jelkad, ja mani pārņem mulsinošas domas un vēlme vārdos noniecināt citus,
Pašapmierinātība vai savas nozīmības kāre,
Vai gribas norādīt uz citu trūkumiem,
Vai izlikties, vai mānīt citus.

50.

Ikreiz, kad alkstu uzslavas,
Vai mani pārņem vēlme vainot citus,
Vai arī skarbi izteikties un raisīt strīdu,
Man šādos brīžos jāastingst kā koka bluķim.

51.

Ikreiz, kad vēlos godu sev vai slavu, vai sadzīvīškos labumus,
Ikreiz, kad meklēju sev draugus, pavadoņus,
Vai prātā rodas vēlme - lai mani apkalpo,
Man šādos brīžos jāastingst kā koka bluķim.

52.

Ikreiz, kad vēlos nerīkoties citu labā,
Un panākt labklājību tikai pašam sev,
Ja šādu domu ietekmē man rodas vēlme kaut ko teikt,
Man tādos brīžos jāastingst kā koka bluķim.

53.

Ikreiz, kad mani pārņem slinkums, nepacietība vai glēvums,
Vēlme blēņas gvelzt vai nekaunība,
Ja rodas kādas noslieces vai tieksmes,
Man arī tādos brīžos jāastingst kā koka bluķim.

54.

Pārbaudījis šādi savu prātu -
Vai tajā klešas nemājo un domas netiecas uz bezjēdzīgām lietām,
Drosmīgajam Bodhisatvam jāsaglabā noturīgs savs prāts,
Pielietojot attiecīgus pretlīdzekļus.

55.

Ar lielu ticību un apņēmību,
Nesatricināmi, cieņpilni un pieklājīgi,
Ar miermīlību, kauna sajūtu un bažām⁶³
Man citus darīt laimīgus ir jātiecas.

56.

Lai mani grūtsirdība nemāc
Par bērnišķīgi kašķīgajiem un visiem viņu untumiem,
Man jāapzinās, ka tie rodas viņu prātos klešu dēļ,
Tāpēc jāizrāda labestība viņiem.

57.

Darot to, kas kaitīgs nav pēc savas dabas,
Lai rīkojos es savā, vai arī citu dzīvo būtņu labā,
Savs prāts man vienmēr jātur stingrs,
Un jābūt tā kā rēgam, neizceļot sevi.

58.

Tāpat man jānotur savs prāts
Nesatricināms kā kalnu karalis⁶⁴,
Pārdomājot vēl un vēl,
To, ka es pēc ilgiem laikiem guvis esmu brīvību visaugstāko⁶⁵.

59.

Kad ķermeni šo vazā, svaida
Miesaskāri maitasputni,
Ak, prāts mans – ja tas nelaimīgu nepadara tevi,
Kāpēc par to tik ļoti norūpējies esi tagad?

60.

Uztverot šo ķermeni kā "savu",
Prāts, kādēļ tu tik ļoti sargi to?
Ja nodalīti esat - tu un ķermenis,
Kāds tev no viņa labums?

---

⁶³ Sk.atsauci pie šīs nodaļas 32.panta.

⁶⁴ Meru kalns – svētākais kalns budisma kosmoloģijā, kas tiek uzskatīts par visas fiziskās un garīgās pasaules centru.

⁶⁵ Par brīvībām sk.1.nodaļas 4.panta atsauci.

61.

Ak, mulsais prāts, kamdēļ,
Tu nepieķeries tīram koka apveidam?
Jo kāda jēga sargāt
Šo smakojošo, netīrumiem piepildīto ierīci?

62.

Sācumā tad domās atdali
Ādas slāņus nost no miesas,
Tad ar atšķirtspējas asmeni
Miesu no skeleta stumbra nošķir.

63.

Un kaulus atvēris vaļā
Ieskaties tieši to smadzenēs.
Šo izpētot, pavaicā sev:
“Kur atrodas būtība tam?”

64.

Ja pat pēc tik rūpīgas izpētes,
Tu nevari būtību atrast,
Tad kamdēļ ar tādu pieķeršanos
Joprojām sargā šo ķermeni?

65.

Kāds tev no šī ķermeņa labums,
Ja tā netīrās iekšas par ēdienu neder,
Ja tā asinis nav derīgas dzeršanai,
Un zarnas apsūkāšanai neder?

66.

To sargāt, protams, var,
Lai pabarotu šakāļus un maitas putnus.
Patiesībā, šis cilvēka ķermenis
Nudien, tikai tikumam izmantojams.

67.

Taču, ja tā vietā sargāsi to,
Tad ko gan būsi izdarīt spējīgs,
Kad nelīdzjūtīgais nāves dievs
Nozags to un atdos suņiem, putniem?

68.

Ja kalpotājiem netiek dotas drēbes, citas lietas,
Kad nodarbināt tos nav iespējams,
Tad kāpēc sevi nomocīt, aprūpējot ķermeni,
Ja prom tas dodas arī tad, ja par to rūpējas?

69.

Tagad, nomaksājis ķermenim tam pienākošos algu,
Es iesaistīšu to, lai padarītu savu dzīvi jēgpilnu.
Ja nebūs labuma no mana ķermeņa,
Tad nedošu tam it neko.

70.

Man jāuztver savs ķermenis kā laiva,
Vien līdzeklis, lai ierastos un dotos prom.
Un nolūkā dot visiem labumu,
Tas jāpārveido vēlmes piepildošā ķermenī.

71.

Tagad, kamēr iespēja ir brīvi rīkoties⁶⁶,
Man vienmēr jābūt smaidīgam,
Jābeidz drūmi pieri raukt un izskatīties dusmīgam:
Par draugu, padomnieku jāklūst apkārtējai pasaulei.

72.

Man jāatturas trokšņaini un nevērīgi
Krēslus, citas lietas bīdīt,
Arī strauji atvērt durvis:
Man pazemībā vienmēr jārod prieks.

73.

Stārķi, kaķi, arī zagļi
Sasniedz vēlamo,
Uzmanīgi, klusi pārvietojoties.
Arī Bodhisatvam jārikojas šādi.

74.

Man pateicīgi jāpieņem ar cieņu
Pamācošus vārdus, gudru padomu,
Lai arī nebūtu to lūdzis:
Par ikkatra mācekli man jābūt vienmēr.

75.

“Labi teikts” man jāsaka ikkatram
Kas labi runā Dharmu,
Un, redzot kādu darām labu,
Man jāuzslavē viņš un jābūt gandarītam.

---

⁶⁶ Piedzimstot par cilvēku, mums atšķirībā no piedzimšanas par citu būtni (elles iemītnieku, izsalkušo garu u.c), ir brīvas rīcības iespēja; sk.arī šīs nodaļas 58.pantu.

76.

Par citu īpašībām labajām, man jāizsakās diskrēti,
Un jāsaka tāpat, kā izteikušies citi.⁶⁷
Ja runāts tiek par māmām īpašībām labajām,
Man zināšanai jāpieņem un jāapzinās to, ka man tās piemīt.

77.

Citu ļaužu rīcība ir prieka avots.
Ja prieks par naudu būtu nopērkams – tas būtu īpašs gadījums.
Tāpēc man jābūt laimīgam un jārod prieks,
Par citu veiktiem labiem darbiem.

78.

Ar šādu pieeju man nebūs zaudējumu šajā dzīvē
Un nākamajās dzīvēs lielu laimi sastapšu.
Bet nepatika pret viņu īpašībām labajām darīs mani nožēlojamu un nelaimīgu
Un nākošajās dzīvēs nesīs lielas ciešanas.

79.

Kad izsakos, man jārunā no sirds, pēc būtības,
Darot domu skaidru, runu tīkamu.
Nav jārunā man iekāres vai naida vadītam,
Bet savaldīgi, maigā tonī.

80.

Kad kādu ieraugu,
Ar mīlestību, sirdi atvērtu man jāraugās uz viņu, domājot:
“Ar viņa palīdzību
Sasniegušu es apskaidrību pilnīgu.”

81.

Būdams vienmēr dziņas iedvesmas spārnots
Vai pielietojot dziedējošus līdzekļus,
Ja darbojos pilnības, devības, ciešanu laukos⁶⁸
Tas lielus guvumus dos.

---

⁶⁷ Kunzang Peldena darbā “Mandžušrī runas nektārs” paskaidrots: “Lai izvairītos no glaimošanas, Šāntideva iesaka, ka, runājot ar citiem cilvēkiem, mums diskrēti jācildina viņu kvalitātes. Savukārt, ja kāds piemin to cilvēku kvalitātes, kuri mums nepatīk, mums nav jāapgalvo pretējais, bet jāpiekrīt un jāatbalsta viņu atzinīgais novērtējums.”

⁶⁸ Darbība tajās sfērās, kur rīkojamies attiecīgo dzīvo būtņu – garīgā skolotāja, savu vecāku un ciešanās nonākušo labā. Ar *pilnības lauku jeb sfēru* tiek apzīmēts Buda un garīgais skolotājs; ar *devības lauku* tiek apzīmēti mūsu vecāki, kas mūs nodrošina dzīves pirmajā pusē; ar *ciešanu lauku* tiek apzīmētas būtnes, kuras dzīvo ciešanās, piemēram, slimie, trūcīgie, kas paši nevar sev palīdzēt. Rīcība, palīdzība šajās sfērās veido pozitīvu karmu.

82.

Visas lietas, ko uzņemos,
Man jāveic ar gudrību, prieku.
Jebkurā lietā, ko uzņemos,
Nav jāpaļaujas uz vēl kādu citu.

83.

Pāramitas⁶⁹, tādas kā devīgums,
Cildumā savā katra nākamā par iepriekšējo dižāka.
Taču mazāka tikuma dēļ no lielās balvas atteikties nedrīkstu.
Pirmkārt jāizvērtē - kas dos lielāko labumu citiem.

84.

Kad tas ir labi izprasts,
Man citu labklājībai vienmēr spēki jāvelta.
Tālredzīgi Žēlsirdīgie Bodhisatvam jāvuši
Tā rīkoties kā citiem bija liegts.⁷⁰

85.

Man jāsadala ēdiens savs starp tiem, kas zemākajās nonākuši pasaulēs⁷¹,
Tāpat bez aizsardzības palikušajiem, kā arī praktizējošajiem,
Un jāēd tikai tik daudz, cik pašam tiešām nepieciešams.
Izņemot trīs talārus⁷², varu atdot visu pārējo.

86.

Šo ķermeni, kas izmantots tiek Dharmai svētajai,
Maitāt nedrīkstu, lai sīku labumu vien gūtu.
Ja rīkojoties ņemšu vērā to,
Tad ātri visu būtņu vēlmes piepildītas tiks.

87.

Tiem, kam tīrs nav līdzcietības nolūks,
Nav jēgas ķermeni noziedot savu,
Bet dzīvē šajā, un arī nākamajās,
To lielā mērķa sasniegšanai jāvelta.

---

⁶⁹ Pāramita (sansk. *pāramitā* - pilnība) – kvalitātes, kuras praktizējot var sasniegt apskaidrību: devīgums (sansk. *dāna*), tikums (sansk. *śīla*), pacietība (sansk. *kṣānti*), uzcītība (sansk. *vīrja*), meditācija (sansk. *dhjāna*), viedums (sansk. *pradžṇā*).

⁷⁰ Budas (Žēlsirdīgie) var atļaut bodhisatvam, kurš veltījis savu dzīvi citu dzīvo būtņu labā, neievērot noteiktus priekšrakstus vai aizliegumus.

⁷¹ No sešām pasaulēm trīs: dievu, pusdievu un cilvēku pasaules skaitās augstākās, savukārt otras trīs: dzīvnieku, izsalkušo garu un elles pasaules skaitās zemākās. Zemākās pasaules raksturojas ar ļoti lielām ciešanām.

⁷² Talārs – garīdznieka ietērps. Tradicionāli budistu mūkiem izsniedz trīs šādus ietērpus.

88.

Nav tiem Dharma jāskaidro, kam cieņas trūkst,
Un tiem, kas līdzīgi slimajiem, ap galvu drēbi nēsā,
Un tiem, kas lietussargus tur un mietus, ieročus,
Un tiem, kam galva apsegta,⁷³

89.

Kā arī sievietei, bez vīrieša kas ieradies⁷⁴.
Plašo un dziļo⁷⁵ nav jāmāca ļaudīm ar zemākām spējām⁷⁶,
Taču cieņu vienādu jārāda
Zemāko un augstāko būtņu Dharmas mācībām⁷⁷.

90.

Nav man jāpasniedz zemāko būtņu Dharma
Tam, kurš ir plašās Dharmas trauks⁷⁸.
Ne pats drīkstu pamest Bodhisatvas dzīvesveidu,
Ne maldināt citus ar sūtrām un mantrām.

91.

Kad nospļaujos vai metu ārā zobu tīrāmo irbuli
Ar zemi man tas jānosēdz.
Tāpat ir kauna lieta urinēt un tamlīdzīgi
Zemē vai ūdenī, ko lieto citi.

92.

Kad ēdu, nav man mute jāpiebāž,
Ne plaši jāatver, ne skaļi jāčāpstina.
Nav sēžot kājas jāizstiepj,
Un plaukstas jāberzē.

---

⁷³ Saskaņā ar tradīciju, pirms saņemt Dharmas mācību, jānoņem jebkāda galvas sega. Mācību laikā nav pieņemts sēdēt zem saules sarga, pat, ja ir ļoti spoža saule. Tāpat Dharma netiek pasniegta tiem, kas ieradušies ar ieročiem.

⁷⁴ Šāntideva šo tekstu pasniedza vīriešu kārtas mūkiem, un līdz ar to arī šo konkrēto norādi adresēja tieši viņiem. Tradīcija nosaka, ka mūks nedrīkst dot mācības sievietēm vienām pašām, ja klāt nav vēl vismaz viens vīrietis. Tāpat arī mūķene nedrīkst pasniegt mācību tikai vīriešiem, ja klāt nav nevienas citas sievietes.

⁷⁵ Ar plašo un dziļo Dharmas mācību tiek domāta Mahājānas prakse.

⁷⁶ Hīnajānas sekotājiem.

⁷⁷ Ar augstāko būtņu Dharmas mācību tiek saprasta Mahājāna, savukārt ar zemāko – Hīnajāna. Abas mācības balstās uz Budas mācību par Četrām cēlajām patiesībām. Hīnajānu praktizē būtnes, kuras vēlas atbrīvoties no samsāras ciešanām. Mahājānu praktizē būtnes, kuras vēlas no samsāras ciešanām atbrīvot visas dzīvās būtnes. Lai arī Mahājānas praktiķu motivācija tiek uzskatīta par augstāku, Šāntideva norāda, ka pret abām šīm mācībām jāizturas ar vienādu cieņu.

⁷⁸ Dharmas trauks – metafora, ar kuru praktizējošo salīdzina ar trauku, kurš tiek piepildīts ar Dharmas izpratni.

93.

Nav jābūt vienam kopā man ar cita sievu,
Ne vienos ratos, ne istabā, ne gultā.
Īsi sakot - novērojīs, izzinājis to, kas pienācīgs,
Nekā es nedarīšu tāda, kas pasaulīgiem ļaudīm netīkams.

94.

Nav virziens jārāda ar vienu pirkstu,
Tā vietā ceļu rādīšu ar cieņu -
Ar labo roku, visiem pirkstiem
Esot taisni izstieptiem.

95.

Lai nezaudētu kontroli,
Nav plaši jāvēzē ar rokām,
Bet viedoklis savs jāpasniedz
Ar viegliem žestiem, pirkstu klikšķi.

96.

Kā Buda bija nogūlies, kad pameta šo pasauli,
Tāpat man gulēt ejot jāguļas sev ērtā virzienā,⁷⁹
Un pirmkārt, nezaudējot modrību,
Stingri jāaņemas atkal ātri celties.

97.

Lai arī manos spēkos nav
Darīt visus neskaitāmas daudzveidības Bodhisatvu darbus,
Noteikti man jāveic vismaz darbības šeit minētās,
Kas prātu manu vingrina.

98.

Trīs reizes dienā, trīs reizes naktī
Man jāskaita Trīs Kaudžu Sūtra⁸⁰.
Uz Apskaidrotu Prātu, Budām ļaujoties
No saviem netikumiem jāšķīstās.

99.

Lai kādos apstākļos un ko es darītu -
Vai sevis paša, vai citu labā,
Man savos darbos jāpiemēro viss,
Kas attiecīgiem apstākļiem ir mācīts.

---

⁷⁹ Buda, aizejot nirvānā, bija nogūlies uz labā sāna, tā saucamajā guļošanas lauvas pozā – labā roka novietota zem labā vaiga, kreisā uz augšstilba. Šāntideva iesaka gulēt tādā pašā pozā, izvēloties sev piemērotu galvas virzienu.

⁸⁰ *Trīskandha-sūtra*. Šī sūtra satur trīs sadaļas (kaudzes): (i) pārkāpumu nožēlošana, (ii) prieks un (iii) veltīšana.

100.

Nav lietu tādu,
Kas Uzvarētāja Dēlam⁸¹ apgūstamas nebūtu.
Tāpēc, ja piepratišu dzīvot šādi,
Viss manis veiktais cildens būs.

101.

Visam, ko daru, gan tieši, gan netieši,
Vērstam jābūt – citu labā.
Tikai un vienīgi dzīvo būtņu labā,
Man pūles jāvelta, lai Apskaidrību sasniegtu.

102.

Nekad, pat, ja tas maksātu dzīvību,
Nedrīkstu pamest garīgo draugu⁸²,
Kurš Mahājānas⁸³ mācību izprot,
Kurš ir dižs praktiķis Bodhisatva.

103.

Garīgajam skolotājam man sevi jāuztic
Kā Šrīsambhavas dzīves aprakstā⁸⁴ mācīts.
Šo un citus Budas ieteikumus,
Lasot sūtras varēšu saprast.

104.

Man sūtras jālasa,
Jo tajās aprakstītas prakses.
Un būtu jāsaprot man
Ar Ākāšagarbha sūtru⁸⁵.

105.

Bez tam man jāpārlasa vēl un vēl
Visu Prakšu Kopojumus⁸⁶,
Jo tajā izcili un plaši aprakstītas
Prakses pastāvīgi veicamās.

---

⁸¹ Ar vārdu "Uzvarētājs" tiek apzīmēts buda, savukārt ar "Uzvarētāja Dēls" – bodhisatva.

⁸² Savu garīgo skolotāju.

⁸³ Mahājāna – lielais jeb dižais ceļš uz apskaidrību.

⁸⁴ Šrīsambhavas dzīves apraksts ietverts Gandavjūha sūtrā, kur aprakstīts kā Sudhana kalpoja savam garīgajam skolotājam Šrīsambhavam. Gandavjūha sūtra ir Avatamsaka sūtras (jeb Budhavatamsaka sūtras) – vienas no svarīgākajām un apjomīgākajām Mahājānas sūtrām, sastāvdaļa.

⁸⁵ Ākāšagarbha sūtra ir Mahājānas sūtra, kura uzskaita bodhisatvu aṣṭoṅpadsmi nepieļaujamus pārkāpumus un veidus kā šos pārkāpumus labot.

⁸⁶ Visu Prakšu Kopojumus jeb Šikšāsamučaja – viens no trim Šāntidevas darbiem, kurā detalizēti aprakstīta bodhisatvu uzvedība; pārējie divi Šāntidevas darbi ir Sūtrasamučaja un Bodhisatvačarjāvatāra.

106.

Tāpat laiku pa laikam jāpārskata man
Visu Sūtru Kopoju kopsavilkums⁸⁷,
Un jāapgūst man šādiem pašiem diviem nosaukumiem darbi⁸⁸,
Ko sastādījis cildais Nāgārdžuna⁸⁹.

107.

Man jādara tik tas, kas aizliegts šajos darbos nav,
Un izlasījis priekšrakstus,
Nevainojami tos pildīšu,
Lai pasaulīgo ļaužu prātus sargātu.

108.

Paņēmiens kā sargāt modrību
Īsumā ir raksturojams šādi:
Arvien, arvien man jāpārbauda
Sava ķermeņa un prāta stāvoklis.

109.

Tāpēc šādu pieeju es ieviesīšu dzīvē,
Jo ko gan sasniegt var ar runām vien?
Vai tad sirgstošam var palīdzēt,
Tik lasot ārstniecības rakstus?

---

⁸⁷ Sūtrasamučaja.

⁸⁸ Šikšāsamučaja un Sūtrasamučaja, kurus sastādījis Nāgārdžuna. Nāgārdžunas sastādītais darbs Šikšāsamučaja nav saglabājies.

⁸⁹ Nāgārdžuna – 2-3.gadsimta budisma domātājs, Madhjamikas (pirmās Mahājānas skolas) izveidotājs.

Sestā nodaļa Pacietība

1.

Jebkuri labie darbi -
Kā devīgums, pret Budām godbijība,
Kas tūkstošos kalpu⁹⁰ uzkrāti,
Vienā dusmu mirklī tiek sagrauti visi.

2.

Nav ļaunuma cita tāda kā naidis,
Un garīgā spēka – kā pacietība.
Tāpēc dažādos veidos jātiecas man
Uz pacietību meditēt.

3.

Prāts mans mieru nepiedzīvos,
Ja tas sāpinošās naida domas radīs.
Man prieka nebūs, laimes,
Pārlicība zudīs un pazaudēšu miegu.

4.

Ienaidīgu saimnieku
Var nogalēt pat tie,
Kam turība un laime
No viņa labvēlības atkarīgas.

5.

Naidis draugus, radus grūtsirdībā grūž,
Kaut dāsnums viņus vilinātu, tie nespēs uzticēties.
Īsi sakot, nav neviena paša,
Kurš naidīgs būdams laimē dzīvo.

6.

Tādējādi ienaidnieks ir naidis,
Tas rada šādas ciešanas.
Ikviens, kas uzcītīgi uzveic to,
Rod laimi šodienā un arī turpmāk.

7.

Nelaimi kā kurināmo izmantojot -
Ja nesaņemu to, ko vēlos,
Un darīt esmu spiests, ko nevēlos -
Naidis pieaug un tad iznīcina mani.

---

⁹⁰ Kalpa – sk.1.nodaļas 7.panta atsauci.

8.

Un tamdēļ kurināmais pilnībā
Man jāatņem šim naidniekam,
Jo nedraugam šim cita darba nav
Kā vien man radīt kaitējumu.

9.

Lai kas ar mani atgadītos,
Es neizjaukšu savu prieku,
Jo, kļūstot nelaimīgs, es nesasniegšu vēlamo,
Un panīks mani tikumi.

10.

Kamdēļ man nelaimīgam būt,
Par kaut ko tādu, ko var izlabot?
Un kāda jēga nelaimīgam būt
Par to, ko labot nevar?

11.

Es nenovēlu sev un saviem draugiem -
Ne ciešanas, ne necieņu, ne asus vārdus,
Ne vēl ko citu netīkamu saņemt;
Un tieši pretējo es vēlu saviem naidniekiem.

12.

Pa retam rodas laimes iemesli,
Bet ciešanām ir pulka cēloņi.
Bez ciešanām nav atteikšanās⁹¹,
Tāpēc, prāts mans, esi nelokāms!

13.

Ja Karnātas ļaudis un askēti daži
Dedzināšanas un graizīšanas sāpes bez iemesla izcieta,⁹²
Tad kāpēc gan manī nav drosmes
Paciest grūtības atbrīves dēļ?

---

⁹¹ Ciešanas ir iemesls, lai atteiktos no samsāras (bezgalīgas pārdzimšanas ciešanu pasaulē). Astoņkārtu ceļš (sansk. *aṣṭāṅgika-mārga*) – mācība par atbrīvošanos (jeb atteikšanos) no samsāras sastāv no astoņiem punktiem jeb praksēm: 1) pareizs redzējums (sansk. *driṣṭi*), 2) pareizs nolūks (sansk. *sankalpa*), 3) pareiza runa (sansk. *vācī*), 4) pareiza uzvedība (sansk. *karma*), 5) pareizs dzīvesveids (sansk. *ādžīva*), 6) pareiza piepūle (sansk. *vjāiāma*), 7) pareiza apzinātība (sansk. *smṛiti*), 8) pareiza koncentrēšanās (sansk. *samadhi*).

⁹² Dažu reliģisku virzienu sekotāji Indijā (Šāntideva kā piemēru min šādus sekotājus no Karnātas apvidus) piekopa askētiskas un sava ķermeņa kropļošanas prakses.

14.

Nav nekā tāda, kas nekļūtu vieglāks,
Ja pamazām pierod pie tā.
Tā, ar kaitējumiem maziem aprodot,
Es iemācīšos pacietīgi pieņemt kaitējumus lielākus.

15.

Visi mēs pazīstam ciešanas nelielas -
Tādas kā čūsku un kukaiņu kodumus,
Bada un slāpju sajūtu
Un sīkumus tādus kā pūtes?

16.

Ja cietīgi nespēšu izturēt
Svelmi un aukstumu, vēju un lietu,
Pakļaušanu, slimības, pērienus,
Tad kaitējums, ko tie nodara man, tikai pieaug.

17.

Daži redzot asinis savas
Kļūst īpaši drosmi un izturīgi,
Bet citi noģībst, samaņu zaudē,
Ieraugot asinis svešas.

18.

Gan vārīgums, gan arī izturība
No mana prāta nāk.
Tāpēc, ja neveltīšu uzmanību kaitējumam, kas man nodarīts,
Tad arī neskars mani ciešanas.

19.

Ja viedīgie ciešanās nonāk,
Tie prātu saglabā skaidru un tīru.
Jo izvēršot karu pret klešām⁹³
Kauju laikā daudz skādes tiek nodarīts.

20.

Vainagoti uzvarām kareivji tie,
Kuri ciešanas visas neņemot vērā,
Pretiniekus uzveic tādus kā naidis.
Parastie kareivji apkauj tik liķus.

---

⁹³ Klešas – sk.atsauci pie 3.nodaļas 31.panta.

21.

Turklāt, īpašības labas ciešanām piemīt:
To bezcerība radītā augstprātību kļiedē,
Līdzcietību rada pret samsārā mītošiem,
Ļaunais tiek atmests, prieks tikumā ieraudzīts.

22.

Ja jau es nekļūstu dusmīgs
Uz ciešanu avotiem tādiem kā dzeltenā kaite,
Tad kāpēc būt niknam uz dzīvajām būtnēm,
Kuras arī rīkojas apstākļu spiestas?

23.

Lai arī slimības negrib neviens,
Tomēr šīs slimības atnāk.
Tieši tāpat ir ar klešām -
Kaut arī vēlamas nav, tās mums neprasot rodas.

24.

Neradot domu: "Es dusmošos",
Bez piepūles cilvēki dusmīgi kļūst.
Tāpat arī bez domas: "Es sevi radīšu",
Dusmas rodas pašas no sevis.

25.

Visas kļūmes, kādas vien pastāv,
Un visa veida ļaunums
Apstākļu ietekmē rodas:
Tie paši pār sevi nevalda.

26.

Šiem apstākļiem vienkopus sakritušiem
Nodoma nav kaut ko radīt,
Tāpat to radītam iznākumam
Nav nodoma radītam tikt.

27.

Tas, kas par Sākotnējo Substanci nosaukts,
Un tas, ko par patību apzīmē,
Netop no domas mērķtiecīgas:
"Es radīšos".⁹⁴

---

⁹⁴ Šāntideva noraida sākotnējās substances konceptu, tādējādi uzsverot, ka salikti veidojumi ir sastāvdaļu kopums bez jebkādas esamības; lietas nav kāda (jeb kādas sākotnējās substances) radītas, bet rodas pateicoties iepriekšējiem apstākļiem. Tāpat tiek noraidīta ideja par nemainīgas, vienotas un neatkarīgas patības pastāvēšanu.

28.

Ja tie⁹⁵ nav radīti un nepastāv,
Tad, lai kādu vēlmi raisītu, tie radīt nespētu.
Ja patība pastāvīgi objektus uztvertu,
Tad tā nekad to nebeigtu darīt.

29.

Ja pastāvīga būtu patība,
Tā, bez šaubām, tā kā telpa būtu bezdarbīga.
Tāpēc pat ar apkārtējiem saskaroties apstākļiem,
Kā gan varētu tikt ietekmēta tās nemainīgā daba?

30.

Ja jau apstākļu ietekmē, tā paliek tāda kā bijusi,
Tad kā gan to apstākļi ietekmēt var?
Tāpēc, ja apgalvots tiek, ka šie apstākļi ietekmē patību,
Tad kā gan var būt šie divi jebkad cēloniski saistīti?

31.

Tā kā visu nosaka apstākļi, kurus, savukārt, nosaka vēl ietekmes citas,
Tas nozīmē to, ka nekas sevi nevalda pats.
Šo izprotot, nav dusmas pamata paust
Uz parādībām, kuras līdzīgas rēģiem.

32.

Ja jau viss ir nereāls kā rēģi, tad kurš ir tas, kas dusmas apvalda?
Saprotams, ka šādā gadījumā, pamata nav apvaldīšanai.
Apvaldīšanai ir pamats, jo nosacītā līmenī man jāapzinās,
Ka pateicoties dusmu apvaldīšanai, ciešanu plūsma pārtrūkst.⁹⁶

33.

Tāpēc, redzot naidnieku vai savu draugu
Rīkojoties nepiedienīgi,
Paliks mierā pilnīgā mans prāts,
Domājot: "No apstākļiem šīs lietas rodas".

34.

Ja lietas pēc izvēles varētu radīt,
Nevienai dzīvai būtnei tad ciešanas nerastos,
Jo ciešanas taču
Sev negrib neviens.

---

⁹⁵ Sākotnējā substance un patība.

⁹⁶ Pirmajās divās rindiņās Šāntideva izsaka sev oponentošu apgalvojumu, uz kuru sniedz atbildi divās nākamajās rindiņās. Kunzang Peldena darbā "Mandžušī runas nektārs" šo abu argumentu opozīcija tiek skaidrota šādi: "Absolūtā līmenī tā ir taisnība [runājot par šī panta pirmajām divām rindiņām]. Taču, ja to apskatām nosacītā, relatīvās patiesības līmenī, tad tieši kultivējot pacietību, elles un citu ciešanu plūsma (kas rodas no naida), tiek pārtraukta."

35.

Cilvēki savas neuzmanības dēļ
Savainojas pret ērkšķiem un citādām lietām.
Vēloties sievietes iegūt un ne tikai to vien,
Tie apsēsti kļūst un no ēdiena atsakās.

36.

Ir arī tādi, kas savaino sevi
Darot peļamas lietas -
Pakaroties, lecot no klints,
Norijot indi un kaitīgu ēdienu.

37.

Ja klešu ietekmē būdami
Cilvēki paši sevi pat nogalē,
Kā gan var cerēt, ka nekaitēs tie,
Citu dzīvo būtņu ķermeņiem.

38.

Pat, ja līdzcietību nespēju radīt
Pret visiem tiem ļaudīm, kas klešu ietekmē
Mani gatavi nokaut un ne tikai to vien,
Visaplamāk būtu uz viņiem man dusmoties.

39.

Pat, ja kaitējumu citiem nodarīt, ir nesaprašu dabā,
Tik un tā uz viņiem dusmoties aplami,
Tāpat kā uz uguni noskaisties
Par to, ka uguns daba ir - dedzināt.

40.

Un pat tie, kas labdabīgi savā sirdī,
Bet īslaicīgi pielaiduši kļūdas,
Uz viņiem dusmoties ir tikpat aplami,
Kā dusmoties uz debesīm par to, ka dūmaka tās aizklāj.

41.

Ja sadusmojos es uz sitēju,
Lai gan patiesībā kaitējumu nodara man viņa nūja,
Tad tā kā pats viņš – tikai naida virzīts starpposms,
Uz naidu patiesībā būtu jādusmojas man.

42.

Iepriekš citām dzīvām būtnēm
Esmu nodarījis kaitējumu līdzīgu,
Tāpēc taisnīgi par to man tagad
Saņemt šādu kaitējumu atpakaļ.

43.

Gan ķermenis, gan ierocis
Abi - manu ciešanu iemesls,
Ierocis radīts, lai sitējs to lietotu, un ķermenis – tāpēc, lai to lietotu es,
Uz ko tad man dusmoties būtu?

44.

Ja jau akli pieķeries esmu
Šim ciešanu augonim cilvēka veidolā,
Kurš pieskārienus nespēj paciest,
Uz ko lai dusmojos, kad tas tiek ievainots?

45.

Mēs tiekam ievainoti tādēļ, jo uzvedamies bērnišķīgi.
Lai arī nevēlamies ciešanas,
To cēloņiem tik ļoti pieķērušies esam.
Tad kamdēļ dusmoties uz citiem?

46.

Tāpat kā elles pasaulu sargi,
Un mežs, kurā lapas asas kā zobens⁹⁷,
Tā arī ciešanas šīs - manas paša rīcības radītas.
Uz ko tad dusmīgam būt?

47.

Ar savu paša rīcību es esmu izraisījis,
Ka citi nodara man ļaunu.
Ja viņiem tādēļ ellē jānonāk,
Vai neesmu es tas, kurš viņus iznīcina?

48.

Pateicoties viņiem, attīru es daudzus netikumus,
Viņu nodarīto kaitējumu pacietīgi pieņemot,
Toties manis dēļ uz ļoti ilgu laiku,
Tie ieslīgs sāpēs ellīgās⁹⁸

49.

Tā kā kaitējumu viņiem radu es
Un viņi dod man labumu,
Kādēļ tik aplamīgā veidā,
Tu skaidies – nevaldāmais prāts.

---

⁹⁷ Darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lame Šalung") tās autors Patruls Rinpoče par elli *Zobenu mežs* raksta šādi: "Izrādās, ka koki ir no dzelzs, bet lapu vietā tiem ir zobeni. Kad kokus šūpo vējš, zobeni cērt būtņu ķermeņus gabalos."

⁹⁸ Kunzang Peldens savā darbā "Mandžušrī runas nektārs" precizē, ka mūsu ienaidnieki nonāks ellē *Galējās Mocības*.

50.

Ja manā prātā pacietības cildums mīt,
Es nenonākšu ellē,
Taču, lai arī šādi pasargāju sevi,
Kā lai nosargāju viņus?

51.

Ja atdarīšu es ar ļaunu,
Tāpat tas nepasargās viņus.
Tā rīkojoties saruks tikums mans,
Un tādējādi sagrūs gara spēks.

52.

Mans prāts nav ķermenisks,
Tādēļ neviens to sagraut nevar,
Taču prāta kvēlā pieķeršanās manam ķermenim,
Man rada ciešanas.

53.

Ne necieņa, ne skarba runa,
Ne arī netīkami vārdi
Kaitējumu nenodara manam ķermenim,
Tad kamdēļ, tu, mans prāts, tik dusmīgs kļūsti?

54.

Tas, ka citiem nepatīku,
Nevar iznīcināt mani -
Ne dzīvē šajā, ne arī nākamajā.
Tad kāpēc nevēlos šo nepatiku?

55.

Jo viņu nepatika manus pasaulīgos ieguvumus mazinās.
Taču, pat, ja nevēlos es to,
Man nāksies atstāt savus pasaulīgos guvumus,
Un tikai mani ļaunie darbi nezudīs.

56.

Tāpēc labāk lai es mirstu šodien,
Nekā ilgu, taču ļaundarīgu dzīvi dzīvoju.
Pat, ja cilvēki kā es, nodzīvotu ilgu mūžu,
Nāves ciešanas nekad tiem neizbēgt.

57.

Pieņemsim – kāds pamostas no sapņa,
Simts gadu laimes kurā piedzīvojis,
Un pieņemsim – kāds cits no sapņa mostas,
Kurā piedzīvojis laimi vienu mirkli.

58.

Šiem abiem cilvēkiem, kas pamodušies,
Tā laime neatgriezīsies.
Tā arī dzīve mana - gara tā vai īsa,
Nāves brīdī pārtrūks.

59.

Lai arī varu ilgu laiku dzīvot laimīgi,
Gūstot daudzus pasaulīgos labumus,
Prom tukšām rokām aiziešu un trūcīgs,
Kā būtu zagļa aplaupīts.

60.

Bez šaubām, pasaulīgās bagātības palīdzēs man dzīvot
Un ļauno uzveikt, labos darbus darīt.
Bet, ja dēļ tām man raisās dusmas,
Vai tad neizzudīs mani nopelni un ļaunais nepieaugs?

61.

Tas, kurš dara tikai ļaunu,
Vai kāda jēga viņa dzīvei ir?
Ja pasaulīgo ieguvumu dēļ,
Viņš nopelniem, kas vajadzīgi dzīvei, noplakt liek.

62.

Protams, mani dusmo tie,
Kas runā netīkamas lietas un samazina citu būtņu uzticību man.
Bet kamdēļ nedusmojos es uz tiem,
Kas saka lietas nejaukas par citiem?

63.

Ja uzticības zaudēšanu, kas saistīta ar kādu citu,
Es pacietīgi varu pieņemt,
Tad kāpēc neiecietīgs esmu par vārdiem nepatīkamiem par mani pašu?
Tie taču saistīti ar klešu rašanos!

64.

Ja relikviju glabātuves⁹⁹, svētus attēlus un Dharmu
Kāds apzākā vai maitā,
Nav jādusmojas man par to,
Jo kaitējumu Budām nodarīt nav iespējams.

---

⁹⁹ Reli kviju glabātuve jeb krātuve – sk.2.nodaļas 21.panta atsauci.

65.

Dusmām neļaušu es rasties
Pret tiem, kas aizskar manus radus, Skolotājus garīgos un draugus.
Tā vietā jāapzinās man, kā iepriekš skaidrots,
Ka lietas šādas apstākļu ietekmē rodas¹⁰⁰.

66.

Tā kā dzīvām radībām var kaitējumu nodarīt
Gan dzīvas būtnes, gan nedzīvas lietas,
Kāpēc dusmas tiek vērstas tikai pret dzīvajām būtnēm?
Secinājums viens – jebkuru kaitējumu man pacietīgi jāpieņem.

67.

Ja kāds neziņas dēļ otram nodara pāri,
Un tāpat aiz neziņas šis otrs dusmīgs kļūst,
Kurš no viņiem atzīstams par vainīgu?
Un kurš bez vainas būtu?

68.

Kamdēļ iepriekš mana rīcība bijusi tāda,
Kuras dēļ tagad citi man kaitē?
Tā kā viss no manas rīcības atkarīgs,
Kāpēc uz naidniekiem šiem lai ļaunu prātu es turētu?

69.

Kad šo izpratni ieguvis esmu,
Man jātiecas uz to, kas ir cildens,
Lai negrozāmi visos ļaudīs,
Mīlestības pilnas domas dzimtu.

70.

Piemēram, kad vienu māju pārņēmusī uguns
Uz citu māju pārmetas,
Pareizi ir – aizvākt salmus, citas lietas,
Kas uguns izplešanos veicina.

71.

Tāpat arī, kad naida uguns izplatās
Uz to, kam prāts mans pieķēries – lai kas tas būtu,
Man nekavējoties no tā ir jātiek vaļā,
Baidoties, ka sadegs mani nopelni.

---

¹⁰⁰ Sk. šīs nodaļas 31.pantu.

72.

Vai tad nav veiksminieks uz nāvi notiesātais,
Ja palaists brīvībā tiek tad, kad nocirsta tam roka?
Vai tad neesmu es veiksminieks, caur cilvēciskām sāpēm izejot,
Ja tas no elles mokām mani atbrīvo?

73.

Ja nespēju pat izturēt
Vien pašreizējās ciešanas,
Tad kāpēc neatturu sevi es no dusmām,
Kas novedīs pie elles mocībām.

74.

Tādēļ, lai gandarītu savas vēlmes,
Es neskaitāmas reizes esmu dedzis ellē,
Bet labuma no tā nekāda bijis nav
Ne pašam man, ne arī kādam citam.

75.

Taču tā kā kaitējums, kurš nav pat kripata no visa tā,
Dos ieguvumu milzīgu,
Patiesi tikai jāpriecājas man,
Par tādām ciešanām, no mocībām kas visus atbrīvo.

76.

Ja rod kāds prieka pilnu laimi
Slavējot naidnieku manu kā lielisku cilvēku,
Kāpēc, prāts mans, arī tu viņu neslavē,
Un nepadari laimīgu sevi?

77.

Tava priekpilnā laime šī -
Prieka avots būtu, nevis kaut kas aizliegts,
Priekšraksts, ko Cildenie¹⁰¹ devuši,
Un augstākais veids kā pulcināt citus.

78.

Ir teikts, ka citi jūtas laimīgi, saņemot uzslavas šādas.
Taču, ja nevēlies laime šī viņiem lai būtu,
Tad kalpotājiem saviem pārtrauc algu dot un līdzīgas lietas.
Taču tas nelabvēlīgi ietekmēs tevi gan šajā, gan turpmākās dzīvēs¹⁰².

---

¹⁰¹ Budu apzīmēšanai lietoti epitēti – Cildenie, Diženie, Uzvarētāji, Pavēlnieki, Līdzcietīgie, Aizbildņi u.c.

¹⁰² Atalgojums dara cilvēkus laimīgus; ja viņiem to nemaksāt, tad kā tas norādīts Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs": "Šajā dzīvē darbs nebūs izdarīts, un nākamajā mēs nevarēsim baudīt devīguma augļus".

79.

Kad par manām labām īpašībām runāts tiek,
Vēlos es, lai arī citi par tām priecātos,
Bet, kad runāts tiek par citu īpašībām labajām,
Pats es priecāties vis nevēlos.

80.

Ja jau vēlot laimīgām būt visām būtnēm,
Radījis es esmu Bodhičitu,
Kāpēc lai es kļūtu dusmīgs,
Ja tie paši laimi atrod.

81.

Ja jau novēlu es visām dzīvām būtnēm
Par Budām kļūt, ko pielūdz trijās sfērās¹⁰³,
Tad kāpēc mani kaitina,
Kad redzu viņus saņemot vien pasaulīgo cieņu?

82.

Ja tuvinieks par kuru rūpējos,
Un kuru pienākums man apgādāt ar daudzām lietām,
Pats spējīgs sevi uzturēt,
Vai prieks par to nav jāpauž, nevis dusmas?

83.

Ja nevēlu pat to es dzīvām būtnēm,
Kā varu vēlēt viņām sasniegt Apskaidrību?
Un kur tad mājō Bodhičita tādā cilvēkā,
Kurš dusmīgs kļūst, kad citi iegūst kādu labumu?

84.

Kāda atšķirība man, vai ienaidnieks mans ieguvis kaut ko vai nē?
Vai saņēmis viņš dāvājumu,
Vai ziedotāja mājā dāvājums ir palicis.
Es abos gadījumos neko nesaņemu tik un tā.

85.

Tad kāpēc, dusmās krītot, savus nopelnus es izšķiežu,
Īpašības labās, apkārtējo uzticību man?
Saki, kāpēc nedusmojos es uz sevi,
Par to, ka man nav ienākumiem cēloņu?

---

¹⁰³ Par trīs sfērām sk.atsauci pie 5.nodaļas 8.panta.

86.

Nerunājot pat par to, lai nožēlotu ļaunu,
Ko esi nodarījis, ak, mans prāts,
Kamdēļ tu vēlies stāties pretim tiem,
Kas paveikuši cildus darbus?

87.

Pat, ja kļuvis nelaimīgs tavš naidnieks,
Tev par ko tur priecāties?
Tava vēlme lai tam tiktu pāri nodarīts,
Kaitējumu viņam neradīs.

88.

Un pat, ja cieš viņš tā kā esi vēlējies,
Par ko gan tev tur priecāties?
Ja teiksi: "Būšu par to gandarīts",
Vai sagraujošāks par to kas var būt?

89.

Neciešami ass ir makšķernieku - klešu mestais āķis,
Ja uzķeršos uz tā,
Nav šaubu - tikšu izvārīts
Es elles sargu katlos.

90.

Atpazīstamība, godāšana uzslavām
Nepārtaps par nopelniem un dzīvi nepaidzinās,
Tās spēku nedos, ne atbrīvos no slimībām,
Kā arī nesniegs ķermeniskus guvumus.

91.

Ja skaidri apzinātos es, kas tiešām man ir nozīmīgs,
Tad kādu vērtību es saskatītu šajās lietās¹⁰⁴?
Ja viss, ko vēlos - sīkie prieki vien,
Man sevi veltīt vajadzētu azartspēlēm, iedzeršanai, citām izpriecām.

92.

Ja slavas dēļ es nogalināts tieku
Vai izšķērdēju savu mantu,
Ko var šie slavinošie vārdi dot?
Kad miris būšu, kuru gan tie gandarīs?

---

¹⁰⁴ Popularitātē un uzslavās.

93.

Bērni izmisumā raud,
Kad viņu smilšu pilis sabrūk.
Tāpat arī, kad mana reputācija un slava zūd,
Mans prāts sāk uzvesties kā mazais bērns.

94.

Tā kā skaņas ātri izgaist un nav dzīvas,
Par manis slavēšanu domāt nevar tās.
Bet laimīgu tas dara to, kurš izsaka man uzslavu,
Lūk, tādēļ mana reputācija ir prieka avots man.

95.

Taču neatkarīgi no tā vai uzslava tiek teikta man vai kādam citam,
Kā labumu es varu gūt no prieka, kuru pauž kāds cits?
Šis prieks un laime pieder tikai viņam,
Es negūšu pat daļiņu no tā.

96.

Bet, ja no viņa laimes, rodu savu laimi,
Tad šādi būtu jājūtas pret visiem man,
Un ja tam tā ir jābūt, kāpēc jūtos nelaimīgs,
Kad citi bauda to, kas viņiem prieku nes.

97.

Tādējādi aplama ir laime,
Kas no domas: "Mani slavē" rodas.
Tā ir vienīgi un tikai
Bērnišķīga uzvedība.

98.

Uzslavas un tamlīdzīgas lietas novērš manu uzmanību,
Un samazina manu vilšanos par samsāru.
Es sāku apskaust tos, kam īpašības cildas,
Un tā vislabākais tiek sagrauts.

99.

Tāpēc tie, kas tieši pieliek roku,
Sagrautu lai manis slavināšanu,
Vienlaicīgi mani pasargā
No nonākšanas nelaimīgās pasaulēs¹⁰⁵?

---

¹⁰⁵ Ellē un citās zemākajās pasaulēs.

100.

Man, uz atbrīvošanas kurš tiecas,
Nav jābūt saistītam ar pasaulīgiem labumiem un slavu.
Tad kāpēc lai es dusmotos uz tiem,
Kas mani atbrīvo no šādām sasaistēm?

101.

Tie, kas vēlas ciešanas man radīt,
Ir gluži kā Budas, kas svētību dāvā.
Viņi atver durvis, kas prom no nelaimes aizved.
Kāpēc lai būtu es dusmīgs uz viņiem?

102.

Bet, ja nu man kāds traucētu nopelnus iegūt,
Uz viņu arī būtu aplami dusmoties.
Nav spēka pacietībai līdzīga,
Tāpēc man jāievieš tā savā dzīvē.

103.

Ja pats savu trūkumu dēļ,
Pret savu naidnieku neesmu pacietīgs,
Tad tikai pats es sev neļauju piekopt
Šo cēloni nopelnu gūšanai.

104.

Ja bez tā¹⁰⁶ - nekas nerodas,
Bet ar to – tas¹⁰⁷ rodas,
Tā kā naidnieks ir cēlonis pacietībai,
Kā apgalvot varu, ka tas neļauj tai rasties?¹⁰⁸

105.

Kad atdodu prom savas lietas,
Ubags nav dāsnumam šķērslis.
Tāpat, nevar teikt, ka tie, kas dod iesvētību,
Ir iesvētības saņemšanai šķērslis.

106.

Patiesi, daudz ubagu pasaulē šajā,
Bet reti ir tie, kas nodara ļaunu.
Jo, ja citiem kaitējis neesmu,
Nedaudz būs tādu, kas darīs man pāri.

---

¹⁰⁶ Bez cēloņa.

¹⁰⁷ Sekas, rezultāts.

¹⁰⁸ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" norādīts: "...ņemot vērā to, ka tieši ienaidnieks ir acīmredzams iemesls pacietības praksei, kā gan var apgalvot, ka ienaidnieks ir šķērslis mūsu nopelniem un tikumiem?" un tālāk: "Tieši ienaidnieka neesamība neļauj rasties pacietībai".

107.

Tāpēc, tāpat kā par dārgumu, kas manā mājā uzradies
Bez kādas manas piepūles to iegūt,
Man jābūt priecīgam par to, ka man ir ienaidnieks,
Jo palīdzīgu roku sniedz viņš manā Apskaidrības ceļā.

108.

Un tāpēc, ka man iespēja ir pacietību praktizēt ar viņu,
Viņš pelnījis, lai manas pacietības paši pirmie augļi
Viņam tiktu veltīti,
Jo nenoliedzami - viņš ir to cēlonis.

109.

Kāpēc gan naidnieks būtu man jāgodā?
Nav viņam nolūka, lai pacietību praktizētu es.
Bet tad jau kāpēc godāt svēto Dharmu,
Tai arī nav nekāda nolūka, lai arī tā ir prakses cēlonis?

110.

Bet, protams, ka nav jāgodā mans naidnieks,
Jo viņa nolūks – nodarīt man pāri.
Bet kā gan pacietību praktizēt es varētu,
Ja apkārtējie, tā kā ārsts, man vienmēr censtos darīt tikai labu?

111.

Tādējādi, tā kā pacietīga pieņemšana rodas
Pateicoties kādam ar prātu ļoti naidpilnu,
Šim cilvēkam ir jātiek godātam tāpat kā Dharmai svētajai,
Jo viņš ir pacietības cēlonis.

112.

Tamdēļ Diženais ir teicis,
Ka dzīvo būtņu lauks ir līdzīgs Budas laukam.¹⁰⁹
Tā daudzi, kas tos priecēja,
Ir sasnieguši pilnību.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Geše Kelsangs Gjatso komentārā šim pantam savā darbā "Nozīmīgs, lai tiktu apcerēts" ("Meaningful to behold") skaidro: "Šakjamuni Buda noteica, ka nopelnu izkopšanai ir divi lauki: apskaidroto būtņu lauks un parasto būtņu lauks. Ja mums ir ticība pirmajiem un vēlme censties otro labā, mēs gūsim piepildījumu gan sev, gan citiem."

¹¹⁰ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" teikts: "... padarot būtnes laimīgas ar savas mīlestības un līdzcietības prakses palīdzību, un, iepriecinot Budu sirdis, daudzas svētās būtnes ir pilnībā nodrošinājušas labumu sev un citiem; respektīvi, viņi sasniegta Budas stāvokli [pilnīgu apskaidrību]."

113.

legūtas tiek Budas īpašības
Vienlīdz pateicoties Uzvarētājiem un dzīvām būtnēm.
Tad kāpēc tādā pašā mērā negodāju tās¹¹¹,
Kā godāju es Uzvarētājus.

114.

Viņu nolūki pēc raudzes atšķirīgi,
Un līdzvērtīgi tikai augļi, ko tie dod,
Tieši šajā ziņā viņām¹¹² piemīt īpašības brīnišķas,
Un tāpēc tās par līdzvērtīgām sauc.¹¹³

115.

Jebkādi nopelni, kas rodas, to godājot, kam mīlošs prāts,
Tiek pateicoties dzīvo būtnu nozīmībai gūti.¹¹⁴
Tieši tāpat, nopelni, kas rodas no ticības Budam,
Tiek pateicoties Budas nozīmībai gūti.

116.

Tāpēc, kas attiecas uz Budas īpašību¹¹⁵ iegūšanu,
Tie uzskatīti tiek par līdzvērtīgiem.
Bet cildenajās īpašībās it neviens nav līdzināms,
Ar Budām – bezgalīgās izcilības okeāniem.

117.

Pat, ja sniegtas tiktu trīs pasaules kā dāvājums,
Tām būtnēm dažām, kurās izpaudusies neliela kaut daļa
No Nepārspējamās Izcilības Sapulces īpašībām cildajām¹¹⁶,
Tas būtu nepietiekami, lai izrādītu viņām pienācīgu cieņu.

118.

Tā kā dzīvās būtnes kaut vai daļēji ir līdzdalīgas,
Lai rastos Budas īpašības augstākās,
Patiesi, pareizi tās godāt,
Jo līdzīgas tās šajā ziņā.

---

¹¹¹ Visas dzīvās būtnes.

¹¹² Dzīvām būtnēm.

¹¹³ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" teikts: "Būtnu izcilība ir tāda pati kā Budām tajā ziņā, ka arī pateicoties viņām mēs varam sasniegt apskaidrību. Tāpēc no šī redzes viedokļa būtnes un Budas tiešām uzskatāmas par līdzīgām vai vienādām."

¹¹⁴ Geše Kelsangs Gjatso darbā "Nozīmīgs, lai tiktu apcerēts" ("Meaningful to behold") tam sniedz šādu skaidrojumu: "Buda ir teicis, ka godinot kādu, kurš attīstījis bezgalīgas mīlestības pilnu prātu, tiek gūti neizmērojami nopelni. Kāpēc tā? Šāds cilvēks rūpējas par neskaitāmu būtnu labklājību, un tāpēc jebkurš mūsu pakalpojums viņam, netieši kļūst par pakalpojumu šīm neskaitāmajām būtnēm. Tā kā to skaits ir bezgalīgs, tad arī nopelni no mūsu izrādītās godbijības ir tādi paši."

¹¹⁵ Apskaidrības.

¹¹⁶ Budu īpašībām.

119.

Turklāt, kā gan citādi lai atlīdzinām Budām -
Kas bez liekulības draudzīgi pret pasauli,
Un labumu sniedz neizmērojamu -
Kā vien iepriecinot dzīvās būtnes?

120.

Tā kā darot labu dzīvām būtnēm,
Atlīdzināsim tiem, kas savu miesu atdeva un dziļākajā ellē kāpa būtņu dēļ,
Nevainojami es tādēļ rīkošos it visā,
Pat, ja nodara man ļaunumu tās lielu.

121.

Ja būtņu labā tie, kas mani Pavēlnieki,
Nežēlo pat savus pašu ķermeņus,
Tad kamdēļ, muļķis es, tik pārpilns esmu lepņības?
Un kāpēc neesmu es tām kā kalps?

122.

Priecājas par viņu¹¹⁷ laimi Uzvarētāji,
Un bēdājas par viņu ciešanām.
Tāpēc, iepriecinot tās es gandarīšu Uzvarētājus,
Un sāpināšu Uzvarētājus, ja radīšu tām ciešanas.

123.

Tāpat kā kārojamās lietas prātam baudu nedotu,
Ja ķermenis mans degtu liesmās.
Tieši tāpat, kad dzīvās būtnes sāpes cieš,
Līdzcietīgie nevar izjust prieku.

124.

Tā kā esmu nodarījis dzīvām būtnēm ciešanas,
Šodien atzīstu es visu savu kaitniecisko rīcību,
Kas skumjas radījusi Līdzcietīgajos.
Tāpēc, ak, Pavēlnieki, esiet iecietīgi par rūgtumu, ko esmu nesis jums.

125.

No šodienas, lai iepriecinātu Tathāgatas¹¹⁸,
Kalpošu es visumam un beigšu darīt ļaunu.
Lai daudzas būtnes spārda, dauza kājām manu galvu,
Pat nāves draudos priecēšu es Aizbildņus un neatdarīšu ar ļaunu.

---

¹¹⁷ Dzīvo būtņu.

¹¹⁸ Epitets, ar kuru Gautama Buda apzīmēja sevi vai citus budas.

126.

Nav šaubu, tie, kam līdzietības daba,
Kā sevi pašu uztver visas citas būtnes.
Un tie, kas Budas dabu redz kā dzīvo būtņu dabu, tie pašus Budas skata.¹¹⁹
Tad kamdēļ negodāju dzīvās būtnes?

127.

Iepriecinot dzīvās būtnes, es gandarīju Tathāgatas
Un arī savus mērķus piepildu.
Bez tam tas kļiedē ciešanas un sāpes visumā.
Tāpēc to vienmēr man ir jāpiekopj.

128.

Piemēram, ja vīrs, kam valdnieks devis varu,
Kaitējumu dara daudziem cilvēkiem,
Tālredzīgi ļaudis neatbildētu ar ļaunu,
Pat, ja tāda iespēja tiem būtu.

129.

Jo viņi redz, ka vīrs šis nav vis viens,
Bet viņu vara balsta, ko valdnieks viņam piešķīris.
Tāpat man nevajadzētu novērtēt par zemu
Vājas būtnes, kuras nodara man kaitējumu nelielu.

130.

Jo elles sargi un līdzietīgie arī
Atbalsta šīs vājās būtnes.
Tāpēc jāpriece man visas dzīvās būtnes,
Kas rīkojas kā valdnieka šī bargā padotie.

131.

Pat, ja dusmīgs kļūtu valdnieks šis,
Vai varētu viņš radīt elles sāpes,
Kādas būtu jācieš man,
Ja kaitētu es dzīvām būtnēm?

132.

Un pat, ja sirsnīgs būtu valdnieks šāds,
Visdrīzākais viņš nevarētu Budas stāvokli man dot,
Ko varētu es sasniegt,
Iepriecinot dzīvās būtnes.

---

¹¹⁹ Pants apskata *tonglen* praksi jeb meditāciju, kurā praktizējošais sevi aizstāj ar citu dzīvu būtni, uzņemoties tās ciešanas un veltot tai visu savu laimi. Geše Kelsangs Gjatso darbā "Nozīmīgs, lai tiktu apcerēts" ("Meaningful to behold") min: "Līdzietīgie budas šajā apmaiņas praksē ir sasnieguši pilnību, un, atmetot jebkādu savtīgumu, lolo dzīvās būtnes vairāk kā sevi pašu".

133.

Kamdēļ neredzu es to,
Ka nākamībā sasniegt Budas stāvokli,
Kā arī slavu, reputāciju un laimi šajā pašā dzīvē,
Var iepriecinot dzīvās būtnes?

134.

Man mītot samsārā, pacietība rada
Veselību, skaistumu un slavu,
Kā arī ļoti ilgu dzīvi
Un Čakravartinu¹²⁰ laimes sajūtu.

---

¹²⁰ Čakravartins - burtiski "valdnieks, kurš griež ratu", apzīmē universāla valdnieka veidu budisma kosmoloģijā. Piedzimšana par Čakravartinu tiek uzskatīta par varenāko pārdzimšanu kāda iespējama samsārā. Čakravartina spēks izriet no mistiska rata ar dievišķām īpašībām. Saskaņā ar tradīciju pasaules sistēmā vienā laika nogrieznī pastāv tikai viens čakravartins, līdzīgi kā vienā laika nogrieznī ir tikai viens buda. Čakravartinam ir līdzīgas fiziskās īpašības kā budam, taču tam trūkst budas garīgo un pārdabisko spēku.

Septītā nodaļa Uzcītība

1.

Kad pacietību esmu apguvis, man jāattīsta uzcītība,
Jo Apskaidrība iemājo tik tajā, kurš izrādījis piepūli.
Tāpat kā kustības bez vēja nav,
Tā nopelni bez uzcītības nerodas.

2.

Uzcītība nozīmē – prieku tikumībā rast.
Tās pretmeti tiek skaidroti
Kā slinkums, pieķeršanās netiklībai
Un sevis nicināšana, no grūtsirdības kura rodas.

3.

Pieķeroties dīkdienības baudai,
Un pateicoties miega kārei,
Un tam, ka vilšanās samsārā nerodas,
Slinkums aug lielāks un lielāks.

4.

Iepinies klešu¹²¹ izliktās lamatās,
Esmu nonācis dzimšanas slazdos.
Kāpēc joprojām vēl neapzinos,
Ka nāves pavēlnieka rīklē es dzīvoju?

5.

Vai tad nudien tas nav redzams,
Ka apkauj viņš visus bez mitas?
Tie, kuri miegā grimuši dzīvo,
Ir kā pie miesnieka nonācis bifelis.

6.

Aizšķērsojis visus atkāpšanās ceļus,
Nāves pavēlnieks tad lūko kuru nokaut,
Kā gan varu baudīt ēšanu?
Un kā gan varu baudīt miegu?

7.

Tā kā nāve tiešām tuvojas,
Nopelni man jāuzkrāj.
Pat, ja nāvei atnākot, es atmetīšu slinkumu,
Kāds no tā labums? Laiks jau būs nokavēts!

---

¹²¹ Klešas – sk.3.nodaļas 31.panta atsauci.

8.

Kad iecerētais vēl nav uzsākts,
Kad darbs ir tikai sākts vai puspabeigts,
Pēkšņi atnāks nāves pavēlnieks.
Un nodomāšu es: "Ak, nē, man pienācis ir gals!"

9.

Asarām pār vaigiem ritot,
No bēdām acīm sarkanām un pietūkušām,
Mani tuvinieki beidzot zaudēs cerības,
Un ieraudzīšu vīziju ar nāves ziņnešiem.

10.

Mokoties ar atmiņām par ļauniem darbiem
Un dzirdot elles skaņas,
Izkārnījumiem es šausmās klāšu savu ķermeni.
Ko labu šādā murgu stāvoklī es varu veikt?

11.

Pat, ja šajā dzīvē izjūtu es bailes
Kā dzīva zivs, ko valsta karstās smiltīs,
Tad ko gan teikt par elles mokām nepanesamām,
Kas dzims no maniem kaitnieciskiem darbiem?

12.

Vai varu palikt šādā bezrūpībā,
Ja esmu veicis darbības, kas radīs sekas,
Manam vārgajam bērna ķermenim
No skābēm verdošajām ciešot ārkārtīgās svelmes ellē¹²²?

13.

Daudz kaitējuma saņems tie, kam pacietības maz,
Un tie, kas nepieliekot pūles sasniegumus gaida.
Kad nāve sagrābs viņus, tie raudās tā kā dievi¹²³,
"Ak nē, ciešanas ir pārņēmušas mani!"

---

¹²² Patruls Rinpoče darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") par Karsēšanas elli raksta: "Neskaitāmas būtnes, kas mīt šajā ellē, tiek vārītas izkausētā bronzā milzīgā dzelzs katlā miljardu pasaules sistēmu lielumā."

¹²³ Patruls Rinpoče darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") dievu pārdzīvojumus, pienākot viņu nāves brīdim, apraksta šādi: "Bēdu sagrauzts, mirstošais dievs paliek vienatnē. Viņš lūkojas savām dievišķajām acīm, lai ieraudzītu, kur viņam paredzēts pārdzimt. Ja viņš mana, ka piedzims ciešanu pasaulē, tad viņa nāves tuvošanās mocībām pievienojas pārdzimšanas tuvošanās mokas. Dziju skumju nomākts, kad viņa izmisums dubultoņas un trīskāršojas, viņš vienu dievu pasaules nedēļu pavada asarās."

14.

Izmantojot cilvēka ķermeņa laivu¹²⁴,
Atbrīvo sevi no diženās sāpju upes!
Tā kā laivu šo atkal iegūt ir grūti,
Šis nav laiks, kad var gulēt, tu nejēga tāds!

15.

Atraidījis svētās Dharmas -
Ši bezgalīgā laimes avota, augstāko prieku,
Kāpēc ciešanu cēloņiem atdevies esmu?
Kāpēc baudu es izpriecas seklas un līdzīgas lietas?

16.

Grūtsirdībā nekrītot, man jāsakopo uzcītības balsti
Un jākontrolē sevi nopietni.
Ar citiem sevi redzot vienlīdzīgu,
Man jāveic prakse, kurā sevi aizstāju ar citiem¹²⁵.

17.

Nekad nav bezcerībā jākrīt, domājot:
"Vai vispār spēju sasniegt Apskaidrību?"
Tathāgata, kas runā tikai to, kas patiess,
Ir teicis patiesību šādu:

18.

Pat, ja mušas, odi, bites, kukaiņi
Uzcītības spēku attīstīs,
Tie sasniegs Apskaidrību nepārspējamo,
Tik grūti kuru iegūt.

19.

Ja Bodhisatvas dzīves veidu piekopšu,
Tad, būdams dzimis cilvēks,
Kāpēc lai nerasniegtu Apskaidrību es,
Kurš cildeno no jaunā atšķirt spēj?

20.

Tomēr mani biedē doma,
Ka jāatdod būs savas rokas, kājas.
Neatšķirot lielas ciešanas no mazām,
Apjukuma dēļ es esmu bailēs nonācis.

---

¹²⁴ Piedzimstot cilvēka ķermenī, iespējams iegūt astoņas brīvības un desmit devumus, kas tiek salīdzināti ar laivu, kas ļauj šķērsot samsāras ciešanu upi un sasniegt apskaidrību (sīkāk par astoņām brīvībām un desmit devumiem sk. 1.nodaļas 4.panta atsauci).

¹²⁵ Sevis aizstāšana ar citiem jeb *tonglen* prakse (sk. 6.nodaļas 126.panta atsauci).

21.

Neskaitāmu kalpu¹²⁶ laikā
Es tiku durts un griezts, un dedzināts,
Man āda dzīvam tika nomaukta,
Taču apskaidrību sasniedzis es neesmu.

22.

Nav bezgalīgas ciešanas,
Kas jāpanes, lai Apskaidrību sasniegtu.
Tās iegriezuma sāpēm līdzīgas,
No sāpēm lielākām lai atbrīvotos.

23.

Ārsti, ar slimību cīnoties,
Līdzekļus liek lietā nepatīkamus.
Lai pārvarētu neskaitāmās ciešanas,
Man jāspēj pieciest neērtības nelielas.

24.

Taču neizmanto Dziednieks Augstākais¹²⁷
Ārstniecības paņēmienus parastos.
Pielietojot ļoti maigu pieeju,
Viņš dziedē visas kaites.

25.

Tas, kurš Pasaulei Ceļu Rāda,
Rosina sākumā dāvāt vienkāršas lietas - tādas kā ēdiens.
Vēlāk, kad tas kļuvis par ierastu lietu,
Var soli pa solim pat savu miesu sākt atdot.

26.

Kad prāts mans attīstīts būs tiktāl,
Ka uztvers manu ķermeni kā līdzvērtīgu ēdienam,
Tad kas tur grūts var būt,
Ja nāksies atdot savu miesu?

27.

Ja atmetīšu visu ļauno, tad ciešanu vairs nebūs,
Un pateicoties viedumam, tad prieka nekad netrūks.
Bet šobrīd manu prātu klešas nomoka,
Un rīcība bez tikuma nes kaites manam ķermenim.

---

¹²⁶ Kalpa – sk.1.nodaļas 7.panta atsauci.

¹²⁷ Epitēti Budas apzīmēšanai - Augstākais Dziednieks, Tas, kurš Pasaulei Ceļu Rāda, Līdzcietīgais, Dižēnais, Uzvarētājs u.c.

28.

Tā kā pateicoties nopelniem, Līdzcietīgo ķermeņi ir svētlaimē,
Un pateicoties viedumam, ir laimīgi to prāti,
Pat tad, ja samsārā tie paliek citu dēļ,
Kamdēļ lai viņi būtu nomākti jebkad?

29.

Pateicoties Bodhičitas spēkam,
Bodhisatva iznīcina savus vecos grēkus
Un gūst nopelnus kā jūra lielus,
Tādējādi uzskatāms, ka Šrāvakas¹²⁸ viņš pārspēj.

30.

Tā, apsedlojis Bodhičitas zirgu,
Kas klievē visu gurdumu un mazdūšību,
Kurš gan grūtsirdībā kritīs,
Bodhičitu pazīstot - kas no viena prieka ved uz otru?

31.

Darbu dzīvo būtņu labā balsta -
Tiekšanās, nelokāmība, atpūta un prieks.
Tiekšanās tiek attīstīta, izmantojot:
Apceri par gūto labumu no tās un bailību no ciešanām.

32.

Tādējādi, lai es uzcītību audzētu,
Man jāatbrīvojas no spēkiem, kas to kavē.
Lai tiekšanās, nelokāmības, prieka un atpūtas atbalstu uzkrātu,
Man jāpraktizē dedzīgi un jāizveido paškontrolē spēcīga.

33.

Ar neskaitāmām savējām un citu kļūmēm
Man nāksies galā tikt,
Un lai šīs kļūdas novērstu,
Var pāriet kalpu daudzums bezgalīgs.

34.

Bet, ja es sevī pašā nemanu pat kripatu no neatlaidības,
Kas nepieciešama, lai izskaustu šīs kļūmes,
Tad kā vēl sirdslēkme nav mani piemeklējusi?
Par mītni bezgalīgām ciešanām es šobrīd esmu tapis.

---

¹²⁸ Šrāvaka – Hīnajānas sekotājs, kura mērķis sasniegt arhata līmeni. Sīkāk sk.atsauci pie 5.nodaļas 89.panta.

35.

Tāpat, man nāksies daudzas cildas īpašības attīstīt,
Kas labumu sniegs man un citiem.
Un lai šīs īpašības iegūtu,
Var pāiet kalpu daudzums bezgalīgs.

36.

Taču neesmu es darījis neko,
Lai apgūtu pat mazumu no īpašībām cildām.
Cik dīvaini ir tukšā izšķiest dzimšanu,
Ko esmu ieguvis vien brīnumainas sakritības dēļ.

37.

Neesmu es sniedzis dāvājumus Budām,
Neesmu es priecējis ar lielām svinībām,
Dharmas¹²⁹ labā neesmu neko es darījis,
Nabadzīgo vēlmes gandarījis neesmu,

38.

Pārbiedētajiem es bezbailību devis neesmu,
Un laimi vājajiem es devis neesmu.
Tik radījis es esmu mokas mātes dzemdei,
Kā arī ciešanas.

39.

Tā kā neesmu uz Dharmu tiecies
Ne dzīvēs agrākās, ne šajā,
Es visus zaudējumus ciešu.
Kurš gan atsakās no tiekšanās uz Dharmu?

40.

Diženais par tiekšanos ir teicis:
"Tā - sakne tikuma izpausmei katrai"
Šī sakne – apzināt sekas ik mirkli,
Kas nobriest no rīcības manas.

41.

Dzīvesveids bez tikumības,
Rada fiziskās sāpes un nelaimes sajūtu,
Tas rada visa veida bailes,
Šķir nost no tā, ko vēlamies.

---

¹²⁹ Budas mācība.

42.

Darbības cildenas veicot,
Kas uzcītībā sakņojas,
Lai kurp es arī ietu,
Savu nopelnu augļu liecības sastapšu.

43.

Bet veicot jaunas darbības,
Lai arī būšu laimi vēlējies,
Lai kurp es ietu, mani sadragās
Sāpju ieroči, ko jaunā rīcībā radījis esmu¹³⁰.

44.

Pateicoties savam tikumam, dzīvošu es plašā, dvesmojošā, vēsā lotosa zieda sirdī,
Uzvarētāja runa saldā mirdzumu manu sātīnās,
Mans ķermenis krāšņais no lotosa dzims, ko vērusi Budas starotā gaisma,
Un būdams Bodhisatva, blakus Uzvarētājiem mitīšu es.¹³¹

45.

Bet pateicoties netikumam, Jamas¹³² rokaspuiši nodīrās man ādu,
Šajā nonīkušā stāvoklī, ķermenī man šķidru varu lies, kas milzu karstumā ir izkausēts,
Liesmojošu zobenu un dunču caurdurta, miesa mana sacirsta simts daļās tiks,
Un sagrūšu uz grīdas dzelzs, kas liesmās plosās negantās.¹³³

46.

Tāpēc uz tikumu jātiecas man
Ar lielu pietāti to izzinot.
Apņemoties cildi rīkoties kā rakstīts Vadžradhavadžā¹³⁴,
Man pārliecība sevī jāaudzē.

47.

Sākumā man jāizpēta labi to, kas darāms,
Lai saprastu vai uzņemties to varu es vai nē.
Ja nevaru, tad labāk klāt tam neķerties,
Bet, ja reiz esmu uzsācis, tad atkāpties vairs nedrīkstu.

---

¹³⁰ Negatīvo darbību rezultāts ir ciešanas un sāpes, pārdzimšana zemākās sfērās, t.sk. elles sfērā. Darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung") tās autors Patruls Rinpoče aprakstot *Atdzīvošanās elli* apskata kā šādi sāpju jeb ciešanu ieroči rodas: "Šīs būtnes šeit ietriekušas viņu pašu naidā izdarītās darbības... Vicinot ieročus, kurus bagātīgi rada viņu karmiskā ilūzija, viņi cīnās līdz visi gulst beigti. Taču tad no debesīm atskan balss: "Atdzīvojieties!", un viņi tūlīt atdzīvojas un karo no jauna. Tā viņi cieš te mirstot, te atdzimstot."

¹³¹ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" paskaidrots: "Rīcība, kas ir tikai un vienīgi pozitīva un bez mazākā piesārņojuma, ļaus piedzimt tīrajās zemēs, tādās kā Sukhavati... [tur dzimušais] dzīvos klātesot Budam Amitabham un citām apskaidrotām būtnēm..."

¹³² Jama – nāves dievs.

¹³³ Pantā aprakstītais atbilst mocībām Galējo Mocību ellē, kā to apraksta Patruls Rinpoče savā darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" ("Kunsang Lama Šalung").

¹³⁴ Vadžradhavadža sūtra, kas ir Avatamsakasūtras nodaļa.

48.

Ja atkāpšos, tad ieradums šis turpināsies nākamajās dzīvēs,
Un pieaugs nelaimes un ciešanas,
Un arī citi darbi šajā laikā uzsāktie,
Būsniecīgi un netiks pabeigti.

49.

Par saviem spēkiem pārlicība jāpiemēro cildai rīcībai,
Kā arī klešu uzveikšanai un manai spējai paveikt to.
Pieeja: "Man jāpaveic tas vienam pašam",
Ir pārlicība, kura piekropjama darbībā.

50.

Bezspēcīgi, klešu nomākti,
Dot labumu sev cilvēki šai pasaulē nav spējīgi.
Tādēļ darīšu to viņu vietā,
Jo būtnes šīs, ne tā kā es, to pašas paveikt nevar.

51.

Pat, ja darbus zemākos kāds dara,
Neko nedarot kāpēc lai sēžu šeit?
Savas lepības dēļ tādus darbus neveicu.
Labāk lepību es būtu izskaudis.

52.

Kad vārnas atrod čūsku mirstošu,
Uzvedas tās, it kā ērgļi viņas būtu.
Gluži tāpat, ja mana pārlicība vāja,
Pat sīkākā neveiksme ievainos mani.

53.

Kā atbrīvošanos var sasniegt tie,
Kas mazdūšības dēļ ir atmetuši centienus?
Taču tas, kurš ar pārlicību uzcītību attīsta,
Vislielākos šķēršļus pārvarēt spēs.

54.

Tādēļ ar noturīgu prātu
Es pārvarēšu visas neveiksmes,
Jo, ja jau mani neveiksme var uzveikt,
Tad mana vēlme pārvarēt trīs sfēras¹³⁵, vien par joku kļūs.

---

¹³⁵ Pārvarēt trīs sfēras - sasniegt Budas stāvokli jeb apskaidrību. Trīs samsāras sfēras – vēlmju, formu un bezformu sfēras. Sīkāk sk.5.nodaļas 8.panta atsauci.

55.

Es visu uzveikšu,
Bet mani uzveikt nespēs it nekas!
Es esmu Uzvarētāja-Lauvas dēls,
Tāpēc man jā saglabā pārlicība šī.

56.

Ikvienam, kuram piemīt lepība, tā sagrauj:
Nav miera viņā, un par sevi pārlicības nav.
Kam pārlicība piemīt, tas nepakļaujas ienaidnieka spēkam,
Bet tie, kam piemīt lepība, šī ienaidnieka varā atrodas.

57.

Augstprātības koncepcijas apmāts,
Nonākšu es zemākajās pasaulēs.
Tā sagrauj laimi, prieku par cilvēku būt dzimušam.
Par vergu kļūšu es, kas pārtiek vien no citu dotā ēdiena,

58.

Par vārgu, dumju, neglītu un visur necienītu būšu es.
Bravūrīgie, augstprātības uzpūsti
Arī pieskaitāmi lepīgajiem.
Teic, kas nožēlojamāks var būt par šo?

59.

Kurš pārlicību ieguvis, lai lepību – šo ienaidnieku, uzveiktu,
Tas - pārlicināts sevī, uzvarām vainagots varonis.
Bez tam vēl, tas, kurš lepību - šo ienaidnieku, viscaur sagrauj,
Tas Uzvarētāja augli sasniedz pilnīgu, pasaules vēlmes piepildot.

60.

Ja būšu nonācis es klešu pūļa vidū,
Tās izturēšu tūkstoš veidos,
Kā lapsas, kuras ielenkušas lauvu,
Šīs klešas mani nespēs ietekmēt.

61.

Kā cilvēks sargā savas acis,
Kad lielas briesmas draud vai radies pilnīgs apjukums,
Tāpat, pat ļoti grūtos laikos,
Es klešām neļaušu pār sevi varu gūt.

62.

Lai labāk mani sadedzina,
Lai galvu nogriež, nogalina,
Nekā zemojos šīm klešām – vienmēr klātesošajām.
Man tikai pienācīgā veidā vienmēr jā rīkojas.

63.

Tāpat kā tos, ko pievelk spēles guvumi,
Bodhisatvu piesaista ik darbs, ko viņš ir uzņēmis.
Nekad nav viņam gana,
Tas viņam tikai prieku nes.

64.

Kaut arī strādājam, lai laimi sasniegtu,
Nav zināms vai to vispār sasniegsim.
Bet kā gan tie, kam darbs kā tāds ir prieks,
Var laimi rast, ja vien ne strādājot?

65.

Ja uzskatu, ka juteklisko lietu nekad nebūs gana,
Kas ir kā medus uzsmērēts uz asmens,
Tad kāpēc lai es uzskatu, ka man ir gana,
Nopelnu, kas rada laimi, mieru?

66.

Tāpēc, lai iecerēto darbu paveiktu,
Es tajā metīšos ar visu savu sirdi,
Kā pusdienas saules nomocīts zilonis,
Spirdzinošā, vēsā ezerā gremdējas.

67.

Kad spēki mani iet uz beigām,
Man jāatliek ir tas ko daru, lai turpinātu vēlāk.
Kad būšu darbu labi paveicis, tad likšu malā to,
Lai ķertos turpmākajiem darbiem klāt.

68.

Kā pieredzējis karotājs
Kaujā izvairās no ienaidnieka zobeniem,
Tāpat no klešu ieročiem man jāizvairās,
Un prasmīgi šis naidnieks jāpakļauj.

69.

Ja kādam kaujas laikā zobens nokristu,
Viņš bailēs nekavējoties to paceltu.
Tāpat, ja apzinātības zobenu zaudēšu,
Tas man, bīstoties elles, tūlīt pat jāatgūst.

70.

Kā pateicoties asinsritei
Inde izplatās pa visu ķermeni,
Tā klešām izdevību rodot,
Prātu manu pārņems netikumi.

71.

Praktizējošam ir jābūt tikpat uzmanīgam
Kā tam, kas sinepju eļļas pilnu krūku nes,
Un kuru kāds ar zobenu draud nogalēt,
Ja izlieta kaut viena lāse tiks.

72.

Ja čūska ielīstu man klēpī,
Es strauji kājās uzlēktu.
Tāpat, ja miegainība, slinkums pārņems,
Tos tūlīt atmetīšu.

73.

Ikreiz, kad esmu necienīgi rīkojies,
Es nosodīšu sevi,
Tad ilgu laiku pavadīšu apcerē,
Lai tādu pārkāpumu nepieļautu vairs nekad.

74.

Visos šādos gadījumos
Apzinātību es atcerēšos.
Bruņojies ar šādu dziņu,
Es tiekšos sastapt skolotājus vai pildīt viņu dotos uzdevumus.

75.

Lai spēks man pietiktu it visam,
Pirms uzsākt darbību jebkādu,
Atmiņā par apzinātību man ieteikumi jāatsauc,
Un tad ar prieku jāķeras pie darba iecerētā.

76.

Kā šurpu turpu dzenājot
Vējš valda pār kokvilnas kumšķi,
Tāpat lai valda pār mani prieks,
Un šādi lai veicu it visu.

Astotā nodaļa Meditācija

1.

Kad esmu attīstījis uzcītību šādā veidā,
Man tagad jākoncentrē prāts;
Jo cilvēks, kura prāts ir izklaidīgs,
Starp klešu¹³⁶ ilkņiem dzīvo.

2.

Bet esot ķermenim un prātam savrupībā,
Izklaidība neradīsies.
Tāpēc jāatsakās man no pasaulīgās dzīves
Un sagrozītos priekšstatus man pilnībā ir jāatmet.

3.

Pasaulīgo dzīvi pamest liedz
Pieķeršanās cilvēkiem, kā arī sadzīvisko ieguvumu kāre,
Tāpēc man jāatsakās pilnībā no lietām šīm,
Tāpat kā viedīgie to dara.

4.

Saprotot, ka izziņa visdziļākā¹³⁷, ko papildina atrašanās miera stāvoklī¹³⁸,
Visas klešas uzveiks pilnībā,
Pirmkārt jātiecas man atrasties šai miera stāvoklī.
To sasniedz tie, kas nevilto tā priekā nepieķeras dzīvei pasaulīgajai.

5.

Savas apsēstības dēļ,
Ko viena īsmūžīga būtne jūt pret citām īsmūžīgām būtnēm,
Tā tūkstoš-daudzas dzīves
Savus mīļos nesastaps¹³⁹.

6.

Tos nesastopot, esmu nelaimīgs,
Un prāts mans izsists tiek no līdzsvara.
Pat satiekot tos gandarījumu es nejūtu,
Un alkas mani moka kā līdz šīm.

---

¹³⁶ Klešas – sk.atsauci pie 3.nodaļas 31.panta.

¹³⁷ Vipāšana jeb analītiskā meditācija, kuras rezultātā tiek attīstīts viedums (sansk. *pradžñā*), un kas ļauj nonākt pie apskaidrības. Parasti vipāšanu praktizē kopā ar šamathu jeb nesatricināmā miera meditāciju.

¹³⁸ Šamatha jeb koncentrēšanās meditācija, kas ļauj atrasties nesatricināma miera stāvoklī.

¹³⁹ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" par šo pantu dots šāds paskaidrojums: "Tā kā neviens nav pastāvīgs un mūžīgs, cilvēki nonāk situācijās, kurās viņi paši būdami nepastāvīgi, stipri pieķeras tam, kas arī ir gaistošs, proti, saviem radniekiem un draugiem. Nav prātīgi šādā veidā pieķerties, jo tiem, kam ir šādas ilgas [neizbēgami] zaudēs laimi sastapt tos, ko viņi mīl - un šī šķiršanās ilgs ne tikai dažus mirkļus, bet tūkstošiem dzīvju."

7.

Pieķeroties dzīvām būtnēm,
Pilnībā tiek aizēnota īstenība patiesā,
Iznīkst mana vilšanās par samsāru,
Un beigu beigās skumjas mani nomoka.

8.

Vien domājot par tiem¹⁴⁰,
Šī dzīve paies neguvusi jēgu.
Turklāt ismūžīgie draugi, radi,
VĒL arī sagraus Dharmu.

9.

Ja rīkošos kā bērnišķīgie,
Zemākajās pasaulēs es nonākšu.
Ja tie, kas Budām līdzvērtīgi nav, tur mani noved,
Tad kāda jēga sevi uzticēt šiem bērnišķajiem¹⁴¹?

10.

Vienu brīdi viņi tev ir draugi,
Un nākamajā mirklī kļūst par naidniekiem.
Tie dusmīgi pat līksmes brīžos kļūst.
Grūti gandarīt ir ļaudis parastos.

11.

Tie dusmojas, kad kaut kas noderīgs tiek teikts,
No cildenā tie novērš arī mani.
Ja neieklausos viņu teiktajā,
Tie nikni kļūst un tādējādi nonāk zemākajās pasaulēs.

12.

Tie apskauž augstākstāvošos, ar līdzvērtīgiem konkurē,
Pret zemākstāvošajiem – augstprātīgi, kad atalgoti – iedomīgi,
Un dusmīgi kļūst, kad tiem kaut kas netīkams tiek pateikts.
Nekad nav labuma no bērnišķīgajiem.

13.

Ar tādiem biedrošanās
Bez šaubām izsauks bezvērtīgu rīcību:
Kā citu noniecināšanu un sevis slavīnāšanu,
Un sarunas par priekiem samsārā.

---

¹⁴⁰ Draugiem un radiem.

¹⁴¹ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" paskaidrots: "[Tibetiešu valodā] vārds "bērns" (*byis pa*) tiek lietots trīs nozīmēs, atkarībā no tā vai tiek aprakstīts stāvoklis, kurš ir pretējs gados vecākiem cilvēkiem, pretējs Ārjām (dižciltīgajiem), vai pretējs viediem un izglītotiem."

14.

Veltot sevi citiem šādā veidā,
Tik nelaimes vien radīsies,
Jo ne es iegūšu ko vērtīgu no viņiem,
Ne pats tiem varēšu ko labu dot.

15.

No bērnišķīgajiem man jāvairās.
Ja tomēr nāksies sastapt tos, tad laimīgs būdams pats, es viņus priecēšu.
Man jābūt atsaucīgam tīri pieklājības pēc,
Nav jāklūst mums par tuviem draugiem.

16.

Kā bite medu vāc no zieda,
Es paņemšu tik to, kas nepieciešams Dharmas praksei,
Atsvešināti uzvedīšos,
It kā iepriekš nebūtu tos saticis nekad.

17.

“Man pasaulīgo bagātību daudz,
Es esmu cienījams un ļaudīm tīkams”,
Šādi lepnību sātīnot savu,
Pēc nāves piedzīvošu īstas šausmas es¹⁴².

18.

Tā kā prātu esi sajaucis sev pilnībā,
Kaudzēm krājot lietas,
Kurām esi pieķēries,
Tūkstoškārtīgas tu piedzīvosi ciešanas.

19.

Tāpēc nepieķeras viedīgais,
Jo no pieķeršanās bailes dzimst.
Ar prātu nelokāmu skaidri apzinies,
Ka atmestām tikt - ir šo lietu būtība.

20.

Kaut arī varu slavens būt un runās cildināts,
Daudz pasaulīgo bagātību var man piederēt,
Lai kādu atpazīstamību, slavu iemantojis esmu,
Pēc nāves nevarēs tā mani pavadīt.

21.

Ja tādi ir, kas mani nicina,
Tad kāds man prieks no tā, ja mani slavina?
Un, ja ir citi, kuri mani cildina,
Tad kādu nepatiku varu just par to, ka mani nicina?

---

¹⁴² Nonākot samsāras zemākajās pasaulēs – piedzimstot par dzīvnieku, izsalkušo garu vai elles iemītnieku.

22.

Pat, ja Uzvarētājs nespēj
Daudzo būtņu atšķirīgās vēlmes gandarīt,
Tad ko gan teikt par tādu izlaidīgu cilvēku kā es?
Tāpēc jāatsakās man no nolūka ar pasaulīgiem biedroties.

23.

Nicina tie tos, kam mantas nav
Un slikti atsaucas par tiem, kam tāda ir.
Kā gan tie, ar kuriem jau pēc būtības tik grūti saprasties,
Patiku par mani jebkad izrādīs.

24.

Tathāgatas¹⁴³ ir teikuši:
Nav jādraugojas mums ar bērnišķīgajiem,
Jo, izņemot, ja viņi iegūst to, ko vēlas,
Nekad nav laimīgi šie bērni.

25.

Kad došos dzīvot mežos
Starp briežiem, putniem, kokiem,
Kas netīkamu nerunā,
Un ar kuriem patīkami kopā būt?

26.

Kad mīti alās,
Tukšās svētnīcās, pie koku saknēm,
Atpakaļ vairs neskaties -
Izkop nepieķeršanos.

27.

Kad dzīvot varēšu
Es vietās, kuras nesaucu par "manām",
Kas atvērtas un plešas tālumā,
Bez pieķeršanās kurās varu darīt kā vien vēlos?

28.

Kad dzīvot varēšu bez bailēm -
Jo piederēs man tikai bļoda ubagošanai un dažas bezvērtīgas lietas,
Kad drēbes valkāšu es tādas, kuras nevēlas neviens,
Un slēpt šo ķermeni man vajadzības nebūs?

29.

Kad gan izpratne man atnāks,
Apmeklējot kapsētas,
Ka vienlīdz sairs ķermenis mans
Un citu ļaužu skeleti?

---

¹⁴³ Budas.

30.

Tad netīkamās smakas dēļ
Pat lapsas netuvosies
Šim manam ķermenim.
Lūk, tāds būs viņa liktenis.

31.

Lai arī ķermenis
Kā veselums viens radies,
Kauli, miesa, kas to veido – izjuks, sadalīsies.
Ko gan var par draugiem teikt un citiem ļaudīm?

32.

Piedzimstot, šai pasaulē es nācu viens,
Un mirstot, pametīšu pasauli viens pats.
Sāpēs šajās nevar dalīties ar citiem,
Labums kāds no draugiem, kas vien šķēršļus rada?

33.

Tāpat kā ceļinieks uz lielceļa
Vienu vietu pamet, citu - sasniedz,
Tā arī tie, kas pa nosacītās eksistences ceļu dodas,
Pamet vienu dzimšanu un citu sasniedz.

34.

Līdz pienāk laiks,
Kad ķermeni šo balstīs četri zārka nesēji,
Un apkārt stāvēs pasaulīgie ļaudis bēdu sagrauzti,
Uz mežu jādodas man prom.

35.

Neveidojot draudzību un neapskaužot citus,
Mitīs ķermenis mans nošķirtībā.
Ja par mirušu jau mani uzskatīs,
Vairs nesēros neviens, kad viņā saulē došos.

36.

Un tā kā blakus nebūs it neviena,
Kas mani traucēt varētu ar savu sērošanu,
Tad arī mani neatraus neviens,
No manām pārdomām par Budu.

37.

Tāpēc mitīšu es viens,
Laimīgs, gandarīts, ar nedaudzām vien grūtībām,
Priekpilnos un skaistos mežos,
Kur norimst traucējošais viss.

38.

Atteicieties no visiem citiem nodomiem,
Noskaņojies tik uz vienu domu,
Es tiekšos prātu savu līdzsvarot, esot miera stāvoklī,
Un pakļaut to ar izziņu visdziļāko¹⁴⁴.

39.

Šajā pasaulē¹⁴⁵ un nākamajās
Vēlmes rada lielas nelaimes:
Šajā dzīvē tevi nokauj, paverdzina, acīm ādu pāri novelk,
Nākamajās – nonāc elles sfērās.

40.

Sieviešu dēļ daudzi lūgumi
Tiek pirmkārt nodoti caur starpniekiem,
Viņu dēļ pat nevairās
No visa veida ļaunuma un samaitātas slavas.

41.

Viņu dēļ es darbos šaušalīgos iesaistos,
Pat bagātību iztērēšu savu.
Bet viņu ķermeņi,
Ko baudu mīlas apskāvienos,

42.

Ir skeleti, un nekas cits,
Bez patības un neatkarīgi tie nepastāv¹⁴⁶.
Kāpēc es netiecos uz stāvokli, kur skumju nav¹⁴⁷,
Tā vietā slīkstu vēlmēs, apsēstībā pilnīgā?

43.

Pirmkārt centos pacelt viņas šķidrautu,
Kad pacelts bija, viņa kautri vērās lejup.
Agrāk vai kāds skatījās vai nē,
Viņas seja bija aizsegta ar drānu.

44.

Bet kāpēc tagad, tiklīdz ieraudzījis seju šo,
Kas agrāk mulsināja prātu,
Es bēgu prom,
Kad man to atvēruši maitas putni?

---

¹⁴⁴ Meditācija apvienojot šamathu un vipašjanu. Sk.arī šīs nodaļas 4.panta atsauci.

¹⁴⁵ Domāts – "šajā dzīvē".

¹⁴⁶ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" paskaidrots: "Tā kā "ķermenis" ir tikai nosaukums sastāvdaļu sakopojumam, tas nepastāv neatkarīgi. Un tā kā tas nepastāv kā tāds, nav arī īsteni pastāvoša personiskā es."

¹⁴⁷ Uz apskaidrību.

45.

Agrāk viņas ķermeni es bezmērīgi sargāju,
Kad citi meta skatienus uz to.
Kāpēc, skopuli, to tagad nesargā,
Kad to šie putni plosa?

46.

Tā kā maitas putni, citi plēsoņas
Šo gaļas kaudzi, ko agrāk uzlūkoju, tagad tiesā,
Kamdēļ ziedu vītnes, sandalkoku, rotājumus dāvāju
Tai, par barību kas citiem tagad kalpo?

47.

Ja mani biedē skeleti, ko ieraugu,
Pat, ja skeleti šie nekustas,
Tad kāpēc nebīstos no staigājošiem līķiem,
Kas pārvietoja dažu impulsu vien vadīti.

48.

Kaut esmu pieķēries tam, kad to āda klāj,
Kāpēc es nevēlos to tad, kad ādas nav?
Tā kā nu vairs ķermenis šāds man nav vajadzīgs,
Tad kāpēc kopoties ar to, kad tas ir nosegts?

49.

Gan izkārņījumi, gan siekalas
Abi top no ēdiena,
Tad kāpēc izkārņījumi man nepatīk,
Bet rodu prieku siekalās?

50.

Uz tausti arī kokvilna ir mīksta,
Bet nerodu no spilvena sev baudu,
Un uzskatu, ka nesmird ķermenis pēc puvuma.
Tu, miesaskārais, nejēdz - kas ir netīrs!

51.

Domājot, ka viņi nevar gulēt ar šo kokvilnu,
Lai arī uz tausti tā ir mīksta,
Apmulsuši, netikli un baudas kāri ļaudis
Dusmās aizsvilstas uz to.

52.

Ja tam, kas netīrs, pieķēries es neesmu,
Tad kāpēc kopojos ar citu ķermeni,
Kas ir vien kaulu krātiņš saistīts muskuļiem
Un miesas dubļiem pārklāts?

53.

Manī pašā pulka netīrā,
Ko pastāvīgi pieredzu.
Tad kāpēc apsēstības dēļ pēc netīrīgā,
Es alkstu citus netīrumu maisus.

54.

“Bet tā ir miesa, ko es izbaudu”.
Ja tā ir miesa, kuru vēlos skatīt, sajust,
Kamdēļ to nealkstu tās dabīgajā stāvoklī -
Kad tajā nemīt prāts?¹⁴⁸

55.

Turklāt, prātu, kuru varētu es vēlēties,
Ne raudzīt var, ne pataustīt,
Jebkas, ko varu pataustīt, tas nebūs prāts.
Tad kamdēļ veikt šo bezjēdzīgo kopošanos?

56.

Tas nav tik dīvaini, ja nesaprotu,
Ka citu ķermeņi pēc savas dabas tīri nav.
Taču patiesi dīvaini, ja nesaprotu,
Ka manis paša ķermenis nav tīrs pēc savas dabas.

57.

Kamdēļ mans prāts, kas alkst pēc netīrīgā,
Tīksminās par mēslu būri,
Un nevis svaīgu lotoss-ziedu,
Ko skaidrā dienā saules stari vaļā ver.

58.

Ja skarties nevēlos
Tām vietām, kuras ekskrementiem tašķītas,
Tad kamdēļ vēlos skarties ķermenim,
No kura ekskrementi rodas?

59.

Ja tam, kas netīrs, pieķēries es neesmu,
Tad kāpēc kopojos ar citu ķermeni,
Kas dzimst no lauka netīra¹⁴⁹,
Un veidojas no sēklas tajā?

60.

Man vēlmes nav pēc maza tārpa,
Netīra, no mēslu kaudzes nākušā,
Tad kāpēc vēlos ķermeni, pēc dabas ārkārtīgi netīro,
Kurš arī ir no netīrības radīts.

---

¹⁴⁸ Domāts - miris ķermenis.

¹⁴⁹ No dzemdes.

61.

Sava paša ķermeņa
Netīrību es ne tikai nenopeļu,
Bet ar netīrīgo būdams apsēsts,
Vēlos arī citus netīrumu maisus.

62.

Pat tādas lietas pievilcīgas
Kā uzkodas un dārzeni, un rīsi,
Zemi padara par netīru,
Ja izspļauti no mutēs.

63.

Lai arī acīmredzama ir šāda netīrība,
Ja šaubos vēl, man jādodas uz kapsētām
Un jāapskata citu netīrīgie ķermeņi,
Kas izmesti tur atrodas.

64.

Apzinoties to, ka ķermenis ar nodīrātu ādu,
Raisa pamatīgas bailes,
Kā šādas lietas
Priecēt var jebkad?

65.

Aromāts, no kāda ķermeņa kas tīksmi dvašo,
No ķermeņa šī nerodas, bet gan no sandalkoka.
Tad kāpēc otra ķermenim es esmu pieķēries,
Ja dvesma nāk no kaut kā cita?

66.

Tā kā ķermenis pēc dabas smako nelāgi,
Vai tad nav labāk nepieķerties tam?
Kāpēc alkstošie pēc bezjēdzīgām pasaulīgām lietām,
Ar patīkamām smaržām ieziež ķermeni?

67.

Un turklāt, ja tā ir sandalkoka jaukā smarža,
Kā tā var nākt no ķermeņa?
Tad kāpēc otra ķermenim es esmu pieķēries,
Ja dvesma nāk no kaut kā cita?

68.

Tā kā atstāts savā dabiskajā stāvoklī
Kails ķermenis ir ļoti biedējošs -
Ar gariem matiem, nagiem, dzeltējušiem zobiem smirdīgiem,
Un netīrumu smakas klāts,

69.

Tad kāpēc to ar tādām pūlēm spodrinu,
Kā tīrot ieroci, kas kaitēs man?
Tādēļ pateicoties tiem, kas sapinušies sevī,
Visu pasauli šo saviļņojis ārprāts.

70.

Kad prāts mans paceļas virs pasaulīgām rūpēm,
Redzot kapsētās vien skeletus un neko citu,
Vai sagādās man prieku kapu pilsētas,
Kas pilnas staigājošu skeletu?

71.

Turklāt, nav bez maksas
Šie netīrie sieviešu ķermeņi¹⁵⁰:
Lai iegūtu tos nostrādinu sevi
Un ellēs mocīšos es nākotnē.

72.

Būdams bērns, es bagātību uzkrāt nevaru,
Un būdams jaunietis ko varu darīt, jo sievu uzturēt es nespēju?
Kad dzīves nogalē man pietiek bagātības,
Būdams vecs, vai labi kopoties vairs vispār spēju?

73.

Daži netikļi un miesaskārie
Nostrādina sevi visu dienu
Un atgriežoties mājās vakarā,
Tie nomocīti guļ kā līķi.

74.

Daži cieš no grūtiem ceļojumiem
Un būšanas no mājām tālu prom.
Lai gan viņi ilgojas pēc savām sievām,
Gadiem ilgi viņi neredz tās.

75.

Daži, tiecoties gūt peļņu,
Apjukuma vadīti pat pārdod sevi sieviešu un citu lietu dēļ.
Taču nesasniedzot vēlamo,
Tie bezmērķīgi svaidās citu pūstos vējos.

76.

Daži pārdod savus pašu ķermeņus
Un beztiesīgi būdami vien strādā citu labā.
Viņu sievas spiestas bērnus dzemdēt,
Zem kokiem, vietās vientuļās.

---

¹⁵⁰ Šāntideva, aicina nepieķerties pretējā dzimuma ķermeņiem. Savā uzrunā viņš vērsās pie vīriešu kārtas mūkiem, tāpēc kā pretējais dzimums tika minētas sievietes.

77.

Daži muļķi vēlmju maldināti
Domā, iztiku sev meklējot: "Dzīvei pelnīšu kā karavīrs",
Lai arī bīstoties par savu dzīvību, tie dodas karā.
Citi peļņas dēļ par vergiem kļūst.

78.

Dažiem kāres pilniem ļaudīm
Ķermeņi tiek sacirsti, bet citi uzdurti uz mieta,
Daži sadurti ar dunčiem, un daži dedzināti sārtā.
Pats par sevi saprotams, ka šādas lietas notiek.

79.

Man jāapzinās to, ka bagātība -
iegūt to un nosargāt un zaudēt, saistīta ar bezgalīgām likstām.
Tiem, kas apmāti ar pieķeršanos bagātībai,
Nav atbrīvoties iespēju no samsāras.

80.

Tāpat kā dzīvniekiem, kas ratus velk,
Ir iespēja tik dažus zāles kumšķus apēst,
Tā arī alkatīgiem ļaudīm -
Daudz neērtību dažādu, bet ieguvumu maz.

81.

Tā kā pat dzīvnieki šos mazos labumus var iegūt,
Tie, kuri cieš no savas iepriekšējās rīcības,
Izšķiež brīvības un devumus tik grūti iegūstamos¹⁵¹
Lai gūtu pieejamas ikdienišķas lietas.

82.

Zudībā ies mani vēlmju objekti,
Un elles sfērās tad es nonākšu.
Bet Budas stāvokli var sasniegt,
Ar simto daļu piepūles, ko veltu

83.

Visām nebūtiskām lietām,
Ar kurām nepārtraukti nogurdinu sevi.
Tāpēc vēlmju pārņemtie Apskaidrību nerasniedz,
Bet saņem vairāk ciešanu kā tie, kas iet pa Apskaidrības ceļu.

84.

Pārdomājot elles ciešanas,
Kļūst skaidrs tas, ka kaitējums,
Ko rada inde, uguns, kritiens aizā, naidnieki un ieroči,
Ne tuvu salīdzināms nav ar kaitējumu, kādu nodara sev vēlmju pārņemtie.

---

¹⁵¹ Cilvēka nenovērtējamā dzīvība. Sk. atsauci pie 1.nodaļas 4.panta.

85.

Kad esmu attīstījis vēlmēs vilšanos,
Man nošķirtībā jārod prieks.
No neziņas un strīdiem brīvi
Laimīgie mīt mežos mierpilnos.

86.

Domājot kā labumu sniegt citiem,
Dzīvo viņi mājās līksmās,
No akmeņiem plāskaniem veidotās,
Ko sandal-dvesmas mēnesnīca atvēsina un klusa meža brīze apvējo.

87.

Tie apmetas, cik ilgi tīk,
Pie koku saknēm, alās, tukšās mājās,
Atmetuši pieķeršanos īpašumam un tā sargāšanas mokes,
Viņi dzīvo bezrūpīgi, brīvi.

88.

Dzīvo tie pēc saviem ieskatiem,
Bez vēlmēm un bez saistībām pret kādu.
Pat varenajam¹⁵² būtu grūti sasniegt
Tik laimīgu un piepildītu dzīvi.

89.

Kad esmu tādā veidā apsvēris
Nošķirtības dižumu,
Prāts jānomierina man pilnībā
Un jāmeditē uz Bodhičitu.

90.

Pirmkārt jāuzsāk ar uzcītīgu meditāciju
Par sevi vienlīdzīgu ar citiem:
Man jāaizsargā visas dzīvās būtnes kā sargāju es sevi pašu,
Jo visi vienlīdzīgi laimi vēlamies un nevēlamies ciešanas.

91.

Lai arī sastāv ķermenis no daudzām daļām – no rokām un no citām,
To par vienu sargājamu veselumu uztveram.
Tā arī visas daudzveidīgās dzīvās būtnes savos priekos sāpēs,
Vēlas justies laimīgas tāpat kā es.

92.

Citiem manas ciešanas
Kaitējumu nerada.
Tomēr pašam man šīs ciešanas kļūst nepanesamas,
Jo sevi uztveru kā nodalītu "es".

---

¹⁵² Varenajam dievu valdniekam Indram.

93.

Tāpat - citu nelaime, nenotiek ar mani.
Taču citus uztverot kā "es",
Viņu ciešanas par manām top.
Tamdēļ arī tās kļūst nepanesamas.¹⁵³

94.

Tāpēc jāpārtrauc man citu ciešanas,
Jo ciešanas šīs tādas pašas ir kā manējās,
Un jārikojas tā, lai labums citiem,
Jo arī tie, tāpat kā es, ir dzīvas būtnes.

95.

Tā kā laimīgi būt vienlīdz vēlamies
Kā es, tā arī citi,
Kas manī ir tik īpašs?
Kāpēc gan tikai vienam sev es tiecos laimi gūt?

96.

Un tā kā vienlīdz nevēlamies ciešanas
Ne es, ne arī citi,
Kas manī ir tik īpašs?
Kāpēc sargāju tik sevi, bet ne citus?

97.

Bet kāpēc būtu viņi jāsgā,
Ja viņu ciešanas man kaitējumu nerada?
Tad kāpēc sevi aizsargāt no turpmākajām ciešanām,
Ja tās man šobrīd kaitējumu nerada?

98.

Kļūdaini ir uzskatīt, ka piedzīvošu ciešanas
Savā nākamajā dzīvē,
Jo nomirst viena būtne,
Bet pārdzimst pilnīgi jau cita.¹⁵⁴

---

¹⁵³ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" tam dots šāds skaidrojums: "Lai gan patiesībā mani citu sāpes nepiemeklē, tā kā esmu Bodhisatva un citus uztveru kā sevi pašu, viņu sāpes ir arī manējās, un tāpēc tās man ir nepanesamas."

¹⁵⁴ Kunzanga Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" skaidrots: "Lai kur cilvēki piedzimtu pēc tam - ellē vai citur, nāves brīdī viņiem ir cilvēka ķermenis, turpretim dzimšanas brīdī viņiem būs elles būtnes ķermenis utml. Citiem vārdiem sakot, iepriekšējā apziņa, kas tagad ir beigusies, ir cilvēka apziņa, savukārt nākamās dzimšanas brīdī tā ir elles būtnes apziņa. Tādējādi tie ir divi atšķirīgi ķermeņi un divas atšķirīgas apziņas. Kad cilvēka prāts un ķermenis izbeidzas, rodas nākamās dzīves prāts un ķermenis. Nav tā, ka notiek kaut kāda pārvietošanās vai pārceļšanās no iepriekšējā stāvokļa uz nākamo."

99.

Ja ciešanas ir radušās,
Tad cietējam ir pašam sevi jāsargā no tām.
Bet ja jau sāpes pēdā nav tas pats, kas sāpes rokā,
Tad kāpēc roka pēdu sargā?

100.

Lai arī nav tas pamatoti,
Tas darīts tiek, jo pieķeramies sev.
Taču tas, kas pamatots ne man, ne citiem nav,
Tas noraidāms ir pilnībā.¹⁵⁵

101.

Nepārtrauktība un sakopojums
Ir tikpat mākslīgi kā armija un mantru krelles.
Īstenībā ciešanas nevienam nepiemīt,
Tad, kurš pār viņām valda?¹⁵⁶

102.

Ja ciešanas nevienam nepiemīt,
Tad starp "es" un "citi" atšķirības nevar būt nekādas.
Tāpēc ciešanas ir jāizbeidz, jo nodara tās sāpes:
Kāpēc tik pārliecināts esmu, ka citu ciešanas nav jāpārtrauc?

103.

Bet kamdēļ novērst visu ciešanas, ja nepastāv ne ciešanu, ne cietēja? Te strīdam vietas nav -
Ja novēršu es savas paša ciešanas, man jānovērš ir arī visu citu ciešanas.
Jo citādi - man arī savas ciešanas tad nevajadzētu novērst,
Jo es tāds pats kā citas dzīvās būtnes esmu.

104.

Bet, ja šāda līdzcietība, sagādās man ciešanas,
Kāpēc lai to uzcītīgi attīstu? -
Ja izvērtēšu dzīvo būtņu ciešanas,
Kā gan ciešanas no līdzcietības var būt lielas?

---

¹⁵⁵ Geše Kelsangs Gjatso komentārā šim pantam savā darbā "Nozīmīgs, lai tiktu apcerēts" ("Meaningful to behold") norāda: "Tas ir pilnīgi nepamatoti pieķerties sevis neatkarīgai pastāvēšanai un citu neatkarīgai pastāvēšanai."

¹⁵⁶ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" teikts: "Nepārtrauktība ir nekas cits kā daudzu mirkļu kopā saplūšana – tieši tāpat kā daudzas kreļļu pērlītes tiek uzskatītas par vienotu mantru kreļļu virteni jeb nepārtrauktību. Kas attiecas uz sakopojumu – tas ir vienkārši salikums, līdzīgi kā sapulcinot kopā daudz apbruņotu vīru to sauc par "armiju". Armija ir izdomājums; tā vienkārši ir apzīmējums jeb nosaukums un kā tāda nemaz nepastāv". "Tā kā nepārtrauktības un sakopojumi nepastāv paši par sevi, nepastāv arī ciešanu "pieredzētājs", nav personīgā "es", kuram piemistu sāpes. Kuram tās "pieder"? Nevienam".

105.

Ja daudzū jaužu ciešanas
Viens cilvēks izbeigt varētu, tās paņemot uz sevi,
Tad sevis paša, kā arī citu labad,
Labestīgi cilvēki to, protams, uzņemtos.

106.

Tā Bodhisatva Supušpačandra,
Apzinoties kaitējumu, kādu ķēniņš viņam nodarīs,
Ciešanas uz sevi uzņēmās,
No tām lai atbrīvotu daudzus citus.¹⁵⁷

107.

Tamdēļ tas, kam prāts ir šādi noskaņots,
Ieietu pat dziļākajā ellē,
Tāpat kā lotosu dīķī ienirst meža zoss,
Jo viņa laime – remdēt citu sāpes.

108.

Vai tad prieka okeāns,
Par to, ka atbrīvotas visas dzīvās būtnes,
Man nebūs pietiekams?
Kāds labums vēlēt atbrīvošanos sev vienam pašam?

109.

Tāpēc iedomīgām man nav jābūt,
Un par lielisku nav sevi jāuzskata, lai arī rīkojos es citu labā.
Un tā kā prieku gūstu vien no tā, ko daru,
Uz augļiem no šīs rīcības nav cerības man jālolo.

110.

Tāpēc tāpat kā aizsargāju sevi
Pat no sīkām lietām nepatīkamām,
Tāpat pret citiem jārikojas man -
Ar aprūpējošu un līdzcietīgu prātu.

111.

Lai gan pamatojuma tam nav,
Pateicoties pieradumam
Citu asinis un sēklu
Esmu sācis uzskatīt par "es".¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ Samadhiradža sūtra vēsta par mūku Supušpačandru, kurš devās uz ķēniņa pili sniegt dharma mācību, pateicoties kurai neskaitāmas būtnes sasniedza apskaidrību un atbrīvošanos. Supušpačandra jau iepriekš bija paredzējis, ka ķēniņš kļūs greisirdīgs un dusmīgs, un liks viņu nogalināt. Taču Supušpačandra neatteicās no sava nodoma un apzināti ziedoja savu dzīvību citu labā.

¹⁵⁸ Tika uzskatīts, ka bērns mātes klēpī veidojas no tēva sēklas un mātes asinīm. Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" par šo pantu dots šāds skaidrojums: "Attiecībā uz mums, mūsu vecākiem piederošā sēkla un asins pilieni, ir pilnīgi svešas lietas, un tās nemazākā mērā nepastāv kā mums piederošas lietas, kas varētu kalpot mums kā atbrīvošanās vai mātīgās [samsāriskās] pastāvēšanas pamats."

112.

Tad kāpēc tieši šādā pašā veidā
Citu ķermeņus es nevarētu uzskatīt par “es”?
Jo nav jau grūti atskārst,
Ka ķermenis mans arī pieder citiem.

113.

Sapratis, ka rūpēties par sevi – tā ir kļūda,
Un rūpēties par citiem – labums bezgalīgs,
Jebkādu patmīlību atmetīšu
Un pieradināšu sevi pieņemt citus.

114.

Tāpat kā rokas, citi locekļi
Par ķermeņa daļām uzskatīti tiek,
Tad kāpēc dzīvās būtnes tādā pašā veidā
Par dzīves sastāvdaļām uzskatītas netiek?

115.

Pret bezpersonisko šo ķermeni
Pieraduma dēļ ir doma radusies par “es”.
Tad kāpēc tādā pašā veidā
Pret citām dzīvām būtnēm lai tā nerastos?

116.

Šādi rīkojoties citu labā,
Nedrīkstu ļaut rasties iedomībai vai domai – esmu brīnišķīgs.
Es taču kaut ko pretim saņemt neceru,
Kad ēdienu sev esmu sarūpējis.

117.

Tāpēc tāpat kā aizsargāju sevi
Pat no sīkām lietām nepatīkamām,
Tāpat man jāradina sevi
Pret citiem attiekties ar aprūpējošu un līdzcietīgu prātu.

118.

Pateicoties līdzcietībai savai nebeidzamai
Avalokitešvara pat savu vārdu svētīja
Lai no uztraukuma atbrīvoties ļautu
Atrodoties daudzu ļaužu vidū.¹⁵⁹

---

¹⁵⁹ Avalokitešvara – līdzcietības Buda. Viņš svētīja savu vārdu, lai pat tikai viņa vārda pieminēšana vien atbrīvotu no visa veida bailēm, t.sk. no uztraukuma, kas var rasties atrodoties daudzu ļaužu priekšā.

119.

No grūtā man nav jāvairās -
Ieradums var mani darīt nelaimīgu,
Pat tad, ja man vairs blakus nav
Kāda, kura vārds reiz bija biedējošs.¹⁶⁰

120.

Tāpēc tam, kurš vēlas ātri aizsardzību sniegt¹⁶¹
Gan pašam sev, gan citām būtnēm,
Jāpraktizē noslēpums šis svētais:
Sevis apmaiņa pret citiem.

121.

Tā kā pieķēries es esmu savam ķermenim,
Pat niecīgs baiļu objekts biedē mani.
Kurš gan nicīgi šo ķermeni, kas raisa bailes,
Par ienaidnieku nesauktu?

122.

Lai atbrīvotu ķermeni
No izsalkuma, slāpēm, slimībām,
Es varu putnus, zivis, briežus nogalēt
Un slapstīties pa ceļu nomalēm, lai aplaupītu citus.

123.

Ja tā ērtību un ieguvumu labad
Es pat savu tēvu, māti nogalētu
Un zagtu Dārgumiem Trim¹⁶² lietas dāvātās,
Tad bez šaubām liesmās elles dziļākās man nāktos degt.

124.

Tāpēc, vai tad cilvēks saprātīgs,
Ķermeni šo aizsargāt un godāt vēlētos?
Kurš gan neuzskatītu par ienaidnieku
Un nenievātu to?

125.

“Ja šo atdošu, kas paliks baudai pašam man?” -
Gariem piemīt domāšana šāda savtīga.
“Ja šo izbaudīšu es, kas paliks pāri man ko dot? -
Nesavtīga domāšana šāda - tā ir dievu īpašība.

---

¹⁶⁰ Kunzang Peldena darbā “Mandžušrī runas nektārs” minēts: “Laika gaitā un pateicoties pastāvīgai pierāšanai, doma par to, ka mēs varētu ar prieku uzņemties uz sevi citu ciešanas, samainot savu stāvokli pret viņu stāvokli, - ideja, par kuru mums bija bail pat padomāt, - kļūs tik sekundāra, ka būsīm nelaimīgi bez tās.”

¹⁶¹ Aizsardzību no ciešanām.

¹⁶² Trīs Dārgumi – Buda, Dharma, Sangha.

126.

Ja sava paša labumam, kaitējumu citiem nodaru,
Tikšu elles sfērās nomocīts.

Bet, ja citu labumam, kaitējumu nodaru es sev,
Visu izcilo un brīnišķo tad iegūšu.

127.

Ja sevi augstu vērtēšu,
Netīkamās sfērās nonākšu, būšu dumjš un neglīts.
Bet, ja šādi attiekšos pret citiem,
Sfērās priekpilnās es tikšu godināts.

128.

Ja nodarbinu citus sev par labu,
Pats par kalpu kļūšu,
Bet, ja rīkošos es citu labā,
Dižs un majestātisks tapšu.

129.

Lai arī kāds prieks šajā saulē pastāvētu,
Tas nāk no vēlmes citus darīt laimīgus.
Lai arī kādas būtu ciešanas šai pasaulē,
No vēlmes sevi darīt laimīgu tās visas rodas.

130.

Ko gan vēl var piebilst?
Bērnišķīgie strādā sava paša labumam,
Budās strādā citu labā.
Tik paraugies uz atšķirsmi starp viņiem!

131.

Nudien, ja nesamainīšu es laimi savu
Pret citu ciešanām,
Budās stāvokli es nerasniegšu
Un pat samsāras dzīvē negūšu prieku.

132.

Ja saimnieks nenomaksā algu,
Ja kalpotāji pienākumus nepilda,
Tad pat šīs dzīves vajadzības gandarītas netiks,
Par turpmākajām dzīvēm nemaz nerunājot.

133.

To atraidot, kas rada prieku,
Es atsakos no baudas brīnišķīgās pilnībā,
Un tā kā radu citiem ciešanas,
Apjukumā pieķeros pie sāpēm nepanesamām.

134.

Ja visi kaitējumi, bailes, sāpes
Rodas šajā pasaulē
No pieķeršanās savam "es",
Tad labums kāds no milzīgā šī rēģa man?

135.

Ja neatsakos pilnībā no tā,
Es nevarēšu darīt galu ciešanām,
Tāpat kā izvairīties nevaru no apdegumiem,
Ja nenometu uguni, ko turu.

136.

Tāpēc, lai mazinātu kaitējumu sev
Un remdinātu citu ciešanas,
Es sevi citiem atdošu,
Un viņus lološu kā sevi pašu.

137.

Tev, mans prāts, ir jābūt drošam,
Ka nodevis es sevi esmu citu varā.
Tagad, nedrīksti vairs domāt neko citu,
Izņemot - kā labumu dot katrai dzīvai būtnei.

138.

Ar acīm šīm un visu ķermeni, ko nodevis es esmu citu rīcībā,
Nav jārikojas savā labā man.
Visai aplami, ja rīkojos ar to
Pretstatīgi citu labumam.

139.

Tāpēc visām dzīvām būtnēm
Par manām galvenajām rūpēm jāklūst.
Jebko, ko redzēšu uz sava ķermeņa,
Atņemšu un izmantošu citu labā.

140.

Uztverot kā sevi būtnes mazākās un pārējās¹⁶³
Un sevi uztverot kā citus,
No ačģārniem priekšstatiem svabadu prātu
Par sevis nozīmību, sāncensību, skaudību man jāmeditē šādi:¹⁶⁴

---

¹⁶³ Mazākās būtnes – par mums zemāka statusa cilvēki. Pārējās būtnes – ar mums vienlīdzīga statusa cilvēki, vai par mums augstāka statusa cilvēki.

¹⁶⁴ Meditācija – sevi nostādot cita vietā. Turpmākie panti lasāmi tā, it kā cita persona (kura ir zemāka statusa, vienāda ar mums vai augstāka) to domātu par mums. 141.-146.pantā apskatīta meditācijas prakse uz skaudību - kā par mums varētu domāt kāds, kurš ir par mums zemāka statusa. 147-150.pantā apskatīta meditācijas prakse uz greizsirdīgu sāncensību - kā par mums varētu domāt kāds, kurš ir vienādā statusā ar mums. 151.-154.pantos apskatīta meditācijas prakse uz lepnību - kā par mums varētu domāt kāds, kurš ir par mums augstāka statusa.

141.

“Viņš ir godājams, es – nē,
Pie tādas bagātības ticis neesmu kā viņš,
Viņu slavē, mani nicina,
Viņš ir laimīgs, bet es - ciešanās.”

142.

“Man jādara viss darbs,
Kamēr viņš var baudīt atpūtu.
Viņu šajā pasaulē par dižu atzīst,
Mani vien par niecību bez īpašībām derīgām.”

143.

“Bet kas ar to ir domāts, ka man nav īpašību derīgu? -
Man piemīt visas īpašības derīgās:
Ar daudziem salīdzinot viņš ir mazvērtīgāks,
Un ar daudziem salīdzinot, es esmu vērtīgāks.”

144.

“Mani tikumi un redzējums
Pasliktinās manu klešu, nevis manis dēļ.
Viņam mani jādziedina, lai kādā veidā viņš to darītu,
Labprāt pieņemšu jebkuras neērtības šajā sakarā.”

145.

“Bet neizdziedina viņš mani,
Tad kāpēc nonicina mani viņš?
Kāds labums man no īpašībām viņa labajām?
Lai gan piemīt viņam īpašības labas, labuma no tām man nav.”

146.

“Bez jebkādas līdzietības
Pret būtnēm, kuras nelaimīgo sfēru¹⁶⁵ indīgajā mutē mīt,
Ārēji viņš lepojas ar savām īpašībām labajām
Un vēlas pārspēt viedīgos.”

147.

“Lai pārspēt varētu es to,
Kurš līdzvērtīgs man skaitās,
Es tiešos noteikti gūt sadzīvīškos labumus un godāšanu,
Pat tādiem līdzekļiem kā cīņas vārdiskas.”

148.

“Visai pasaulei jebkuriem līdzekļiem
Es skaidri parādīšu visas savas labās īpašības.
Bet neļaušu nevienam sadzirdēt
Par viņa īpašībām labajām.”

---

¹⁶⁵ Samsāras trīs zemākās sfēras: elles, izsalkušo garu un dzīvnieku pasaules.

149.

“Noslēpšu es arī visus savus trūkumus,
Mani godinās, bet viņu nē.
Iegūšu daudz pasaulīgo labumu,
Būšu cienījams, bet viņš tāds nebūs.”

150.

“Ilgu laiku skatīšos ar prieku,
Ka viņš nu kļuvis zemāks,
Par apsmieklu viņš visiem kļūs,
Ko katrs nicināt un izsmiet varēs.

151.

“Runā, ka šis maldos kritušais,
Mēroties ar mani cenšas.
Bet kā gan viņš var vienlīdzīgs ar mani būt
Zināšanās, izskatā, bagātībā, statusā vai gara spējās?”

152.

“Tā, izdzirdot par manām īpašībām cildajām,
Kas tagad visiem labi zināmas,
Ar tirpām patīkamām
Gandarījumu es izbaudīšu pilnībā.”

153.

“Pat, ja viņam kāda manta pieder,
Ja viņš pie manis strādā,
Došu viņam tikai tik, cik pietiek izdzīvošanai,
Bet pārējo ar spēku atņemšu.”

154.

“Viņa ērtības un laime saruks,
Un skādi vienmēr nodarīšu viņam
Par kaitējumiem, ko viņš šajā pārdzimšanu aplī,
Simtiem reižu nodarījis man.”

155.

Tu, prāts mans, tā kā vēlējies gūt labumu tik sev,
Viss gurdums piedzīvotais
Neskaitāmu iepriekšējo kalpu¹⁶⁶ laikā
Nesis tikai ciešanas.

156.

Tāpēc uzņemšos es darbus,
Citiem labumu kas nes,
Jo tā kā tas, ko teicis Varenais¹⁶⁷, ir nekļūdīgs,
Tad redzēt varēšu to ieguvumus nākotnē.

---

¹⁶⁶ Kalpa – sk. atsauci pie 1.nodaļas 7.panta.

¹⁶⁷ Buda.

157.

Ja sevis apmaiņu pret citiem
Es iepriekš praktizējis būtu,
Rasties nevarētu tādi apstākļi kā šie,
Kuros Budas diženuma nav un svētlaimes.

158.

Tāpat kā citu asinis un sēklu
Biju sācis uzskatīt par "es",
Tieši tāpat man, iepazīstot apkārtējos,
Būtu pret visiem citiem jāattiecas.

159.

Pamatīgi sevi izpētījis -
Vai tiešām strādāju es citiem,
Nozagšu un izmantošu citu labā
Jebko, uz mana ķermeņa kas parādīsies.

160.

"Es laimīgs esmu, lai gan citi dzīvo skumjās,
Es esmu augstumos, bet citi zemu.
Labumu es sniedzu sev, bet citiem - nē".
Kāpēc neapskaužu sevi pašu?

161.

No laimes sevi jānodala man
Un citu ciešanas uz sevi jāuzņemas.
"Kāpēc šobrīd šādi rīkojos?"
Sev jautājot, es tādā veidā pārbaudu - vai trūkumi nav palikuši.

162.

Ja citi nodarīs man pāri,
Par savu paša vainu pārvērtīšu to.
Bet, ja ļaunumu kaut mazāko es nodarīšu pats,
Atklāti to daudzu ļaužu priekšā atzišu.

163.

Citu ļaužu slavu aprakstot,
Man jāizdara tā, lai manējo tā aizēnotu.
Sevi citu labā strādināšu,
Gluži kā kalpotājs zemākās kārtas.

164.

Mans dabiski netiklais "es"
Par kādu tā mirklīgu izpausmi labo, cildināms nav.
Uzzināt par savām īpašībām labajām
Pat saujai ļaužu neļaušu nekad.

165.

Īsāk sakot, lai viss ļaunums,
Ko pašmīļīgi esmu nodarījis citiem,
Pār mani pašu lejup nonāk,
Visu dzīvo būtņu labā.

166.

Nedrīkstu būt valdonīgs un uzbrūkošs,
Paštaisnā un augstprātīgā veidā rīkotos.
Tā vietā jābūt man kā tikko apprecētai līgavai -
Savaldīgam, kautrīgam un biklam.

167.

Tādējādi tev, ak, prāts mans,
Jādomā un šādā veidā jādzīvo, un nevis jārikojas savtīgi kā agrāk.
Ja patmīlības varā esot pārkāpsi šos priekšrakstus,
Tad patmīlība tava - būs tavs gals.

168.

Ja tu, mans prāts,
Lai arī padomi tev doti, nerīkosies ieteiktajā veidā,
Tā kā esi atbildīgs par visām nelaimēm,
Tik vien kā iznīcībai nolemts būsi.

169.

Tie laiki agrākie,
Kad mani pieveikt spēji, nu jau ir pagātne.
Tagad redzu tavu dabu, trūkumus,
Lai kurp tu dotos, tavu iedomību sagraušu.

170.

Nekavējoties man jāatmet
Par strādāšanu savā labā domas visas.
Tevi citiem pārdevis, es dūšu nezaudēšu,
Bet visus tavus spēkus citiem ziedošu.

171.

Ja apzinību zaudējis,
Es tevi visām dzīvām būtnēm neveltīšu,
Tad šaubu nav,
Tu elles sargiem nogādāsi mani.

172.

Ilgstoši es esmu cietis,
Tu gadu tūkstošiem ar mani šādi izrikojies.
Taču tagad, atceroties visas manas sāpes,
Uzveikšu es tavas domas savtīgās.

173.

Ja vēlos laimi rast,
Nav jāmeklē tā sev.
Tāpat arī, ja pasargāts būt vēlos,
Bez mitas jāsargā man citi.

174.

Cik lielā mērā rūpēšos
Par ķermeni šo savu,
Tik lielā mērā nonākšu
Visnevarīgākajā stāvoklī.

175.

Pēc nonākšanas šādā stāvoklī,
Ja vēlmes manas piepildāmas nav
Pat ar visu to, kas atrodams uz zemes šīs,
Kas vēl tās remdēt spēs?

176.

Nespējot tās piepildīt, lai arī ļoti vēloties,
Negandarīts prāts un klešas dzims.
Savukārt, ja nebūšu no sadzīviskām lietām atkarīgs,
Kas tāds kā manas veiksmes izsīkums, pat nebūs zināms.

177.

Tamdēļ nekad es neļaušu
Ķermeniskām vēlmēm augt.
Labākais, kas var man piederēt,
Ir viss, ko neuzskatīšu par pievilcīgu.

178.

Ķermenis mans beigu beigās pārvērtīsies pīšļos,
Nespējīgs pats kustēties, to citi spēki virzīs.
Kamdēļ neizturamo un netīro šo veidolu
Uztveru kā "es"?

179.

Vai dzīva tā vai mirusi,
Kāds labums no šīs ierīces¹⁶⁸?
Ar ko tā atšķiras no zemes pikas?
Ak, kamdēļ neklidēju lepošanos šo ar "es" un "mans"!

180.

Kalpojot šim ķermenim, to godājot,
Ciešanas es esmu bezjēdzīgi uzkrājis,
Kāda jēga pieķerties vai dusmoties uz lietu šo,
Kas koka balķim līdzīga?

---

¹⁶⁸ No fiziskā ķermeņa.

181.

Vai nu šādi rūpējos par savu ķermeni,
Vai to maitas putni apēd,
Pret lietām šīm ne pieķeršanās nav, ne naida viņam¹⁶⁹ -
Tad kāpēc viņam pieķēries tik ļoti esmu?

182.

Ja ķermenis mans
Dusmas nepazīst, kad izsmiets tiek,
Un baudu negūst, ja to slavē,
Tad kamdēļ šādi nogurdinu sevi?

183.

“Es vēlos savu ķermeni,
Jo viņš un es – mēs esam draugi.”
Taču tā kā visas būtnes vēlas savus ķermeņus,
Tad kāpēc viņu ķermeņos es prieku nerodu?

184.

Tamdēļ, labumu lai dotu visām būtnēm,
Bez pieķeršanās atdošu šo ķermeni,
Un, lai arī trūkumu tam var būt daudz,
Man, iepriekšējo darbu augļus saņemot, par viņu jārūpējas.

185.

Tāpēc jāpārtrauc šī bērnišķīgā uzvešanās!
Viedīgo es pēdās došos,
Un turot prātā padomu par apzināšanos,
Prāta trulumam un miegainībai neļaušos.

186.

Tāpat kā līdzcietīgie Uzvarētāju Dēli¹⁷⁰,
Pacietīgi pieņemšu es to, kas darāms man.
Jo, ja nepielikšu pastāvīgas pūles dienu, nakti,
Vai tad manām ciešanām reiz pienāks gals?

187.

Tāpēc, lai izkļiedētu tumsību,
No maldu ceļiem savu prātu novērsīšu
Un to pastāvīgi saglabājot līdzsvarā
Virzīšu uz objektu vispilnīgāko.¹⁷¹

---

¹⁶⁹ Ķermenim pašam nav ne pieķeršanās, ne naida.

¹⁷⁰ Bodhisatvas.

¹⁷¹ Kunzangs Peldens savā darbā “Mandžušrī runas nektārs” paskaidro, ka Šāntideva šo nodaļu noslēdz ar savu paziņojumu: “Viņš pastāvīgi saglabās savu prātu meditatīva līdzsvara stāvoklī, pilnībā koncentrētu (mentālā miera un izzinošas atskārsmes sakausējumā) uz dharmadhatu – autentisko un augstāko meditācijas objektu.”

Devītā nodaļa Viedums

1.

Lai viedīgumu sasniegt varētu,
Varenais¹⁷² šis pāramitas¹⁷³ visas izklāstījis.
Tāpēc tiem, kas vēlas remdēt ciešanas,
Šis viedīgums ir jārada.

2.

Nosacītā un absolūtā -
Tās ir divas īstenības.
Ar prātu absolūto īstenību aptvert nevar,
Jo prāts ir uzskatāms par nosacītu.

3.

Atbilstoši īstenībām divām,
Sastopami divu veidu cilvēki - parastie un jogi.
Parasto cilvēku redzējumu
Jogu izpratne atspēko.

4.

Atšķirības izpratnē arī jogu starpā pastāv.
Izpratni, kas zemāka, atspēko redzējums augstāks,
Izmantojot piemērus, ko abi atzīst.
Lai Apskaidrības augli gūtu, izpēti var nepiemērot.

5.

Skatot lietas, tās parastie ļaudis
Uztver kā īsteni esošas, nevis šķietamas.
Ar to arī atšķiras jogu
Un parasto cilvēku viedoklis.

6.

Forma un līdzīgās lietas,
Uztvertas tiek - tā kā vispār ir atzīts,
Nevis to balstot uz patiesu izziņu,
Tāpat kā par tīru tiek maldīgi netīrais uztverts.

---

¹⁷² Buda tiek apzīmēts ar epitētiem: Varenais, Pasaules Aizbildnis, Uzvarētājs u.c.

¹⁷³ Pāramita (sansk. *pāramitā* - pilnība, pilnīgošana) – garīgās izaugsmes paņēmieni jeb prakses ceļā uz apskaidrību. Klasiskās sešas pāramitas ir 1) dāsnums, 2) ētiskā disciplīna jeb tikums, 3) pacietība, 4) uzcītība, 5) meditācija un 6) viedums.

7.

- Aizbildnis Buda par lietām ir mācījis,
Lai vadītu parastos cilvēkus.
- Vai tā nav pretruna - ka lietas pastāv nosacīti,
Ja tās īstenībā nav pat acumirkļīgas?

8.

Par nosacīto īstenību, jogu redzējumā kļūdas nav.
Jogi pasaulīgam redzējumam pretstatā Realitāti visā saskata.
Citādi jau jogu absolūto izpratni par to, ka ķermenis nav tīrs,
Apgāzt varētu ar pasaulīgo ļaužu uztveri.

9.

Tāpat kā patiesi nopelni rodas, pielūdzot īsteni esošu Budu,
Tā arī šķietami nopelni rodas, pielūdzot šķietamu Budu.
Bet ja jau dzīvās būtnes līdzvērtīgas šķietamībai,
Tad kā tās pārdzimt var pēc nāves?

10.

Tik ilgi kamēr pastāv vajadzīgie apstākļi,
Tik ilgi varēs šķietamība pastāvēt.
Kāpēc lai dzīvās būtnes par šķietamību reālākas būtu,
Tik tāpēc vien, ka būtnes pastāv ilgāk?

11.

Tā kā būtnei šķietamai nav apziņas,
Nerodas no viņas rīcības ne nopelni, ne ļaunums.
Savukārt ar prātu šķietamu apveltītas būtnes rīcība
Rada ļaunumu un nopelnus.

12.

Tā kā mantras, burvestības, nevar radīt prātu,
Iluzori prāti nerodas no tām.
Šķietamības dzimst no daudziem atšķirīgiem apstākļiem,
Tāpēc tās ir dažādas.

13.

Nekur nav rodams cēlonis,
Viens pats kas spētu radīt visu.
Ja jau dziļākajā būtībā mīt dzīvās būtnes nirvānā,
Lai gan nosacītā pasaulē tās dzīvo samsārā,

14.

Pat Buda tādā gadījumā būtu samsārā.
Tad kāda jēga Bodhisatvas dzīvesveidam?
Kamēr cēloņi pārtraukti netiks,
Tikmēr pat šķietamais turpinās pastāvēt.

15.

Tā kā Buda cēloņus ir pārtraucis,
Tad samsāras dabas viņā pat nosacīti nav.
Bet, ja nav nosacītās apziņas,
Kas tādā gadījumā ilūziju vēro?

16.

- Ja šķietamās lietas nav īstenas,
Kas tad ir tas, kas tiek uztverts?
- Lietas nepastāv īsteni, bet apziņa patiesi pastāv.
Tāpēc lietu atspulgi – ir ne kas cits, kā pats prāts.

17.

Ja prāts un šķietamais ir viens un tas pats,
Tad jautājums - kas un ko uztver?
Pasaules Aizbildnis teicis,
Ka prāts nevar ieraudzīt prātu.

18.

- Tāpat kā zobena asmens nevar sagriezt pats sevi,
Tāpat arī prāts sevi skatīt nevar.
- Gluži kā liesma sevi pilnībā izgaismo,
Tāpat arī prāts pats sevi zina.

19.

- Liesma neizgaismo sevi,
Jo tā nekad nav tumsas aizēnota.
- Zilgme rasties var no citas zilas lietas - kā tā kas atspīd kristālā,
Un var būt zilgme, kura nerodas no kaut kā cita.

20.

- Kā dažas lietas ir no citām atkarīgas,
Tā pastāv tādas, kas nav atkarīgas.
- Tā nav, ka kāda lieta,
Kas iepriekš nebūdamā zila, padarītu sevi zilu.

21.

Pēc tā, kā uztver apziņa,
Var teikt, ka liesma pati sevi izgaismo.
Bet galu galā, kas tad uztver to,
Ja prāts sevi izgaismo pats?

22.

Nav prāta tāda, kas apziņu var skatīt.
Bezjēdzīgi apspriest vai tas sevi izgaismo vai nē.
Tas pielīdzināms spriešanai par to,
Kā izskatīsies meita neauglīgai sievietei.

23.

- Ja pašizziņa nepastāvētu,
Tad kā mums būtu iespējamās atmiņas par apziņu?
- Atmiņas ir saistītas ar citām piedzīvotām lietām,
Kā, teiksim, saindēšanos no žurkas kodiena.

24.

- Ja, izmantojot cēloņsakarības, kāds cita apziņu spēj redzēt,
Tad nešaubīgi redzēs arī savu paša.
- Kaut spējas vairojošu acu smēri ieziežot, var redzēt bagātību lādes,
Bet pašu acu smēri redzēt nevar.

25.

Uztvertais ar redzi, dzirdi, izpratni,
Šeit netiek noraidīts.
Jāmaina ir priekšstati par uztverto kā pastāvošu īsteni,
Jo šādi priekšstati ir ciešanu un bēdu cēlonis.

26.

- Šķietamība atšķirama nav no prāta,
Lai gan par prātu to uzskatīt nevar.
- Tad kā gan pastāvēt var lieta,
Nebūdama ne par prātu, ne ko citu?

27.

- Tāpat kā šķietamas lietas nepastāv īsteni,
Taču tās tik un tā redzēt var.
- Tāpat arī samsāras pamatā ir kaut kas īstens,
Citādi tā būtu tāda pati kā telpa.

28.

Ja samsāras pamatā būtu kas īstens,
Kā gan tā izpaustos īstenās lietās,
Ja patiesībā lietas šīs nepastāv?
Tad prāts kļūst par nošķirtu savrupu apziņu.

29.

Ja pastāvētu šķirti prāts no lietām,
Tad par Tathāgatām¹⁷⁴ visas dzīvās būtnes kļūtu.
Kāds labums tādā gadījumā uzskatīt,
Ka samsāras pamats ir vienīgi prāts?

30.

Pat zinot, ka viss šķietamībai pielīdzināms,
Kā tas no klešām¹⁷⁵ atbrīvoties ļautu?
Burvju māksliniekam iekāre var rasties
Pret paša izveidotu iluzoru sievieti.

---

¹⁷⁴ Budām.

¹⁷⁵ Klešas – sk.3.nodaļas 31.panta atsauci.

31.

Šis šķietamības radītājs
Atmetis nav klešu tiecību uz izzināmām lietām.
Tāpēc, skatot iluzoru sievieti,
Viņa sliekšme redzēt tukšumu ir vāja.

32.

Ieradumu attīstot - kā tukšas visas parādības redzēt,
Zudīs sliekšme uztvert lietas kā pastāvošas patiesi.
Pierodot pie tā, ka parādības patiesībā nepastāv,
Vēlāk arī tukšums netiks uztverts kā patiesībā esošs.

33.

Kad sakām - lietas nepastāv,
Tiek domāts – apskatāmā lieta izzināma nav.
Kā gan neesamība, kurai zudis pamats,
Var parādīties prātā?

34.

Kad ne lietas, ne ne-lietas nav palikušas prātā,
Tad tā kā citas izvēles vairs nav,
Prāts, kas apkārtējo uztver, mitēšies,
Un pilnīgu mieru iegūs.

35.

Vēlmes piepildošais koks un dārgakmens
Piepilda cerības pilnībā.
Tāpat arī Uzvarētājs ierodas
Pateicoties mācekļu prātu un lūgšanu spēkam.

36.

Lai arī Brahmanis Šanku jau mūžībā sen,
Garudas relikvārijs - viņa iesvētītais
Vēl joprojām spēj
Indes nekaitīgas darīt.¹⁷⁶

37.

Tāpat arī Budas ķermeņa relikvārijs
Atbilstoši viņa darbībām veidots.
Kaut Bodhisatva jau ārpus ciešanām aizgājis,
Viņš joprojām veic visu, kas citiem dod labumu.

---

¹⁷⁶ Kunzang Peldena darbā "Mandžušrī runas nektārs" teikts: "Pateicoties spēkam, kas tajos ielikts ar brahmaņa mantrām un koncentrēšanos, svētie objekti, tādi kā svētnīcas vai garudas veidoli, kurus viņš darināja no zemes un akmens, visiem, kuri tos uzlūkoja, varēja novērst jebkādas nāgu izraisītās kaites utml. Un ilgu laiku pēc brahmaņa nāves šie objekti nepārprotami saglabāja spēju pretdarboties indēm un ļaunām ietekmēm". Piezīmē par Garudu dots paskaidrojums: "Mītisks putns, kas medī nāgas, čūsksveidīgas būtnes, kuras, kā runā, izraisa noteikta veida slimības.

38.

- Ja prāts konceptuāls Budam nepiemīt,
Vai no viņa pielūgsmes augļi var rasties?
- Ir teikts, ka nopelni ir tieši tādi paši
Gan pielūdzot kamēr viņš dzīvo, gan kad ārpus ciešanām aizgājis.

39.

Rakstos teikts, ka augļi rodas
Gan no redzējuma nosacītā, gan no absolūtā.
Tādējādi augļi rodas pielūdzot,
Kā Budu pastāvošu patiesi, tā arī šķietamu.

40.

- Pateicoties Četru Cēlo Patiesību¹⁷⁷ izpratnei,
Sasniegta tiek atbrīvošanās.
Tad kamdēļ izprast tukšumu ir vajadzīgs?
- Rakstos mācīts, ka bez šādas izpratnes, Apskaidrība netiks sasniegta.

41.

- Nav Mahājāna avots uzticams.
- Kas tādā gadījumā jūsu rakstus padara par uzticamiem?
- Tie uzticami ir, jo abi mēs tos atzīstam.
- Tātad, arī jūsu raksti uzticami nebija pirms izveidota jūsu mācība.

42.

Bet iemesls šis, kura dēļ tu jūsu rakstiem uzticies,
Vienlīdz piemērojams arī Mahājānai.
Ja par patiesu tiek atzīts tas, ko atzīst divi cilvēki,
Tad arī Vēdas, citi raksti, būtu jāatzīst par patiesiem.

43.

- Mahājānas raksti uzticami nav, jo tie tiek apstrīdēti.
- Bet tā kā visus jūsu rakstus apstrīd ne-budisti,
Un dažus no tiem - arī citi budisti,
Jums būtu jānoraida arī jūsu pašu raksti.

44.

Jebkuru mācību jūs pieņemat,
Kas triju rakstu kopās¹⁷⁸ iekļaujas.
Šīs mācības ir izklāstītas vairākumā Mahājānas rakstu,
Padarot tos jūsu rakstiem līdzīgus. Tad kāpēc Mahājānas rakstus nepieņemat?

---

¹⁷⁷ Četras Cēlās Patiesības (sansk. *catvāri ārjasatjāni* – Ārju četras realitātes) – Budas Šakjamuni pirmā sniegtā mācība pēc tam, kad viņš bija sasniedzis apskaidrību: 1. Samsārā ir ciešanas (sansk. *dukkha* – ciešanas), 2. Ciešanām ir cēlonis (sansk. *samudaja* – cēlonis), 3. Ciešanas iespējams izbeigt (sansk. *nirodha* – izbeigšana, pārtraukšana), 4. Pastāv ceļš kā atbrīvoties no ciešanām (sansk. *marga* – ceļš).

¹⁷⁸ Tripitaka – (burtiski – “trīs grozi”), budisma kanonu trīs sadaļas – Sūtras (teksti, “Budus vārdi”), Vinaja (mūku disciplīna un tikumiskā audzināšana) un Abhidharma (Augstākā Likuma teksti).

45.

Ja neatzīstot vienu tekstu,
Jūs visus Mahājānas rakstus uzskatāt par neuzticamiem,
Tad kāpēc vienam tekstam esot līdzīgam ar jūsu rakstiem,
Visus Mahājānas rakstus neatzīt par Budas teikto?

46.

Pat Dižais Kāšjapa¹⁷⁹ un citi
Izprast nevarēja visus mācības šīs¹⁸⁰ dziļumus.
Vai tāpēc vien, ka jūs tos nesaprotat,
Būtu pamats mācību šo nepieņemt?

47.

Mūka dzīve ir mācības būtība,
Taču nav viegli par mūku–Arhatu¹⁸¹ būt.
Ja klešas nav pilnībā atmetas,
Būs grūti Nirvānu sasniegt.

48.

- Pat neizzinājuši tukšumu,
No ciešanām tie brīvi, ja klešas atmetuši.
- Lai arī klešu nav šiem Arhatiem,
Ciešanas tie piedzīvos savas agrākās rīcības dēļ.

49.

- Tas būs uz īsu laiku,
Jo viņiem nebūs tādu klešu, kuras pārdzimt liek.
- Bet kamēr viņiem piemīt neietekmējošas noslieces,
Kāpēc lai viņi nepārdzimtu?

50.

Un pārdzims tie, jo alkas rodas
No sajūtu cēloniskiem nosacījumiem.
Prāts, tukšumu kurš neizprot,
Atsevišķas lietas kā pastāvošas patiesi uztvers tik un tā.

51.

Lai gan klešas uz laiku var izzust,
Tās kā nešķirojošā miera stāvoklī esot,
Arvien no jauna uzradīsies.
Tāpēc uz tukšumu jāmeditē.

---

¹⁷⁹ Dižais Kāšjapa jeb Mahākāšjapa – viens no Budas Šakjamuni galvenajiem mācekļiem, kā arī pirmais no septiņiem patriarhiem, kas uzturēja Dharmu.

¹⁸⁰ Mahājānas.

¹⁸¹ Arhats – tas, kura motivācija sasniegt apskaidrību un atbrīvošanos no samsāras ciešanām. Salīdzinājumam, Bodhisatvas motivācija ir sasniegt apskaidrību, lai no samsāras ciešanām atbrīvotu visas dzīvās būtnes. Mahājānas tradīcijā Arhatus uzskata par praktizējošiem ar vidējām spējām, kas nevar sasniegt visaugstāko apskaidrību.

52.

Tukšuma izpratnes auglis –
Palikt samsāras aplī un atbrīvot,
Visus tos no vēlmēm un bailēm,
Kas dēļ neziņas ciešanās dzīvo.

53.

Līdzeklis pret mulsa prāta tumsu -
Meditācija uz tukšumu.
Tad kāpēc tie, kas vizinību tiecas ātri sasniegt,
Nemeditē uz tukšumu?

54.

Vērst kritiku tukšuma virzienā,
Tā ir gana aplama pieeja.
Tamdēļ nav šaubu nekādu -
Jāmeditē uz tukšumu.

55.

No tā, kas patiesi ciešanas rada,
Baidīties prātīgi būtu.
Bet, tā kā meditācija uz tukšumu ciešanas remdē,
Kāds iemesls bīties no tās?

56.

Ja pastāvētu patība,
Tas būtu pamats bīties no jebkuras lietas,
Bet tā kā patība nepastāv,
Tad kurš ir tas, kas bīsies?

57.

Zobi, mati, nagi – nav patība.
Ne asinis, ne kauli – nav patība,
Tāpat arī ne gļotas, un ne miklums,
Ne arī limfa, un ne strutas.

58.

Patība nav ne tauki, ne sviedri,
Plaušas un aknas arī nav patība,
Tieši tāpat jebkurš cits iekšējs orgāns,
Arī paša ekskrementi vai urīns nav patība.

59.

Miesa un āda – nav patība,
Vēju plūsmas un siltums – nav patība,
Nav patība arī ķermeņa dobumi,
Un seši apziņas veidi¹⁸² nekādā ziņā nav patība.

---

¹⁸² Sešas apziņas – redzes apziņa, dzirdes apziņa, ožas apziņa, garšas apziņa, taustes apziņa un mentālā apziņa.

60.

Ja skaņas apziņa būtu pastāvīga patība,
Tā visu laiku uztvertu skaņu,
Bet, ja skaņas kā apziņas objekta nebūtu,
Vai to par apziņu varētu saukt?

61.

Ja pastāvētu apziņa šāda,
Tad arī blukis par apziņu varētu kļūt.
Tāpēc, ja apziņas objekts nav sasniedzams,
Varam apgalvot droši - apziņas nav.

62.

- Skaņas apziņa par redzamo apveidu apziņu pārtop.
- Tad kāpēc šī apziņa skaņu vairs nedzird?
- To nedzird, jo skaņas nav tuvumā.
- Tātad, pastāvēt nevar tās uztvere apzināta.

63.

- Kā gan tas, kura dabā uztvert skaņu,
Var uztvert redzamos apveidus?
- Viens un tas pats cilvēks var būt gan dēls, gan tēvs.
- Īsti patiesi tomēr tā nav.

64.

Satva, radžas, tamas¹⁸³
Nevar būt ne tēvs, ne dēls.
Nav manīts, ka apveidu uztvere,
Kā skaņas uztvere varētu pastāvēt.

65.

- Apziņa - gluži kā aktieris,
Var dažādas lomas spēlēt.
- Taču tādā gadījumā, tā nav pastāvīga vairs.
Šāds vienots veselums būtu kaut kas nebijis.

66.

- Apziņas daba ir viena un īstena.
- Vari aprakstīt lūdzu šo dabu?
- Tikai un vienīgi apzinātam būt – tāda šī daba ir.
- Tad sanāk, ka visu cilvēku prāti ir vienoti.

67.

Neapzinošās un apzinošās būtības
Par vienu veselu tad kļūtu, jo abas - pastāvošas.
Ja sastāvdaļas neīstas,
Kā viņām var viens īstens pamats būt?

---

¹⁸³ Trīs gunas jeb absolūtās kvalitātes, kuras ir klātesošas visās lietās un būtnēs: *satva* (skaidrība, harmonija), *radžas* (darbība, kustība), *tamas* (tumsa, inerce).

68.

- Bez-prāta būtība nevar būt patība,
Jo tajā apziņa iztrūkst – gluži kā krūka.
- Tomēr piemīt tai apziņa.
- Bez-prāta patība ietu bojā un vairs nebūtu pastāvīga.

69.

Pat, ja patība būtu nemainīga,
Kā bez-apziņas patība var apzināties?
Ja tu atzīsti par patību kaut ko bez apziņas un spējas rīkoties,
Tad arī telpa būtu atzīstama par patību.

70.

Ja patība nebūtu pastāvīga,
Tad pārtrūktu saikne starp sekām un rīcību,
Jo darītājs izzustu tikko kā darbība pabeigta.
Kura rīcības sekas tiktu tad piedzīvotas?

71.

Rīcības un seku pamati ir nošķirami.
Priekšraksti gan jūsējie, gan mūsu,
Apstiprina to.
Vai nav bezjēdzīgi par to spriedelēt?

72.

Ieraudzīt nav iespējams
Cēloni, kas sekas radījis.
Par nepārtrauktību ir mācīts,
Ka rīcība pie sekām noved.

73.

- Pagātnes un nākotnes prāts
Nav atzīstams par patību, jo nepastāv ne viens, ne otrs.
- Bet vai tad šībrīža prāts nav patība?
- Tad jau izzūdot tam, arī patība zustu.

74.

Plantānkoka stumbru daļās sašķeļot,
Tā būtība nav atrodama.
Uz patību ir attiecināms tas pats,
Ja analītiski to izpētām.

75.

- Bet, ja jau dzīvo būtņu nav,
Pret ko gan līdzcietība attīstāma?
- Pret tiem, ko mulsis prāts, kurš solījumu devis vest uz mērķi,
Par dzīvām būtnēm uzskata.

76.

- Ja dzīvās būtnes nepastāv,
Kurš līdzcietības augļus gūs?

- Tas tiesa, ka tās nepastāv, bet mulsis prāts par esošām tās pieņem.
Lai remdinātu ciešanas, nav jāatmet šī pretruna par augļiem.

77.

- Izpratnes trūkums par patību,
Visu ciešanu cēloni - iedomību, audzē.

- Bet nav jau līdzekļu kā atnest to.

- Augstākais līdzeklis – meditācija uz tāpatības neesību.

78.

Ķermenis nav pēdas un nav lielakauls,

Augšstilbi un viduklis – nav ķermenis,

Ķermenis nav mugura un vēders,

Ķermenis nav arī krūškurvis un pleci.

79.

Nav ķermenis – ne ribas, un ne rokas,

Nav ķermenis – ne paduses, ne pakausis,

Ne arī kakls, galva, un iekšējie orgāni.

Kas tad par ķermeni uzskatāms?

80.

Ja ķermenis atrodas

Visos tā locekļos,

Tā daļas tad atrodas locekļos šajos.

Bet, kur tad pats ķermenis atrodas?

81.

Un, ja viss ķermenis, īsteni pastāvošs,

Atrastos katrā no daļām – kā, piemēram, rokās,

Tad ķermeņiem arī jābūt tikpat,

Cik visu šo daļu ir kopā.

82.

Ja ķermenis nav atrodams ne ārpusē, ne iekšpusē,

Kā rokās, citās daļās, var atrasties šis ķermenis?

Bet tā kā tas nav kaut kas atšķirīgs no rokām un no citām daļām,

Tad kā gan pastāvēt var nošķirts ķermenis?

83.

Īstenībā ķermenis šis nepastāv,

To, savienojot rokas, citas daļas, iztēlojas mulsais prāts,

Tāpat kā noturēt par cilvēku var akmeņus,

Kas sakrauti tā veidolā.

84.

Kamēr apstākļi tam pastāv,
Akmens krāvumi atgādina cilvēku,
Tāpat arī, kamēr apstākļi tam pastāv,
Pēc ķermeņa izskatās rokas un pārējās daļas.

85.

Tāpat arī nepastāv rokas,
Jo rokas sastāv no pirkstiem,
Bet pirksti no locītavām sastāv,
Un tās - no tālākām daļām.

86.

Šīs daļas sadalot atomos,
Un atomus sadalot virzienu daļās,
Un tālāk sadalot virzienu daļas,
Šīs daļas ir tukšas kā telpa, tās nepastāv.

87.

Vai kāds, kurš šo ir izpētījis,
Turpinātu pieķerties šim sapnim līdzīgajam veidolam?
Un tā kā ķermenis nav esošs,
Kāda jēga šķirot tos - kurš vīriešu, kurš sieviešu?

88.

Ja ciešanas īsteni pastāvētu,
Vai tās prieku neapslāpētu?
Un, ja laime patiesi pastāv,
Kāpēc ciešanās esošie gardā ēdienā nerod sev prieku?

89.

- Kad rodas liels prieks,
Sāpes pārmauktas tiek un tās nejūtam.
- Kā gan par sajūtu saukt vari to,
Kas netiek nekādi izjūsts?

90.

- Pastāv ļoti smalku sāpju sajūtas.
Protams, bauda spēcīga kļiedē tikai rupjas ciešanas.
- Smalko sāpju daba - ir viegla, laimes sajūta,
Kas atšķiras no baudas rupjās sajūtas.

91.

Ja sāpes nerodas tāpēc,
Jo radies ir to pretstats,
Tad neesošo uzskatīt par sajūtu,
Bez šaubām ir vien aplams pieņēmums.

92.

Tāpēc kā līdzeklis pret šādiem priekšstatiem,
Viedums jāpiekopj, kas ļauj tos izvērtēt.
Gūtā izpratne, ir jogu barība,
Kas lietu būtību ļauj zināt.

93.

Ja starp lietām un jutekļiem,
Tādiem kā acs, būtu telpa, - kā tad tie varētu satikties?
Bet, ja nebūtu telpas, tie par vienu veselu kļūtu,
Tad kas un ar ko būtu saticies?

94.

Vissīkākās daļiņas satikties nevar,
Tajās nav telpas, tās vienāda lieluma.
Tās, neieejot viena otrā, nevar saplūst,
Bet satikšanās nevar būt bez saplūšanas.

95.

Kā var apgalvot,
Ka tas, kam daļu nav, var satikties ar otru tādu pašu?
Ja kādreiz redzi to, kam daļu nav, bet kas var satikties,
Lūdzu parādi to mums!

96.

Apziņa nav ķermeniska,
Tāpēc satikt to nav iespējams.
Un kā jau iepriekš iztīrāts -
Sakopojums nav īsteni esoša lieta.

97.

Ja nav saskarsmes,
No kā tad sajūtas rodas?
Kāda jēga nogurdināt sevi?
Un kuram kaitējumu nodarīt var, un ar ko?

98.

Cilvēks, kurš var just,
Nepastāv īsteni,
Arī sajūtas nepastāv īsteni.
Kāpēc alksmi neatmetu, redzot to?

99.

Redzes un taustes daba -
Kā sapnis un šķitums.
Prāts un sajūtas vienlaikus rodas,
Tāpēc prāts nevar tās redzēt.

100.

Pagātnes un nākotnes sajūtas,
Īstenībā piedzīvot nevar,
Tās nevar piedzīvot pašas sevi,
Un nekas cits tās piedzīvot nevar.

101.

Tātad tas, kurš sajūtas pieredz - nepastāv,
Līdz ar to arī patiesi pastāvošu sajūtu nav.
Kā gan iespējams nodarīt sāpes
Šim bezpersoniskajam kopojumam?

102.

Nemīt apziņa jutekļos,
Ne uztveres objektos tādos kā redzami apveidi, ne arī kaut kur pa vidu.
Tā nemīt iekšpus un ārpus ķermeņa,
Un nav atrodama citur nekur.

103.

Tā nav ne ķermenis, ne cits kas,
Nav nodalīta tā no ķermeņa vai sajaukta ar to,
Ne mazākajā mērā tā nav pastāvoša,
Tādējādi dzīvās būtnes atrodas dabiskā Nirvānā.

104.

Ja jutekļu apziņas¹⁸⁴ pastāvētu pirms lietām, kuras tās apzinās,
Saistībā ar kādām lietām šīs apziņas rastos?
Ja vienlaicīgi rastos apziņa un apzināmā lieta,
Saistībā ar kādu lietu apziņa šī rastos?

105.

Ja apziņa radusies vēlāk kā lieta, kuru tā apzinās,
Tad no kā tā ir radusies?
Tādējādi nonākam pie izpratnes,
Ka parādības patiesībā nerodas.

106.

Ja šādi skatīties, tad nosacītā īstenība nepastāv,
Kā tādā gadījumā Madhjamikā par divām īstenībām runāt var?
Turklāt, ja nosacītais būtņu prātā dzimst,
Kā dzīvās būtnes no ciešanām tikt brīvas varētu?

107.

Tas ir samsārā mītošā maldīgs priekšstats,
Tas nav prāts, kurš samsāru pametis.
Ja vēlāk kas tāds tiktu atklāts, tāda īstenība maldīga būtu.
Bet, ja maldīgā priekšstata nav, tad Nirvāna nav maldīga īstenība.

---

¹⁸⁴ Piecas uztveres orgānu apziņas – redzes apziņa, dzirdes apziņa, garšas apziņa, ožas apziņa un taustes apziņa.

108.

Prāts pētošais un izzināmais objekts,
Tie – savstarpēji saistīti.
Visi izzinošie prāti,
Uz vispārpieņemtiem uzskatiem balstās.

109.

Ja pētošo prātu pētītu
VĒL cits pētošais prāts,
Tad arī šo citu pētošo prātu jāiztīrā būtu.
Tam nekad tad nebūtu gala.

110.

Kad pētāmais objekts ir izpētīts,
Top skaidrs - pētošā prāta pamatā objekta nav.
Tā kā objekts nepastāv, prāts nevar rasties no tā.
To par Nirvānu sauc.

111.

- Ja kāds apgalvo, ka abi¹⁸⁵ patiesi pastāv,
Viņš ļoti grūtā stāvoklī nonāk.
- Objekta esību nosaka apziņas jutekļi.
- Bet ko gan balstoties uz pastāvošu apziņu, par īstenu var atzīt?

112.

- No otras puses, apziņu izveido objekti, kurus tā apzinās.
- Bet kas no pastāvošā objekta apziņas var būt atkarīgs?
Ja tie pastāvētu savstarpējā atkarībā viens no otra,
Tie abi būtu nepastāvoši.

113.

Ja kādam dēla nav, tad viņš nav tēvs.
Tad bērns no kurienes varētu rasties?
Bez bērna nav tēva, un tieši tāpat -
Objekts un apziņa viens bez otra pastāvēt nevar.

114.

Tā kā asns no sēklas rodas,
Tad asns par sēklu liecina.
Kāpēc tieši tāpat mēs nevarētu secināt,
Ka pastāv objekts, kas no apziņas rodas?

115.

Apziņa - kas nav tas pats kas asns,
Secina, ka pastāv sēkla.
Bet kāds prāts var apzināties īsteni esošu apziņu,
Kura secina, ka pastāv apziņas objekts?

---

¹⁸⁵ Objekts un prāts.

116.

Reizēm seku rašanos no visiem cēloņiem
Var redzēt pat ar pasaulīgo ļaužu uztveri.
Seku dažādība, kā piemēram, lotosa ziedu dažādie stublāji,
Pateicoties daudziem iemesliem rodas.

117.

- Bet kas cēloņu dažādību rada?
- Vesela virkne iepriekšējo cēloņu.
- Bet kāda iemesla dēļ cēlonis spēj radīt sekas?
- Tas rodas no iepriekšējo cēloņu spēka.

118.

- Ja Īšvara¹⁸⁶ ir visu būtņu cēlonis,
Tad, pag, kas viņš tāds ir?
- Viņš ir elementi¹⁸⁷.
- Patiesi! Bet kāpēc sevi gurdināt vien viņa vārda dēļ?

119.

Tā kā zeme un pārējie elementi
Ir daudzējādi, nepastāvīgi un nespēj apzināti kustēties,
Tie - mīdīti un nešķīsti, un tie nav dievišķi,
Īšvara tie nevar būt.

120.

Īšvara nav telpa, jo tā ir nekustīga,
Nav arī patība, jo tas jau iepriekš atspēkots.
Ja radītāju aptvert nevaram,
Tad kāda jēga spriest par to, ko nevar aptvert?

121.

- Ko tad Īšvara, kā apgalvots tiek, rada?
- Patību, zemi, visas pārējās lietas un sevis izpausmes.
- Tad šīm lietām būtu nemainīgām jābūt.
Apziņa no apziņas objektiem rodas.

122.

No aizsākuma laikiem
Prieks un bēdas no paveiktās rīcības rodas,
Tad ko gan Īšvara radījis?
Ja cēlonim nav sākuma, tad kā gan sekām tāds var būt?

123.

Īšvara no kaut kā cita atkarīgs būt nevar,
Jo nav nekā, ko pats viņš nebūtu radījis.
Kāpēc prieks un sāpes ne vienmēr pastāv?
No kā tad atkarīga viņa darbība?

---

¹⁸⁶ Īšvara - augstākā dievība, Pavēlnieks, Radītājs (budisma skolas noraida radītāja konceptu kā tādu).

¹⁸⁷ Dižie elementi – gaiss, uguns, ūdens un zeme.

124.

Ja viņš būtu atkarīgs no apstākļiem,
Tad par cēloni tie paši kļūtu, nevis Īšvara,
Neradīt Īšvaram varas tad nebūtu,
Un bez tiem nebūtu varas radīt.

125.

Ja tā notiek bez Īšvaras vēlmes,
Tā tad radīšana cita varā atrodas.
Pat, ja radīšana notiek saskaņā ar viņa vēlmēm,
Tā - ir atkarīga. Tad kāda ir Īšvaras ietekme?

126.

Apgalvojumi par nemainīgiem atomiem,
Jau iepriekš atspēkoti.¹⁸⁸
Saskaņā ar Samkju¹⁸⁹ izpratni,
Pirmviela ir pasaules cēlonis.

127.

Par pirmvielu tie uzskata
Trīs īpašību - "skaidrība", "darbība" un "tumsa"¹⁹⁰ līdzsvarotu stāvokli.
Un stāvokli, kad līdzsvars izjaukts -
Uzskata par pasaules šīs pastāvēšanu.

128.

Patiesi nevar būt šāds uzskats -
Nedalāmais nevar pastāvēt kā trīskāršs.
Īpašības arī nevar pastāvēt vien trīs,
VĒL trīs izpausmes no tām ir katrai.

129.

Ja šīs trīs īpašības nepastāv,
Tad arī skaņas pastāvēšana ir noraidāma.
Nav arī iespējams, lai apgērbis, citas lietas gūtu baudu,
Jo tiem nav apziņas.

130.

- Lietām piemīt to cēloņu daba.
- Bet esam atspēkojuši jau lietu pastāvēšanu.
Jūs uzskatāt, ka cēlonis ir baudas un tā tālāk,
Bet vilnas audums nerodas no baudas.

---

¹⁸⁸ Sk. šīs nodaļas 86.pantu.

¹⁸⁹ Samkja – filozofisks novirziens, kas uzskata, ka realitāte sastāv no diviem neatkarīgiem principiem – *purušas* jeb apziņas un *prakriti* jeb dabas.

¹⁹⁰ Trīs gunas (sk.atsauci pie šīs nodaļas 64.panta).

131.

Baudas dzimst no vilnas auduma,
Kas īstenībā nepastāv,
Un tātad arī baudas nepastāv.
Nekad tās nevar uzskatīt par pastāvīgām.

132.

- Ja bauda būtu pastāvīga,
Tā būtu vienmēr izjūtama, arī sāpju brīžos.
- To nejūt sāpēs, jo tā kļūst ļoti smalka.
Bet kā gan nemainīgais mainīties no rupjā var uz smalko?

133.

Tā kā pārstādama rupja būt, tā smalka kļūst,
Tad rupjai mijoties ar smalku, tai jābūt nepastāvīgai.
Balstoties uz tādiem pašiem apsvērumiem,
Kādēļ nepieņemt, ka nepastāvīgas ir visas lietas?

134.

Arī rupjās izpausmes ir nekas cits kā bauda,
Tātad šaubu nav, ka tā ir nepastāvīga.
Jūs atzīstat, ka kaut kas nevar rasties no nekā,
Jo nepastāv tas tajā.

135.

Kamēr nepieņemat iepriekš neesošu lietu rašanos,
Jūs apgalvojat, ka tās tur atrodas.
Bet, ja sekas atrastos jau cēlonī,
Tad ēdienu ēst būtu – tas pats, kas izkārņījumus ēst.

136.

Arī par apģērba iegādes naudu,
Tad būtu jāpērk kokvilnas sēklas un jāvalkā.
- Pasaulīgie, maldos esošie, to neredz.
- Patiesības Zinātājam¹⁹¹ tas bija skaidrs.

137.

Ja pasaulīgajiem šī patiesība izskaidrota,
Tad kāpēc viņi neskata to šādā veidā?
- Pasaulīgo prāta stāvoklis nav vērā ņemams.
- Tādā gadījumā tas, ko viņi skaidri redz, nebūtu īstens.

138.

Ja pati izzināšana nav ticams avots,
Vai maldīga nav arī jūsu izpratne?
Līdz ar to par aplamu ir atzīstama
Meditācija uz absolūto tukšumu.

---

¹⁹¹ Patiesības Zinātājs – tā apzīmēja Samkjas skolas izveidotāju Riši Kapilu. Šāntideva norāda, ka arī Kapila valkāja apģērbus, un neuzskatīja, ka tā vietā varētu tikt valkātas kokvilnas sēklas.

139.

Nebalstoties īstenajā pastāvēšanā, kā piedēvē to prāts,
Tās neīsteno pastāvēšanu nav saprast iespējams.
Neīstenās pastāvēšanas esamība maldīgā -
Nepārprotami ir neīsta.

140.

Kad sapnī nomirstam redz savu bērnu,
Lai arī tā ir neīsta,
Bet iedoma par to, ka bērna nav,
Par bērna pastāvēšanu liek pārtrūkt domai.

141.

Līdz ar to, no šāda izvērtējuma top skaidrs -
Neviena lieta nepastāv bez cēloņa,
Un neatrodas apstākļos,
Ne atsevišķos, ne to kopumā.

142.

Tā kā lietas neuzrodas,
Tās nepaliek un neaiziet.
Kā gan visas lietas šīs, ko mulsie prāti uzskata par īstām,
No šķietamības nevar atšķirt?

143.

Lai kas kā šķietamība izpaustos,
Vai arī izpaustos no cēloņiem,
Jāizpēta ir - no kurienes tas nācis,
Un kur tas beigās aiziet.

144.

Sekas redzamas top
Tikai pateicoties saistībai ar cēloni -
Tās ir kā atspulgs.
Tad kā gan tās var uzskatīt par pastāvošām īsteni?

145.

Kāpēc lai jau pastāvošai lietai,
Būtu nepieciešams cēlonis?
Un kādēļ lietai būtu nepieciešams cēlonis,
Ja tā vispār nepastāvētu?

146.

Pat simts miljonu cēloņu ietekmē,
Neesoša lieta nevar par ko citu kļūt.
Kā gan neesoša lieta varētu par lietu kļūt,
Un kas vēl varētu par lietu kļūt?

147.

Turklāt, esoša un neesoša lieta,
Vienlaicīgi nevar pastāvēt.
Kad tad rasties lieta vispār var?
Nekļūstot par lietu, neesoša lieta vienmēr paliks neesoša.

148.

Nenošķiroties no šāda stāvokļa,
Esošas lietas stāvoklis rasties nevar.
Lieta nevar kļūt par neesošu lietu,
Jo tādā gadījumā vienas dabas lieta par divdabīgu kļūtu.

149.

Tā tad secināms,
Ka lietu izbeigšanās nepastāv.
Tādējādi visām būtnēm,
Nav ne dzimšanas, ne beigu.

150.

Dzīvās būtnes ir kā sapnis.
Izvērtējot – līdzīgas tās plantānkokam.
Tāpēc viņu pastāvēšanā,
Nav starpības starp samsāru un nirvānu.

151.

Kas ir tas, ko iegūt var, un ko var zaudēt,
Ja lietas savā būtībā ir tukšas?
Kurš mani slavēs?
Kurš mani nopels?

152.

No kā ciešanas un baudas rodas?
Par ko būt laimīgam un nelaimīgam?
Būtība kad augstākā tiek meklēta,
Pēc kā gan lai es alktu?¹⁹²

153.

Iztirzājot dzīvo būtnu pasauli, ir secināms – tā nepastāv.
Līdz ar to, kurš te var mirt?
Kas sagaida mūs, un kas jau bijis?
Kas draugi mums, kas radnieki?

154.

Jūs, īstenību pētošie, atzīstiet, tāpat kā es to izdarīju,
Ka viss nūdien tāds pats kā telpa!
Tos, kuri laimīgi būt vēlas,
Ļoti satrauc nesaskaņu cēloņi un priecē baudu cēloņi.

---

¹⁹² 151. un 152.pants apskata atbrīvošanos no astoņām pasaulīgajām dharmām (samsāriskām attieksmēm). Tās ir šādas: 1) guvums un 2) zaudējums, 3) uzslava un 4) nopelums, 5) laime un 6) nelaime, 7) slava un 8) negods.

155.

Bet laimi nerodot, tie nonāk ciešanās,
Un nopūlas, lai pie tās tiktu.
Tie strīdas savā starpā, griež viens otru, dur,
Tie dzīvo sūri grūti daudziem ļauniem darbiem.

156.

Lai arī viņi atkārtoti tiek pie dzīvēm laimīgām,
Un tajās piedzīvo daudz prieka,
Pēc nāves tie uz ilgiem laikiem grimst
Apakšējo sfēru¹⁹³ mokošajās ciešanās.

157.

Samsārā daudz bezdibeņu,
Bet absolūtās patiesības nav.
Turklāt, tajā – pretrunīga izpratne.
Bet, ja absolūto patiesību neapzinos, esot samsārā,

158.

Tad turpināšu mocīties es nepanesamā un bezgalīgā
Sāpju okeānā, līdzvērtīgu kuram nav.
Tajā mani spēki sekli,
Un nenovērtējamā dzīve¹⁹⁴ – ļoti īsa.

159.

Es nopūlos, lai izbēgtu no slimībām un ilgi dzīvotu,
Nodarbina mani izsalkums un atpūta, un miegs.
Es bezjēdzīgi biedrojos ar bērnišķīgajiem,
Un apkārtējie nodara man pāri.

160.

Tāpēc ātri paslīd dzīve šī bez jēgas,
Ļoti grūti iespēju rast īstenību izpētīt.
Kā mainīt radušos no pirmlaikiem,
Prāta ieradumu apkārt klimt?

161.

Turklāt pieliek visas pūles dēmoni,
Lai nogrūstu mūs sfērās nelaimīgajās,
Tie norāda mums daudzus maldu ceļus,
Un grūti kliepēt šaubas par ceļu pareizo.

162.

Būs grūti atkal atrast brīvības,
Un Budas klātbūtne ir ārkārtīgi reta.¹⁹⁵
Šo klešu plūsmu sarežģīti atmest.
Diemžēl turpināsies dzīvo būtņu ciešanas!

---

¹⁹³ Samsāras trīs zemākās sfēras jeb pasaules – dzīvnieku sfēra, izsalkušo garu sfēra, elles sfēra.

¹⁹⁴ Cilvēka dzīve ar astoņpadsmit brīvībām un devumiem (sīkāk sk. atsauci pie 1.nodaļas 4.panta).

¹⁹⁵ Par astoņpadsmit brīvībām un devumiem sk. 1.nodaļas 4.panta atsauci.

163.

Ak, patiesi, ir jāsēro par tiem,
Ko sāpju upes viļņi nes,
Kaut lielu postu piedzīvo,
Tie neapzinās ciešanas, caur kurām viņi iet.

164.

Tā, daži neskaitāmas reizes apmazgājas ūdenī,
Un citi daudzkārt ieiet ugunī,
Kaut stipri cieš no tā,
Tie gandarīti lepojas ar sevi.

165.

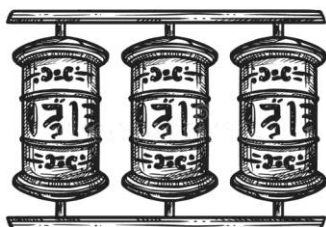
Tie dzīvo it kā nebūtu ne novecošanas, ne nāves,
Tad viņus aizsauc nāves dievs,
Un zemākajās sfērās nonākot,
Piedzīvo tie neciešamas mokas.

166.

Kad gan to, kuri ciešanu ugunīs mokās,
Sāpes varēšu apdzēst,
Ar manas uzkrātās laimes lietu,
Kas no manu nopelnu mākoņa līst?

167.

Kad gan būšu nopelnus sev uzkrājis
Un izzinājis absolūto īstenību,
Lai vērstoties pie tiem, kas nelaimīgi, skumji,
Varētu tiem atklāt izpratni par tukšumu?

Desmitā nodaļa Veltīšana

1.

Pateicoties darba šī:

“Bodhisatvas dzīvesveida ceļvedis” radīšanas tikumam,
Lai visas dzīvās būtnes nonāk
Uz Bodhisatvu dzīvesveida ceļa.

2.

Lai, pateicoties maniem nopelniem,
Visas būtnes, lai kur tās atrastos,
Kas prāta un ķermeņa ciešanās mokās,
Bezgalīgu laimi un prieku iegūst.

3.

Kamēr samsārā tās dzīvo,
Lai viņu pasaulīgā laime nesarūk nekad,
Un no Bodhisatvām prieka plūsmu
Nepārtraukti katra saņem.

4.

Lai visas dzīvās būtnes,
Kas viscaur Visumam
Elles valstībās mokās,
Nāk Sukhāvatī¹⁹⁶ svētlaimi baudīt.

5.

Lai siltumu rod sala vārdzinātie,
Un svelmes nomāktos lai veldzē
Bezgalīgas ūdens plūsmas
No Bodhisatvu nopelnu dižajiem mākoņiem.

6.

Lai mežs, kur lapas kā žiletas asas,
Kļūst par baudu aleju greznu,
Un nažu un zobenu koki¹⁹⁷
Izaug par kokiem, kas piepilda vēlmes¹⁹⁸.

7.

Lai elles apvidi par prieka zemi kļūst
Ar lotosziedu ūdenstilpnēm aromātiskām un plašām,
Kas izdaiļotas meža pīļu, zosu, gulbju
Krāšņām klaigām.

---

¹⁹⁶ Sukhāvatī (sansk. “svētlaimīgs”) – budas Amitābhas (Amitājus) tīrā jeb svētlaimīgā zeme.

¹⁹⁷ Patruls Rinpoče darbā “Mana cildenā skolotāja teiktais” (“Kunsang Lama Šalung”) apraksta dzelkšņaino lapu dzelzs koku kalna elli, kurā dzelzs koku lapas caururbj grēciniekus.

¹⁹⁸ Vēlmes piepildošais koks – sk. 2.nodaļas 4.panta atsauci.

8.

Lai degošu ogļu kaudzes¹⁹⁹ dārgakmeņos pārtop,
Lai degošā zeme²⁰⁰ par pulētu kristāla grīdu kļūst,
Un lai graujošie elles kalni²⁰¹
Kļūst par lūgšanu pilīm debesīs, kurās Sugatas²⁰² mīt.

9.

Lai degošu akmeņu, lavas un ieroču lietus
No brīža šī par ziedu lietu pārtop,
Un visas cīņas ar ieročiem
Par rotaļīgu ziedu apmaiņu kļūst.²⁰³

10.

Lai pateicoties manam tikumam, dedzinošas skābes straumes sagrābtie
Ar miesu izēstu, atsedzoties kauliem pienbaltiem²⁰⁴,
Iegūst debesjuma iemītņieku ķermeņus
Un kopā ar dievietēm dzīvo pie rāmi plūstošām upēm.

11.

“Kāpēc Jamas rokaspuīši – klijāni un maitas putni, bīstas?
Kura cēlais spēks mums prieku atnesis un tumsu kļiedējis?”
Viņi, augšup vērsoties, debesjumā mirdzošu redz Vadžrapāņi²⁰⁵ apveidu!
Lai pateicoties sava prieka spēkam, no ļaunā viņi atbrīvojas un mīt ar viņu kopā.

12.

Kad viņi redz, ka elles lavas liesmas
Nodzēsis aromātiska ūdens sātīnāts krītošu ziedu lietus,
Tūlīt gandarīti viņi brīnās, kura darbs tas bija:
Šādā veidā ellē mītošie var Padmapāņi²⁰⁶ ieraudzīt.

---

¹⁹⁹ Galējo Mocību ellē.

²⁰⁰ Sakaitēta dzelzs pamatne Karstajās ellēs.

²⁰¹ Patruls Rinpoče darbā “Mana cildenā skolotāja teiktais” (“Kunsang Lama Šalung”) apraksta Salasīšanas un Sagraušanas elli, kurā kalni pārvēršas par to dzīvnieku galvām, kurus grēcinieki kādreiz nogalējuši. Šie dzīvnieki sitas viens pret otru ar ragiem. Karmas spēks dzen šajās sadursmēs neskaitāmus elles mocekļus, un viņi iet bojā.

²⁰² Sugata – viens no apskaidrotā, Budas epitētiem. Jebkurš, kas sasniedzis apskaidrību (sansk. - bodhi), ir Buda.

²⁰³ Šantideva izsaka vēlējumu, lai būtnes atbrīvotos no Atdzīvošanās elles. Patruls Rinpoče darbā “Mana cildenā skolotāja teiktais” (“Kunsang Lama Šalung”) par Atdzīvošanās elli raksta šādi: “Vicinot ieročus, kurus bagātīgi rada viņu karmiskā ilūzija, viņi cīnās līdz visi gulst beigti. Taču tad no debesīm atskan balss: “Atdzīvojieties!”, un viņi tūlīt atdzīvojas un karo no jauna.”

²⁰⁴ Kunzang Peldena darbā “Mandžušrī runas nektārs” dots šāds skaidrojums: “Tie, kuri nogalina upē dzīvojošus dzīvniekus, tie, kuru rīcība balstās izvirtušās [seksuālās] vēlmēs pret maziem bērniem, un tie, kuri ar komercijas viltu piesavinās sanghas īpašumus, piedzimst nepārbrienamā ugunīgu pelnu upē Vaitarani.

²⁰⁵ Vadžrapāņi – sk.atsauci pie 2.nodaļas 52.panta.

²⁰⁶ Padmapāņi (sansk. “lotosa turētājs”) – viena no Avalokitešvaras (līdzcietības budas) formām.

13.

“Nebīstieties, draugi, bet pulcējieties ātri šeit,
Kamdēļ bēgt, ja jauneklīgais Maṇḍugoša²⁰⁷ ir virs mums, lai bailes mūsu kliepētu,
Maigais Bodhisatva, kurš visas dzīvās būtnes aizsargā,
Kura varenībai pateicoties novērstas tiek visas ciešanas un prieka spēks mūs pārpilda.

14.

Raugiet viņu apburošā pilī, ko pilda tūkstošiem dieviešu dziedātas himnas,
Un simtiem dievu tiāras pie viņa lotosa pēdām liktas.
Viņa acis valgas laipnībā, un daudzu ziedu lietus līst pār viņa galvu.”
Maṇḍugošu šādi ieraugot, lai ellē esošie no prieka gavilē skaļi.

15.

Tāpat arī, pateicoties maniem darbiem cildajiem, lai visas būtnes ellē redz
Veldzējošu, dvesmojošu lietu līstam no mākoņiem līksmiem,
Ko Bodhisatvas Samantabhadra un Sarva-nirvārana-viškambins²⁰⁸ ir radījuši,
Un patiesi laimīgas top.

16.

Lai visi dzīvnieki ir brīvi
No bailēm tikt viens otra apēsti.
Lai tikpat laimīgi ir izsalkušie gari,
Kā Ziemeļkontinenta²⁰⁹ ļaudis.

17.

Lai izsalkušos garus sātina,
No Cēlā Valdnieka Avalokitešvaras rokām plūstošs piens,
Un lai viņi vienmēr atvēsinās
Tajā apmazgājoties.

18.

Lai aklie iegūst spēju redzēt,
Lai kurlie skaņas dzirdēt spēj,
Un tāpat kā Mājādevī²¹⁰,
Lai grūtnieces bez sāpēm dzemdē.

19.

Lai kailie drēbes rod,
Izsalkušie tiek pie ēdiena,
Lai izslāpušie atrod ūdeni
Un gardus dzērienus.

---

²⁰⁷ Maṇḍugoša - sk.atsauci pie 2.nodaļas 13.panta.

²⁰⁸ Bodhisatvas Samantabhadra (Tas, kurš demonstrē īpašu prasmi dāvājumos un lūgšanās) un Sarva-nirvārana-viškambins (Tas, kurš attīra nepareizu rīcību un šķēršļus) ir divi no Astoņiem Dižajiem Bodhisatvām, Budas Šakjamuni pavadoņiem. Pārējie seši ir Maṇḍušri (Viedums), Avalokitešvara (Līdzcietība), Vadžrapāṇi (Spēks), Ākāšagarbha (Grēku attīrīšana), Kṣitigarbha (Vairo zemes bagātumu un auglību) un Maitreja (Mīlestība).

²⁰⁹ Ziemeļu kontinents (sansk. *Uttarakuru*) – viens no četriem mītiskajiem kontinentiem apkārt Meru kalnam. Ziemeļu kontinentā aug labība, kura nekad nav jāsēj.

²¹⁰ Mājādevī - Budas Šakjamuni māte.

20.

Lai trūcīgie pie bagātības tiek,
No bēdām gurušie, lai prieku rod,
Lai zaudējušie cerību to atgūst
Un pastāvīgu laimi, uzplaukumu piedzīvo.

21.

Lai visi sirgstošie un vārdzēji
No savām ligām atbrīvojas.
Lai nerodas nekad no jauna,
Neviena slimība šai pasaulē.

22.

Lai baidelīgie pārstāj bīties,
Un sasaistītie atbrīvojas.
Lai bezspēcīgie spēku rod,
Un cilvēkiem lai otra labums rūp.

23.

Lai ceļinieki sastop laimi
Visur, kurp tie dodas,
Un bez mazākajām pūlēm,
Visu iecerēto panāk.

24.

Lai tie, kas dodas peldējumos kuģiem, laivām,
Iegūst visu, ko tie vēlas,
Un atgriezušies krastā droši,
Lai priekā atkal satiekas ar saviem tuviniekiem.

25.

Lai noklīdušie ceļotāji,
Satiek ceļabiedrus savus,
Un bez gurduma lai viegls viņu ceļš,
No tīģeriem un zagļiem nebaidoties.

26.

Lai tos, kas nonāk biedējošos tuksnesīgos apgabalos -
Bērnus, vecus ļaudis, neaizsargātos,
Apmulsušos, kā arī prātu zaudējušos,
Sargā labestīgās dievības.

27.

No visiem stāvokļiem lai būtnes atbrīvojas, kuros iztrūkst brīvības²¹¹,
Un iegūst labestību, ticību un viedumu.
Lai viņiem netrūkst ēdiena, lai viņu uzvedība cilda,
Lai savas dzīves viņi dzīvo apzinātībā.

---

²¹¹ Astoņas brīvības – sk.atsauci pie 1.nodaļas 4.panta.

28.

Lai netrūkst bagātības visām būtnēm,
Tāpat kā to debesu dārglietu krātuvei netrūkst,
Un iztiekot bez kaitēšanas un bez strīdiem,
Lai viņi bagātību izbauda pēc saviem ieskatiem.

29.

Lai visi, kuros krāšņuma ir maz,
Ar majestātiskumu apveltīti tiek,
Un, kuru ķermeņi no smaga darba paguruši,
Lai iegūst brīnišķus un cēlus veidolus.

30.

Lai visumā mītošās zemākās dzīvības formas,
Visas pārdzimst augstākās formās,
Lai necilie dižumu iegūst,
Un pazemīgi lepnīgie kļūst.

31.

Pateicoties maniem uzkrātajiem nopelniem,
Lai katra būtne atmet visa veida ļaunumu,
Un tikumiskā darbībā,
Lai pastāvīgi iesaistās.

32.

Lai no bodhičitas tās nekad nav šķirtas,
Un lai vienmēr Bodhisatvas ceļu iet,
Lai tās atsakās no nešķīsteņu darbiem,
Un par viņām Budas rūpējas.

33.

Lai sfērās laimīgajās
Būtnes dzīvo neiedomājami ilgi,
Lai gandarījums pavada tās vienmēr,
Un vārdu "nāve" tās pat nezinātu.

34.

Lai visi virzieni ir pārpilni
Ar vēlmes piepildošiem koku²¹² dārziem,
Kas pildīti ar Budu un viņu Dēlu²¹³
Sludinātās Dharmas saldo skaņu.

35.

Un lai zeme visur
Tīra, gluda un bez akmeņiem,
Līdzena kā delna,
Un tai lazurīta daba piemīt.

---

²¹² Vēlmes piepildošais koks – sk.atsauci pie šīs nodaļas 6.panta.

²¹³ Budu Dēli – Bodhisatvas.

36.

Visām mācekļu aprindām,
Lai daudzi Bodhisatvas
Dzīvo katrā zemē
To ar savu izcilību daiļojot.

37.

Lai visas dzīvās būtnes
Dharmas skaņas nepārtraukti dzird,
Kas nāk no putniem, kokiem, gaismas stariem
Un pat no paša Visuma.

38.

Lai tās ar Budām vienmēr tiekas
Un viņu dēliem Bodhisatvām,
Un ar bezgalīgiem ziedojumu mākoņiem,
Lai pielūdz šos pasaules garīgos skolotājus.

39.

Lai debesu dievības lietu dod savlaikus,
Tā, lai raža bagāta būtu.
Lai ar Dharmu saskaņā karaļi rīkojas,
Un pasaulē mītošie vienmēr lai zeļ.

40.

Lai visas zāles iedarbīgas top,
Un mantru atkārtošana dod sekmes.
Lai dākinī²¹⁴, kanibāli un tiem līdzīgie²¹⁵
Līdzcietīgu prātu iemanto.

41.

Lai ciešanas neviena dzīvā būtne nekad nepiedzīvo,
Lai nenodara ļaunu tā un nesaslimst nekad.
Lai noniecināts nav neviens vai bailēs,
Nomākts nav nekad lai viņa prāts.

42.

Lai visos klosteros un tempļos
Rakstu lasīšana, skandēšana neizzūd un plaukst,
Lai Sanghā²¹⁶ vienmēr valda saskaņa,
Un piepildīti viņu mērķi.

---

²¹⁴ Dākinī (sansk. pa debesīm ceļojoša jaunava) – dēmoniskas būtnes, kuras pārtiek no cilvēku gaļas. Vadžrajānas budismā tās tiek uzskatītas par enerģijas izpausmi sievišķā formā, tantrisko prakšu zināšanu glabātājām, tās dzīro kapsētās, dejo uz līķiem, kā arī apmāca jogus slepenām augstākām mācībām, un ir nesaudzīgas pret tiem, kas tiecas uz samsāru.

²¹⁵ Dažāda veida kaitnieciskie gari.

²¹⁶ Budas mācību praktizējošo kopienā.

43.

Lai mūki, kuri vēlas praktizēt,
Klusas un savrupas vietas sev atrod,
Un tikuši vaļā no visām klīstošām domām,
Meditē tie lai ar atvērtu prātu.

44.

Lai mūķenēm iedzīves netrūkst,
Lai strīdus tās atmet un vienmēr ir neskartas.
Tāpat, lai ordinētie visi,
Tikumībai savai kristies neļauj nekad.

45.

Nožēlojot tikumiskos klupienus jebkākus,
Lai ļaunums vienmēr izskausts tiek,
Pat gūstot pārdzimšanu laimīgu,
Lai tikums tajā nesarūk nekad.

46.

Lai viedie turēti tiek godā,
Lai dāvājumus viņi saņem,
Lai viņu prāti pilnībā ir tīri,
Un atpazīstami lai viņi visās debespusēs.

47.

Lai būtnes nepiedzīvo zemāko pasaulu ciešanas,
Un grūtībās lai nenonāk nekad.
Piedzimstot cilvēku pasaulē, kas par dievu sfēru ir pārāka,
Lai viņi ātri Budas stāvokli sasniedz.

48.

Lai dzīvās būtnes atkal un atkal
Dāvājumus visiem Budām sniedz,
Lai tās prieku gūst aizvien,
Budu svētlaimē bezgalīgajā.

49.

Lai piepildās tieši kā iecerēts
Bodhisatvu nolūks - labklājību pasaulē ieviest,
Un lai visas dzīvās būtnes saņem,
Ko tām Budas pielēmuši.

50.

Tādā pašā veidā,
Lai Pradžeka-budas un Šrāvakas²¹⁷ laimi rod.²¹⁸

51.

Un līdz Mandžugošas²¹⁹ labvēlība
Ļaus sasniegt man Priekpilno pakāpi²²⁰,
Lai apzināts katrā no dzīvēm es esmu
Un iesvētības saņemtu vienmēr.

52.

Lai dzīvošanai mani spēcina,
Vienkāršs, parasts ēdiens,
Un visās savās dzīvēs,
Lai piemērotu savrupumu rodu.

53.

Ikreiz, kad vēlos kaut ko raudzīt
Vai vēlos jautājumu uzdot mazāko,
Lai es bez kādiem šķēršļiem,
Skatu pašu Kungu Mandžugošu.

54.

Ar mērķi visā telpā bezgalīgajā
Dzīvo būtņu vajadzības gandarīt,
Lai dzīvesveids mans top tāds pats
Kā Mandžugošam.

55.

Kamēr visums pastāv,
Un kamēr dzīvās būtnes tajā mājō,
Palikšu tik ilgi arī es,
Lai pasaules ciešanas izskaustu.

56.

Lai visu dzīvo būtņu ciešanas
Nobriest tikai manī,
Un pateicoties Bodhisatvu kopienai,
Lai visas būtnes laimi rod.

---

²¹⁷ Šrāvakas ("klausītāji" jeb tie, kuri klausās un tad praktizē mācību, lai sasniegtu iekšējo mieru un nirvānu) un Pradžeka-budas ("nošķirtības budas" jeb "praktizējošie nošķirtībā", viņi sasniedz apskaidrību bez skolotāju palīdzības) – divi budisma mācības Hīnajānas apakšnovirzieni, kuru mērķis, lai praktizējošais sasniegtu apskaidrību. Salīdzinājumam, Mahājāna – ir mācība, kurā praktizējošā mērķis ir apskaidrības sasniegšana, lai palīdzētu sasniegt apskaidrību un atbrīvoties no samsāras visām dzīvām būtnēm.

²¹⁸ Sanskrita versijā šajā pantā ir vēl papildus teksts: "Un lai viņus pielūdz dievi, pusdievi un cilvēki".

²¹⁹ Maṇḍugoša - sk.atsauci pie 2.nodaļas 13.panta.

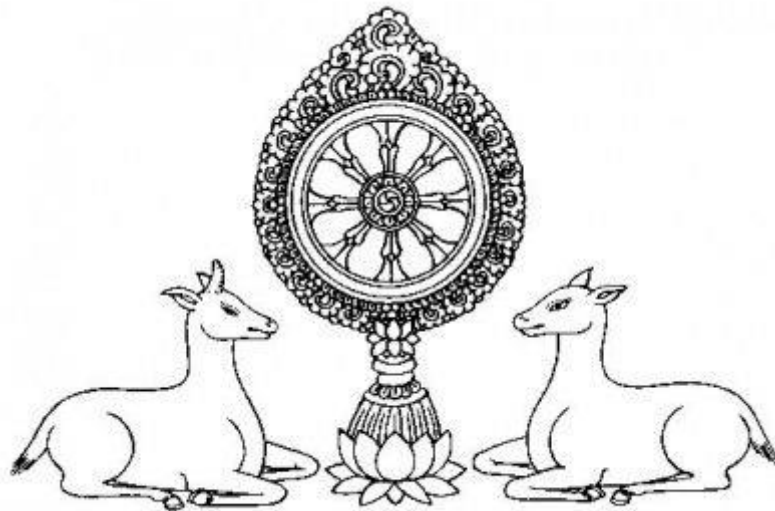
²²⁰ Priekpilnā pakāpe (sansk. *pramuditā-bhūmi*) – pirmā no realizācijas pakāpēm jeb līmeņiem ceļā uz apskaidrību. Hīnajānā kopumā tiek uzskaitītas astoņas šādas pakāpes, savukārt Mahājānā – desmit, kurām papildus vēl izšķir trīs vai vairāk budas līmeņus.

57.

Lai mācība, kas zāles vienīgās pret ciešanām
Un visa veida prieka avots,
Tiek godāta un atbalstīta,
Un ilgu mūžu dzīvo.

58.

Maṅḍugošam, kuram pateicoties cildi prāti rodas,
Es izpildu dandavat pranāma²²¹,
Un maniem garīgajiem skolotājiem, pateicoties kuriem attīstos,
Es izpildu dandavat pranāma.

---

²²¹ Dandavat pranāma – sk.atsauci pie 1.nodaļas 1.panta.